

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN FUTBOL
TARAFTARLIĞI DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ
(KAHRAMANMARAŞ İLİ ÖRNEĞİ)**

Mehmet BALCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

KAHRAMANMARAŞ 2016

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN FUTBOL TARAFTARLIĞI

DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

(KAHRAMANMARAŞ İLİ ÖRNEĞİ)

Mehmet BALCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç.Dr. Selçuk GENÇAY

Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Haydar İŞLER

Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÖZTÜRK

KAHRAMANMARAŞ-2016

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Mehmet BALCI tarafından hazırlanan **“Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Futbol Taraftarlığı Davranışlarının İncelenmesi (Kahramanmaraş İli Örneği)”** adlı bu tez, jürimiz tarafından 24/08/2016 tarihinde oy birliği ile Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Selçuk GENÇAY (DANIŞMAN)
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, KSÜ

Yrd. Doç. Dr. Haydar İŞLER(ÜYE)
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, KSÜ

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÖZTÜRK (ÜYE)
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gaziantep Ü.

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Mehmet BOŞNAK
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, alıntı yapılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Mehmet BALCI

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Günümüzde insanların çoğu tuttuğu takımdan, giydiği kıyafetten, yediği yemekten, dinlediği müzikten, oy verdiği siyasi partiden, hoşlandığı veya hoşlanmadığı birçok şeye kadar, bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde *taraf* olmaya itilmektedir. Birçoğumuz da çeşitli şekillerde ve zamanlarda taraf olmuşuzdur. Bu tezimizin amacı da, spor ve özellikle de futbol taraftarlığı konusunda literatüre katkı sağlamaktır.

Tez çalışması süresince futbol taraftarlığı konusunda bilgilerine ihtiyaç duyduğum ve anketlerle bu konuda bilimsel veri desteği sağlayan Kahramanmaraş il merkezindeki okullarda görev yapan beden eğitim öğretmenlerine katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Yüksek lisansın her aşamasında yardımda bulunan; tez çalışmamın planlanması, yürütülmesi ve yazımında; her türlü bilgi, yardım ve desteğini esirgemeyen, çok değerli danışman hocam Doç. Dr. Selçuk GENÇAY' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatıma girdiği andan itibaren sevgisini ve ilgisini asla esirgemeyen, bana her zaman destek ve yardımcı olan eşim Hatice Rızaoğlu BALCI 'ya da sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet BALCI
Ağustos-2016

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN FUTBOL TARAFTARLIĞI DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ (KAHRAMANMARAŞ İLİ ÖRNEĞİ).

Yüksek Lisans Tezi

Mehmet BALCI

ÖZET

Bu araştırmada, beden eğitimi öğretmenlerine Spor Taraftarlığı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ) içeren bir anket uygulanarak, tuttuğu takım ile özdeşleşme düzeyleri; futboldaki taraftarlığa, fair playe ve şiddete bakış açılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin *Cronbach Alfa değeri 0,89* olarak bulunmuş ve bu değer yeterli olduğu kabul edilmiştir. Araştırma, betimsel ve anket uygulama çalışması şeklinde yürütülmüştür.

Evren'i Kahramanmaraş'ta MEB'e bağlı ortaokul ve liselerde görev yapan 514 beden eğitimi öğretmeni, örnekleme ise, çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 271 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır.

Kullanılan veri toplama aracı 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir seviyesi, öğrenim durumu, spor yaşantısı, mesleki ve taraftarlık bilgilerini içeren 20 soru, ikinci bölümde, 18 soru (taraftar olmaya etki eden unsurları içeren 14 soru ve şiddet ile fair-play ifadelerine yaklaşımları hakkında 4 soru), üçüncü bölümde ise, "Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeğindeki 7 soru olmak üzere anketimizde toplam 45 soru yer almıştır.

Araştırma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinde, erkeklerde bayanlara ve erken yaşta taraftar (1-5 yaş arası) olanların geç yaşlarda (16-20 yaş arası) taraftar olanlara göre, özdeşleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hiç spor yapmayanların haftada 2-3 kez spor yapanlara göre, özdeşleşme düzeylerinin daha düşük olduğu ortaya konulmuştur. Tuttukları takım dışında başka takımı da tutmaları ile takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri arasında ve ayrıca herhangi bir takım taraftarı olmayan öğrencilerinin kendi tuttuğu takımının taraftarı olmasını isteyenler ile istemeyenler arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan, medeni durumlar, gelir düzeyleri, mesleki kıdem ve taraftarı olduğu futbol takımlarına göre takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonuçları bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Öğretmenlik, Futbol, Özdeşleşme, Taraftarlık

Sayfa Adedi: 93

Danışman: Doç. Dr. Selçuk GENÇAY

EXAMINING THE FOOTBALL SUPPORTER BEHAVIOUR OF THE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS (KAHRAMANMARAŞ PROVINCE EXAMPLE)

Master Thesis

Mehmet BALCI

ABSTRACT

In this study, a questionnaire including Sport Spectator Identification Scale (SSIS) was applied to the physical education teachers to find out their identification levels with the teams they support, and their perspective to spectatorship, fair play and violence in football. Cronbach's alpha value of the scale used in the study was found as 0.89 and has been accepted that this value is adequate. The research was carried out as descriptive and survey work. Universe is formed by 514 physical education teachers working in secondary and high schools of Ministry of Education in Kahramanmaraş, whereas the sample is formed by 271 physical education teachers who agreed to participate voluntarily in the study. The data collection instrument used consists of 3 parts. The first part consists of 20 questions including age, gender, marital status, income level, education, sport life, vocational and spectatorship information. Second part includes 18 questions in total (14 questions including the factors of being a spectator and 4 questions on their approach to the violence and fair play concepts). The third part consists of 7 questions including Sport Spectator Identification Scale(SSIS)and we totally asked 45 questions in the questionnaire.

As a result, it was determined that males had more identification with their team than female ones and supporters at an early age (1-5 years) have higher level of identification with their team than the ones at the later age (between 16-20 years). It is pointed out that those who never do sports have lower identification level than the ones 2-3 times a week. It was pointed out that there was a remarkable difference between supporting the team aside from their original team and the level of identification with their team and also between the teachers who desire and don't desire their teams supported by the students who don't support any team. On the other hand, it is concluded that there is no significant difference in the level of identification of the team supported with marital status, income level and seniority.

Key Words: Physical Education, Teaching, Sport, Identification, Fans.

Page Number: 93

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Selçuk GENÇAY.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	I
ÖZET	II
İNGİLİZCE ÖZET (ABSTRACT)	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR	VII
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
1.1. Önceki Çalışmalar.....	4
1.1.1. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	4
1.1.2. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	4
2. GENEL BİLGİLER.....	8
2.1. Beden Eğitimi.....	8
2.2. Spor.....	8
2.2.1. Sporun Çeşitleri	9
2.3. Ülkemizde Öğretmenliği ve Beden Eğitimi Öğretmenliğine Genel Bir Bakış	11
2.4. Spor Taraftarlığı.....	13
2.4.1. Özdeşleşme.....	15
2.4.2. Kişilik ve Kimlik Kavramları	18
2.4.3. Saldırganlık ve Şiddet.....	20
2.4.4. Fair Play.....	24
2.4.5. Slogan.....	29
2.4.6. Taraftar Tipleri.....	30
2.4.7. Fanatizm ve Holiganizm.....	33
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	36
3.1. Araştırmanın Amacı.....	36
3.2. Araştırmanın Yöntemi.....	36
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	37
3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	37
3.5. Araştırmanın Veri Toplama Aracı.....	37
3.6. Araştırma Verilerinin Analizi.....	38
4. BULGULAR.....	39
4.1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Bazı Sosyo-Demografik Özellikleri	39
4.2. Beden Eğitimi Öğretmenlerin Uzmanlık Alanları.....	40

4.3. Beden Eğitimi Öğretmenlerin Öğretmenlik Öncesindeki Aktif Spor Yapma Durumları.....	40
4.4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Düzenli Spor Yapma Durumu?.....	41
4.5. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Takım Taraftarı Oldukları?.....	41
4.6. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tahminen Kaç Yaşında Taraftar Oldukları?.....	42
4.7. Futboldan Başka Hangi Spor Branşının Taraftarısınız?	42
4.8. Taraftarı Olduğunuz Takımdan Başka, Yabancı Bir Ülkenin Ulusal Takımı Ve/Veya Kulüp Takımı Taraftarı mısınız?.....	42
4.9. Taraftarı Olduğunuz Takımın Rakibi Olan Bir Takım, Yabancı Ülke Takımıyla Maç Yaptığında, Ülke Takımına Destek Durumunuz Nedir?	43
4.10. Herhangi Bir Takım Taraftarı Olmayan Öğrencilerinizin, Kendi Tuttuğunuz Takımın Taraftarı Olmasını İster misiniz?.....	43
4.11. Öğrencilerinize Not Verirken, Öğrencinizin Tuttuğunuz Takımınızın Taraftarı Olması Öğrenciye Vereceğiniz Notu Etkiler mi?	44
4.12. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Taraftar Olmalarında Etken Olan Unsurlar	45
4.13. Takım Değiştirdiğiniz Oldu mu?	46
4.14. Daha Çok Hangi Tür Müzik Dinlersiniz?	46
4.15. Yenilgi Durumunda Takımının Küme Düşeceğini Bildiği Halde, Bir Kaleci Hakemin Gol Vermediği Bir Pozisyonda Topun Gol Çizgisini Geçtiğini Söyleyerek Takımının Yenilmesine ve Küme Düşmesine Neden Oluyor. Bu Oyuncunun Davranışını Nasıl Karşıyorsunuz?	47
4.16. Maçın Son Anlarında Net Bir Gol Pozisyonuna Giren Bir Oyuncu, Kalecinin Ciddi Bir Şekilde Sakatlandığını Görerek Derhal Ona Yardım Etmiş ve Böylece, Takımı 1-0 Yenilmiştir. Oyuncunun Bu Davranışını Nasıl Karşıyorsunuz?.....	47
4.17. 2005 Yılında Türkiye İle İsviçre Arasında Oynanan Milli Maç Sonrası Türk ve İsviçreli Futbolcular Arasında Yaşanan Kavga Olaylarını Nasıl Değerlendirdiniz?	48
4.18. Öğretmenlerin Sporda Şiddetle İlgili Örnek Olaylara Bakışları	48
4.19. Tuttuğunuz Takımın Lisanslı Ürünlerini Satın Alır mısınız?.....	49
4.20. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.....	49
4.21. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.....	49
4.22. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Taraftarı Oldukları Takımdan Başka Takımı Tutmalarına Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.....	50

4.23. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin,Öğrencilerinin kendi Tuttuğu Takımın Taraftarı Olmasını İstemelerine Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.....	50
4.24. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Gelir Durumlarına Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri One Way Anova Sonuçları	51
4.25. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre, Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri One Way Anova Sonuçları.....	51
4.26. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Taraftar Olma Yaşları.....	52
4.27. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Düzenli Olarak Spor Yapma Durumu İle Takımlarıyla Özdeşleşmeleri Arasındaki İlişki.....	52
4.28. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Taraftarı Olduğu Futbol Takımlarına Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri One Way AnovaSonuçları.....	53
5. TARTIŞMA	54
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	61
7. KAYNAKLAR.....	64
8. TABLOLAR DİZİNİ.....	73
9. EKLER.....	75
10. ÖZGEÇMİŞ	82

KISALTMALAR

ANOVA	:Analysis Of Variance (Varyans Analizi)
BESYO	:Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
CIFP	:International Fair Play Committee(Uluslararası Fair Play Konseyi)
FIFA	:Federation International De Football Assocation(Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği)
IOC	:International Olympic Committee (Uluslararası Olimpiyat Komitesi)
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	:Statistical Packet for Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi)
SSIS	:Spectator Identificitation Scale (Spor Taraftarlığı Özdeşleşme Ölçeği)
STÖÖ	:Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği
TFF	:Türkiye Futbol Federasyonu

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Spor, kişinin ruh ve beden sağlığını koruyup geliştirerek; iradesini güçlü kılarak, kendisine güven duymasına yardımcı olur ve kişilik oluşumunu kolaylaştırır (1).

Sportaki bu işlevsellik, bireylerin beklentilerini ve gereksinimlerini karşılaması yönünden toplumsal bir konu olmasını sağlayarak, toplumdaki önemini ortaya çıkarır (2).

Sporu anlamak ve ona anlam kazandırmak için sporu basit ve sığ kapsamından çıkartıp daha geniş ve farklı açılardan inceleyebilmek ve onu bir toplumsal bir konu olarak değerlendirmek gerekir. Bu değerlendirme yapılırken de, diğer spor dallarına göre futbolun daha gözde olmasının nedenleri de belirlenmelidir (3).

Futbolun bu denli büyük bir kitle tarafından ilgilenilmesi, izlenmesi ve popüler konuma gelmesi, endüstrileşme ve sonrası dönemlere tekabül etmektedir. Sanayi öncesinde futbolun herkesçe onaylanan ortak kuralları ve sistemi yoktu. İşaretlerle belirtilmemiş yerlerde, yerleşim yerlerinin caddelerinde ve sokaklarında yapılan maçlara zaman zaman yüzlerce insan eşlik ederdi. Bu maçlarda, o yerlerin ananelerin izleri vardı. Oyunlara bağlanma yerelden çok, milli ve milletlerarası düzeydeydi. Bunun aksine günümüzdeki modern futbol ise aşırı derecede düzenli, modelleştirilmiş ve katılaştırılmış kurallara göre bir merkezden yönetilir (4; 5).

İnsanda olan tüm ortaya çıkmamış gizil güç, kabiliyet ve yönelimlerin dile getirilişi olarak tarif edilen oyun; beden, akıl, duyguların ve hayal gücünün etkilerini de içerir. Oyunun arkasında sıkıntı vardır. Oyun ve eğlenceyi meydana getiren bu sıkıntı, insanı gölgesi gibi takip etmektedir.

Yaşanılmakta olan bu süreç, insanda var olan sıkıntıyı artırmaktadır. Sıkıntısı olan birey, oyuna ve eğlenceye daha çok yönelir. Böyle bakıldığında futbol kişiye eğlenme ve rahatlama imkânı sağlaması bakımından oldukça etkilidir. Kişilerin futbol maçlarına gösterdikleri ilgi, en önemli ve güncel olan ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlardan bile daha fazla önem teşkil edebilmektedir. İzleyicilerin amacı eğlenme, güzel vakit geçirerek yaşadığı sıkıntılardan bir süreliğine de olsa kurtulmaktır. Günümüz sosyologları tarafından din dışı kutsallık, coşku, duygusal olarak kendinden geçiş olarak değerlendirilen futbol, seyreden kişiyi sıkıntıdan kurtararak kişide bir rahatlama sağlaması ve sakinlik oluşturması bakımından, çağımızın din dışı ayinlerinin en gözde olanlarından.

Başta Avrupa olmak üzere bu süreçte yaşananlara bakıldığında, futbol ile gizli bir din meydana getirme sürecinin yaşandığı belirtilmektedir. Benzer şekilde bütün kültür sanayisinin, din dışı kutsallıklar (neo pagan) üretmesi üzerine çalıştığını ve bunlardan en

dikkat çekici olanının da, oyuncularını laik kutsallığın azizleri olan futbol olduğu belirtilmektedir (4).

Futbolun mahallelerdeki gösterişsiz sahalardan günümüzdeki son derece teknik ve çağdaş olan dev sahalara ve televizyonlara kadar yayılması, dikkat çekmesi ve gözde olması onun insanlar üzerindeki sihrinin etkisiyle açıklanabilir. Bunaltıcı iş hayatına ve monoton yaşama karşıt olma özelliği de taşıyan futbol, mevcut düzenin duygusuzlaştırıcı, mekanikleştirici ve yabancılaştırıcı etkilerini azaltabilmektedir. Bu anlamda futbolu evdeki özel televizyon kanallarında, cafelerdeki dev ekranlarda veya stadyumlarda seyreden kişi, sıkıntılardan ve yorgunluktan uzaklaşarak rahatlamaktadır (6).

Futbol seyirciliği çağdaş bireyler için de geçici olsa da zihninin başka şeylerle uğraşmasını sağlayarak, özlemini duyduğu kendinden geçmeyi ve rahatlamayı sağlar (4).

Taraftarlık, bir nevi aidiyet, hissini kaybeden çağdaş kişi için, neşeli ve hoş zaman geçirmenin uzağında bir mana taşır. O derece ki, milyonlarca tarafın içerisinde onlarla aynı değerlere sahip olduğunu düşünebileceği, kendini tarif edebileceği bir kavram gibidir. Böylece ortak bir payda ve değer haline gelebilen taraftarlık zamanımızda bölge, soy ve aşiret gibi geleneksel değerlerin eskide kaldığı bir dönemde; ideoloji, idrak etme ve inanma biçimi olarak insanların, kendilerini ifade etme çabaları içerisinde bir üst değer ve kimlik olarak kendini göstermektedir (7).

Futbol taraftarlığı ile insanların savaşçı güdülerini kontrol altına alınabilmekte; iftihar duyularak, özdeşim kurularak ve âidiyet kazanılarak, günlük yaşamın sıkıntılarından uzaklaşmaktadır (8).

Buradan hareketle, seyirci sporlarında kimlik edinmek ve kimliğin onaylanması konuları dikkat çekmektedir. Kimlik kazanma, bir taraftan sporcuların ve başka tutkulu taraftarların tecrübelerine katılma; bir taraftan da başkalarının sportif performansını kendilerinin sportif performansı ile kıyaslayarak, bunu kendini algılamada bir ölçüt olarak görme biçiminde açıklanabilir (4).

Seyirci sporlarında, yenen yarışmacının gücü şekillendirdiği ve dünyasal bir ayın olduğu belirtilmekte, izleyiciler de sporcular ile özdeşim yaparak ya da onlara benzemeye çalışarak üstünlük ihtiyacını sağlamaya çalışmaktadırlar (9).

Milli maçlar için silahsız savaşlar benzetmesi yapılmakta ve futbolun izleyiciler açısından kimlik oluşturma özelliğine dikkat çekilerek, milliyetçiler ve ulus devletler tarafından futbolun bir reklam aracı olarak kullanıldığı da görülmektedir (4; 10).

Futbolun bu kadar gözde bir spor dalı olmasında toplumsal hayatında başarısız olmuş bireylerin, takımlarının sahadaki başarılarından pay edinme ve bundan doyum sağlama

arzusuyla, kimlik kazanmaya çalışmasını dikkate almak gerekir. Buna bir örnek verecek olursak, Fenerbahçeli bir şirket odacısının bir pazartesi sabahı her zaman çekinerek girdiği Galatasaraylı genel müdürün odasına, kendisini daha şanslı, gururlu ve daha üstün hissetmesini sağlayabilecek tek şey, o hafta Fenerbahçe'nin Galatasaray'ı yenmesidir. Var olan sistemin ezilenlere ve ekonomik durumu kötü olanlara sunabileceği tek avuntu aracı budur. Bu anlamda taraftarlık için dinin rakibi, ülkemiz için de yorumlanırsa, arabeskin yoldaşdır diyebiliriz (4; 11).

Dünyada ve ülkemizde futbolun popülerliğinin artması sonucunda televizyonun ciddi bir şekilde toplumsal hayata girmesi ile Türkiye'de de özel ve şifreli televizyon kanallarının artması arasında doğrusal bir ilişki vardır. Bunun yanı sıra, futbolcular arasındaki uçuk transfer paralarının televizyonlarda sürekli gündeme getirilmesi, ücretlerin dikkat çekici boyutlara ulaşması, bu paralarla neler yapılabileceğine dair açıklamalar, insanlardaki hayalleri ve umutları artırmıştır. Medyatik değerlendirmeler yapılması, futbol yıldızının kazandığı para konusundaki açıklamalar, futbolun popülerliğini pekiştirmiştir (12).

Bulunduğu toplumda gördüğü veya kitle iletişim araçlarından görüp etkilendiği elit futbolcular, kişiyi sosyal ve duygusal olarak etkilemekte ve böylece özdeşleşme objeleri ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda elit sporcular, özdeşleşilen veya özdeşleşmek istenilen nesnelere olabirler. Kişi, kitle iletişim araçlarının tesirleriyle kendini o sporcuların yerine koyarak, onlar gibi olma duygusuyla özdeşim kurarak spora veya futbola yönelebilir (2).

Farklı eğitim, kültür ve gelire sahibi kişilerin bir araya gelerek tanışmasını ve kaynaşmasını sağlayan bu sosyal faaliyetler farklı eğlence, yarışma ve ekonomik etkinliklerle zenginlik kazanır. Futbol da bir oyun olarak bu açıdan oldukça önemlidir (7).

Oyunculardan birinin kadroda yer bulmaması, bazen bir tek tartışmalı pozisyonun bile, birbirlerini tanımayan kişiler arasında dakikalarca sürebilecek sohbet konusu olur (11). Ayrıca futbol maçlarını izlemenin ve konuşmanın fazla bir bilgi ve yetenek gerektirmemesi, onun insan topluluklarına yönelik olmasını da ifade edebilecek diğer bir yönüdür.

Bir de futbolun ekonomiyi ilgilendiren yönü vardır. Çoğunluk, yalnızca izleyici olarak değil; bununla birlikte iddia, toto, loto ve iddia gibi ortak oynanan bahis oyunları ile futbola ilgi göstermektedir. İş ve iyi bir maddi gelir ümidini kaybetmiş insanlar, ister spor alanlarındaki bahisler, isterse kumar ve piyango gibi eğlence oyunları ile futbola ilgilenmektedirler (13).

Stadyumlar da spor izleyicilerinin kendini rahat hissetmesini, doğal davranmasını ve kendi olduğunu hatırlatmasını sağladığı için; gizli veya açık toplumsal sınıflamanın ve bürokrasinin hiç olmadığı veya en aza indirildiği, farklı ve ender yerlerdir. Bu yerlerin soy,

sınıf, ideoloji, din, dil, mezhep, eğitim, yaş ve statü gibi toplumsal farkların olmadığı veya bu farkların bir anlam teşkil etmediği yerler olması da izleyiciliğe, taraftarlığa ve fanatıklığe apayrı bir anlam katmaktadır.

Futbolun en büyük ve önemli varlık sebeplerinden biri de reklamlardır. Genelde de en pahalı reklamlar, maç sırasında verilen reklamlardır. Sonuçlarının önceden belli olmaması, her hafta lig liderinin değişmesi veya küme düşme ihtimallerinin var olması sebebiyle de insanlara umut aşılması, futbolun sürekli değişime açık olma özelliğini göstermektedir. Bunlar popüler kültürün özelliklerindedir. Bunlara bağlı olarak futbol, popüler bir spor dalı olma özelliğini daima koruyacaktır (4).

1.1. Önceki Çalışmalar

1.1.1. Yurt dışında yapılan bazı çalışmalar

Branscombe ve Wann (1994), takım özdeşleşmesini değerlendiren ve sekizli likert ölçeği maddesi içeren Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ)-(Sport Spectator Identification Scale-SSIS) geliştirmişlerdir. Bu ölçeği içeren anketi, basketbol taraftarı olan üniversite öğrencilerinden bir yıl arayla ve farklı zamanlarda anketi doldurmalarını istemişlerdir. Sonuçta yüksek seviyede özdeşleşmiş taraftarların en üst düzeyde takıma bağlılığı ve ilgisi olduğu ortaya çıkmıştır. Düşük seviyede özdeşleşmiş taraftarlar ise bu maddelerden en düşük puanları almışlardır(14; 15).

Sutton ve arkadaşları (1997), taraftarları düşük, orta ve yüksek seviyede olmak üzere takımlarıyla özdeşleşme seviyelerine göre derecelendirerek üç bölümde incelemiştir. Düşük seviyede özdeşleşen taraftarların maçı eğlence olarak gördükleri ve maçı izlemenin onlara zevk verdiğini bulmuştur. Orta seviyede özdeşleşmiş taraftarlar ise, tuttıkları takımın kıyafetlerini giymeye meyilli olduklarını; yüksek seviyede özdeşleşmiş taraftarların ise, vakitleri ve maddi durumları müsait olduğu ölçüde kendilerini takıma adadıklarını tespit etmiştir(16).

1.1.2. Yurt içinde yapılan bazı çalışmalar

Taraftarlık ve buna bağlı olarak bazı kavramlarla ilgili olarak yurt içinde yapılan çalışmalardan bazıları şöyledir:

Günay ve Tiryaki (2003), Wann ve Bronscombe (1993) tarafından geliştirilen Spor Taraftarlığı Özdeşleşme Ölçeği'nin (STÖÖ) ülkemiz için geçerlik ve güvenirlik çalışmasını

yapmıştır. Çalışmada, test-tekrar test sonucunda testin güvenilirliğinin .85 olduğu tespit edilmiş ve güvenilirlik ve geçerlik bulgularının bu ölçeğin spor taraftarları için kullanılabilceğini söylemişlerdir(17).

Gençay (2006), “Üniversite Öğrencilerinin Spor Taraftarlığıyla İlgili Davranışları Üzerine Bir Araştırma” isimli doktora tezi çalışması yapmıştır. Üniversite öğrencilerinin taraftarlığına sebep olan etkenleri, spor taraftarlığı özdeşleşme düzeyleri ve spor meraklılığı amacıyla yapılan çalışma sonucunda, üniversite öğrencilerinin tuttıkları takım ile orta düzeyde özdeşleştikleri, seçici bir taraftar davranışı sergiledikleri, sporda şiddet olaylarını istemedikleri, fair playe uygun davrandığı; taraftarlığı, genel kimliklerini zenginleştirmek için kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır (18).

Turgut (2006), “Fenerbahçe Spor Kulübü Örgütlü Taraftarlarının Taraftarlık Anlayışları Üzerine Bir Araştırma” isimli bir doktora tezi çalışması yapmıştır. Fenerbahçe Spor Kulübü’nün örgütlü taraftarlarının taraftarlık anlayışlarının belirlenmesi amacı taşıyan ve taraftarların tuttıkları takımları seçme nedenleri ile taraftar olmalarında etken olan unsurları, destekledikleri takımlarıyla özdeşleşme düzeylerini, şiddet anlayışlarını ve fair play anlayışlarını tespit etmeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Bu çalışma sonucunda, taraftarların büyük bir çoğunluğunun erkek ve serbest meslek sahibi, iyi bir gelire ve yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu, yine büyük çoğunluğunun güç kazandırmak için kulübüne üye olduğu, Fenerbahçe Futbol Takımının İstanbul'daki her maçına katıldıkları, maç kazanma veya kaybetmelerinde günlük yaşamlarının çok etkilendiği, kulübün tarihinin, başarılarının ve popülerliğinin taraftar olmalarında etkili olduğu, en sevmedikleri takımın Galatasaray futbol takımı olduğu, Fenerbahçe futbol takımı haricinde hiçbir takımın taraftarı olamayacakları, takımlarıyla yüksek derecede özdeşleştikleri ve sporda şiddeti değil fair playi tercih ettikleri tespit edilmiştir (19).

Güllü ve Güçlü (2006), lise öğrencileri üzerinde “Ortaöğretim Öğrencilerinin Taraftarı Oldukları Spor Takımları İle Özdeşleşmelerinin İncelenmesi” isimli bir çalışma yapmıştır. Malatya'daki resmi ortaöğretim kurumlarında eğitim ve öğretim gören öğrencilerin, taraftarı oldukları spor takımları ile özdeşleşmelerini belirlemek amacı ile yapılan araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyetlerine, okul türlerine ve taraftarı oldukları takımların branşlarına göre özdeşleşme puanları arasında fark olduğu bulunurken; öğrencilerin yaşlarına, sınıflarına ve taraftarı oldukları takımların yurt içinde veya yurt dışında olmalarına göre özdeşleşme puanları arasında fark olmadığı bulunmuştur (20).

Demirel, Karahan ve Ünlü (2007), “Farklı Üniversitelerdeki Spor Taraftarlarının Takımları İle Özdeşleşme Düzeyleri” isimli bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda,

değişik şehirlerde bulunan üniversitelerin BESYO ve Spor Bilimleri Bölümleri öğrencilerinin spor taraftarı olarak takımları ile özdeşleşme düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı, ayrıca kız ve erkek öğrenciler arasında ve herhangi bir taraftar birliğine üye olan öğrenciler arasında özdeşleşme düzeylerinin farklı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (21).

Baş (2008), “Futbolda Taraftarlık ve Özdeşleşme (Trabzonspor Örneği)” isimli bir doktora tezi çalışması yapmıştır. Bu çalışmada, Trabzonspor taraftarlarının spor taraftarlığı ve takımları ile özdeşleşmelerini tespit etmek için bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre de, taraftarların büyük çoğunluğunun erkek, öğrenci ve serbest meslek sahibi, orta bir gelire, lise düzeyinde bir eğitime sahip; kendi sahalardaki ve müsait olduklarında takıma destek için maça gittikleri, takımın mağlubiyetinden etkilendikleri, günlük davranışlarıyla maçlardaki davranışlarının farklı olduğu, galip gelmek için her yolun denenmesi gerektiği, spor taraftarlık ve takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir (14).

Giray (2008), “Futbol Taraftarlığı Açısından Özdeşleşme, Marka Tutumu ve Markaya Yönelik Davranışsal Eğilimler” isimli doktora tezi çalışması yapmıştır. Araştırmada davranışsal sadakat ve saldırganlık üzerindeki, psikolojik bağlılık, güçlü tutum ve özdeşleşme etkileri ile bu değişkenlerin oluşmasında birer etken oldukları düşünülen sosyalleşme araçları ve taraftar motivasyon güdüleri değişkenleri incelenmiştir. Davranışsal sadakat üç boyutta incelenirken, sosyalleşme araçları iki, güçlü tutum özellikleri ise üç boyutta incelenmiştir. Son olarak literatür çalışmalarında da taraftarlığın oluşmasında etkili olduğu çok defa belirtilen taraftar motivasyon güdüleri ise altı boyut halinde analiz edilmiştir (22).

Bayram (2011), “Futbol Seyircilerinin Taraftarlık ve Şiddet İfadelerine Yaklaşımlarının İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezi çalışması yapmıştır. Stadyumlarda maç izleyen futbol seyircilerinin taraftarlık ve şiddet ifadelerine yaklaşımlarının incelenmesi amacı taşıyan ve tarama modelinde olan bu çalışmada, seyircilerin büyük çoğunluğunun takımlarının lisanslı ürünlerini satın aldıkları, kendi ev sahibi oldukları maçlarda rakip takım taraftarlarının da stadyumda ki yerlerini almalarını istedikleri, yıllık kombine kartlarına karşı kararsız bir tutum sergiledikleri, iç saha maçlarına çok ilgili oldukları halde aynı ilgiyi dış saha maçlarına göstermedikleri, maç öncesinde stadyuma girmeden önce alkol tüketmedikleri, maçlarda polisin seyirciyi kışkırttığını düşündükleri, medyada çıkan stres dolu haberlerin şiddeti artırdığını düşündükleri, sahaya yabancı madde atmaya pek sıcak bakmadıkları, tribünde küfür etmeye pek sıcak bakmadıkları ve yeni çıkan Sporda Şiddet Yasasının çok başarılı olacağını düşünmedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır (23).

Torlak, Özkara ve Doğan (2014), “Taraftarların Takımlarla Özdeşleşme Düzeylerinin, Takımların Lisanslı Ürünlerine Yönelik Kalite Algısı ve Satın Alma Niyetine Etkisi” isimli

bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda, taraftarların takımlarıyla özdeşleşme seviyelerinin, hem tuttıkları takımların lisanslı ürünlerini satın alma niyetleri üzerinde, hem de bu lisanslı ürünlere yönelik kalite algıları üzerinde, pozitif yönde anlamlı etkileri olduğu bulunmuştur (24).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Beden Eğitimi

Beden eğitimi ve spor kavramlarını literatürde bazı görüşler birbirinden tamamen ayrı olarak görürken, bazı görüşler de birbirini tamamlayan, birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken kavramlar olarak tanımlamaktadırlar. Çok farklı açıklamaları olan beden eğitimi kavramının bazı tanımları şöyledir.

Beden eğitimi, bedeni eğitmek için yapılan kurallı, kuralsız faaliyetler bütünüdür (25).

İnsanın sosyalleşme süresi içinde beden, ruhen ve zihnen kendini geliştirmesi için, sistemli olarak eğitimi aldığı bir takım fiziksel hareketlerdir (26).

Beden eğitimi ve spor günümüzde, gelişmekte olan insanın bedensel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimini amaç edinerek ve genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak görülen, şuurlu ve planlı yapılan faaliyetlerdir (27; 28).

Başka ifadeyle beden eğitimi; öğrencilerin gelişimsel özellikleri değerlendirilerek, birey ve toplum açısından sağlıklı, huzurlu, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi; olumlu, farklı düşünerek güzel şeyler ortaya çıkaran ve üretken; milli kültür değerlerini ve demokratik yaşamın gerektirdiği davranışları kazanmış kişiler olarak yetiştirilmesi için, genel eğitim ve öğretimin tamamlayıcısı ve onun ayrılmaz bir parçası olarak, tüm kişiliğin eğitimidir.

Beden eğitimi ve sporun amaçlarının sınıflandırılması çalışmaları, 20. asrın başıyla beraber yaygınlaşmaya başlamıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, daha çok amaçlar kategorisindeki gelişim çizgisi ortaya çıkmaktadır.

Kişiyi her yönden geliştirmek, beden eğitimi ve sporun temel hedeflerindedir. Bütün kaynaklarda, beden eğitimi ve sporun temel amaçları aşağı yukarı benzer şekillerde ifade edilmektedir (27).

2.2. Spor

Sporun tarihçesi M.Ö. 4500 yıllarına kadar gitmektedir. Orta Asya'daki ilk Türk kavimlerinde spor, sağlık kültürlerine bağlı olarak dinsel ve geleneksel biçimdeydi. Çevgen (atlı oyun), tepi(ü)k (futbol), okçuluk, kılıç oyunları ve güreş Hun Türklerinde (M.Ö. 220) oynanan başlıca spor oyunlarıydı (29).

Türk Dil Kurumu'na göre, kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen, bedeni veya zihni geliştirmek amacıyla, bir takım kurallara göre uygulanan hareketlerin hepsine *spor* denir (30).

İnsanlık kadar eski olan sporun, gelişen endüstri ve teknoloji, devasa yatırımlar, güçlü olma arzusu, uygarlığın ve insanlığın yeni arayışları gibi nedenlerle daha da değer kazanmasına ve gelişmesine olanak sağlamıştır.

Daha sağlıklı kuşaklar yetiştirmek, oyun oynamak, işten bir süreliğine de olsa uzaklaşmak, dinlenmek, sosyal ihtiyaçları gidermek, kişisel doyum sağlamak ve kendini gerçekleştirmek amaçlarına hizmet eden spor, sadece bir eğlence ve iş değildir. Spor, etkileri ile ülkeler arası işbirliği, anlaşmalar ve yakınlaşmalar sağlayarak, ticari ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesine ve insanlık barışına katkı sağlayan bir olgudur (31).

Felsefik açıdan spor ise, örgütlenmesi antik çağda başlayan, insanın bilme etkinliklerinin bir yönüdür (32).

Sporun her ülke ve kültüre göre algılanış biçimi ortak gibi görünse bile, bir spor dalının algılanışı bazen ülkeden ülkeye göre de değişiklik göstermektedir. Bu konuda kimi sosyologlar tarafından, değişik kültürel sebepler öne sürülmektedir. Gerçek şu ki bilinen ve bilinmeyen birçok spor dalının, toplumlar ve geniş kitleler tarafından sadık bir şekilde izlendiğidir.

İleri toplumlar sporu, sosyal yaşamının bir parçası olarak görmüş; gelişmemiş ülke toplumları ise sporun önemini farkına varamamışlardır. Toplumların spora yaklaşımları günümüzde gelişmişliğin bir ölçütü olarak kabul edilmekte ve toplumların genel yapısını yansıtmaktadır (22).

Sporun kendisini ticarileştirmesi, toplumdaki insanların çoğunun spordan zevk duyması ile ilgilidir. Bu anlamda da taraftarlar birer tüketici, sporcular birer işçi, kulüpler birer marka ve spor bir üründür (33; 34).

2.2.1. Sporun çeşitleri

Spor ortamında kişi, kendinin ve başkalarının yeteneklerini görmeyi, eşit koşullarda yarışmayı, mağlubiyeti kabullenmeyi, başkalarını takdir edebilmeyi, galip geldiğinde alçakgönüllü olabilmeyi, başka insanlara yardımcı olmayı; doğa ve zamanla yarışarak, zamanını ve emeğini optimum düzeyde kullanmayı öğrenir. Bu anlamda spor, insanı çok farklı yönlerle hayata hazırlamayı amaçlayan önemli bir araçtır.

Spor günümüzde, sporu yapan ve spora katılmayı sağlayan insanlar tarafından değişik boyutta 3 ana grupta incelenmektedir.

2.2.1.1. Rekreatif olarak (serbest zaman etkinliği olarak) yapılan spor ve/veya amatörlük

Bedensel, ruhsal, zihinsel ve sosyal açıdan kişilerin sağlıklı olmak ve yarar görmek için yaptıkları spor faaliyetlerini kapsamaktadır. Bireylerin ücret karşılığında ve ücretsiz olarak yaptıkları sportif çalışmalar, belirli sportif merkezlerde, oyun sahalarında, halka açık spor merkezlerinde, kulüplerde veya açık alanları kullanarak bunun dışında belirli sportif dallarda sporcu olarak tamamen amatör ruhla, lisanslı veya lisanssız olarak yapılan sportif çalışmalardır.

2.2.1.2. Yarı Profesyonel Olarak Yapılan Spor

Futbol, tenis, Amerikan Basketbol Ligi, profesyonel boks, Amerikan Futbolu ve bazı spor dalları dışındaki sporlardır. Belirli ulusal ve uluslararası federasyonların, kuruluşların belirlediği amaçlar ve şartlar doğrultusunda amatör kurallar altında yapılan sporlardır.

Sporla kendilerini özdeşleştirerek bir marka imajı oluşturmak isteyen veya sporla reklam ve tanıtım yapmak isteyen firmalar, sponsorluk anlaşmaları ile atletizm, tenis, basketbol, voleybol ve bunun gibi spor branşlarına maddi destekte bulunarak, yasal olmasa da sporun yarı profesyonel hale gelmesini sağlamıştır (31).

2.2.1.3. Elit Düzeyde Yapılan Spor ve Profesyonellik

Belirli bir maddi kazanç sağlamak için sporu bir kariyer olarak seçen, sportif yarışmalarda yer alan sporcu, teknik insan ve ilgili kişi ve kurumları kapsamaktadır. Kitlesele spor yarışmalarının ve organizasyonlarının en önemli olayları elit düzeyde yapılan sporlardır. Sporcular, yarıştıkları spor dallarında maddi kazanç, sosyal statü, saygınlık kazanmak ve kendilerini gerçekleştirmek için profesyonelce işlerini yaparlar.

Profesyonellik olarak adlandırılan bu olgu, taraftar kazandırır. Sporcular ve sporcuların ait oldukları kulüpler, profesyonel sporun en önemli unsurlarıdır. Spor ve spor kulüpleri zaman zaman ülkelerin tarihinde, kahramanlıkları ve aldıkları başarılar ile ülke ve millet adına toplum gözünde çok önemli itibar ve statü kazanmaktadırlar (31; 35; 36).

Son yıllarda genel sistematik olarak daha çok kabul görmüş, sporda yapılan diğer bir sınıflamada ise şöyledir.

1. İnsanın tek başına yaptığı sporlar.
2. İnsanın insana karşı yaptığı sporlar.
3. İnsanın insanla birlikte yarıştığı sporlar (37).

Dünyadaki önemli spor organizasyonları: Başta 2 yılda bir kış, 2 yılda bir de yaz olmak üzere yapılan, dünyanın en büyük spor organizasyonu olan Olimpiyatlar, Dünya Şampiyonası, Avrupa Şampiyonası, Akdeniz Oyunları, Balkan Şampiyonaları, Üniversite Sporları ve Okul Sporlarıdır.

Türkiye'deki önemli spor organizasyonları: Türkiye Şampiyonasına yönelik il içi, iller arası ve kulüpler karşılaşmaları, kulüpler deplasmanlı Türkiye Ligleri, temel ve orta eğitim okul sporları, üniversite sporlarıdır (25). Ülkemizdeki spor hizmetleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

2.3. Ülkemizde Öğretmenliğe ve Beden Eğitimi Öğretmenliğine Genel Bir Bakış

Ülkesinin yöneticisini, doktorunu, işçisini, memurunu, hâkimini, mühendisini, askerini, avukatını, vb. insan gücünü yetiştiren öğretmenler, ülkelerin kaderlerinin mimarıdır. Bir ülkenin ve gelecek kuşakların gereksinimi olan insan gücünü hazırlanmasından, eğitim sistemindeki en önemli unsur olan öğretmenler sorumludur. Yeni nesillerin kalitesi, onları yetiştiren öğretmenlerin kalitesine bağlıdır.

Çağdaş toplumların meslek ustaları olan öğretmenlerinin bazı özelliklere sahip olması gerekir. Bu özelliklerden bazıları ise şöyledir. Bilgili, kendisini devamlı olarak güncel tutan, engin bir dünya görüşü bulunan, insanı ve yaşadığı toplumu bilen, problem çözme becerisine sahip, teknolojiyi kullanabilen, sınıfı ve okulu tüm imkânları ile kullanarak aktif öğrenme ortamına çevirebilen ve en önemlisi sürekli öğrenmeyi bir prensip edinerek bu çerçevedeki görevleri üstlenerek toplumun çok yönlü gelişmesine çok önemli katkılar sağlamak ve benzeri özelliklerdir (38).

Öğretmenler, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile devlet memurluğunun gerektirdiği genel şartlara sahip olmasını hükme bağlanmış ve öğretmenler devlet memurluğu kapsamına alınmıştır. 1739 sayılı Kanun ile de öğretmenliğin özel ihtisas mesleği olduğu kabul edilerek öğretmenlik mesleği için özel şartlar getirilmiştir (39).

Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi ile sağlanır. Bu nitelikleri kazanabilmek için hangi öğretim kademesinde olursa olsun,

öğretmen adaylarının yükseköğrenim görmesi temel alınmıştır (40). Öğretmenlerin kalitesi ve yeterliliği eğitim ve öğretim faaliyetinin başarıya ulaşmasında en önemli etkidir (41).

Beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilere fiziksel aktivite alışkanlığı kazandırmak için bir ders programı hazırlama ve bu programı yürütme gibi başlıca sorumluluklarının dışında ayrıca okul içi ve okullar arası sportif etkinliklerle ilgilenmek, bayramlar ve özel günler için hazırlık yapmak, mesleki gelişime katkı sağlamak amacıyla antrenörlük ve hakemlik görevlerini yürütmek gibi sorumlulukları da vardır (42).

Beden eğitimi öğretmenliği, beden eğitimi ile ilgili MEB tarafından hazırlanan öğretim programlarında belirtilen bilgi, beceri, tutum ve davranışları öğrencilere kazandırmaya çalışan meslektir. Beden eğitimi öğretmeni olmak isteyen kişilerin;

- Üst düzeyde akademik yeteneğe sahip,
- Spora karşı ilgisi ve yeteneği olan,
- Duygu ve düşüncelerini iyi bir şekilde ifade edebilen,
- Öğrenme ortamını iyi oluşturabilen ve kendini geliştirmeye istekli,
- Mesleğinin sorunlarıyla ilgilenen ve bunlara çözüm üreten,
- Öğrencilerin duyu ve düşüncelerini anlayabilen bir yapıya sahip olması gerekir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin meslek eğitimi, üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokulları ve eğitim fakülteleri, fen-edebiyat fakülteleri, spor bilimleri fakültelerinde, spor bilimleri ve teknoloji yüksekokullarının beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümlerinde verilmektedir. Bu okulların esas amacı, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının gereksinimi olan çağdaş ve kaliteli beden eğitimi öğretmenleri yetiştirmektir.

Beden eğitimi öğretmenin genel özellikleri ise şöyledir.

- Mesleki olarak yeterli bilgi ve beceriye sahiptir.
- Giyimi, davranışları ve konuşmalarıyla örnek olur.
- Öğrenciler arasında ayırım yapmaz.
- Ölçme ve değerlendirmede adil ve objektif davranır.
- Fikir danışır, görüş alır ve bunlardan yararlanır.
- Gerekliğinde hatasını kabul eder ve bu durumu açıklar.
- Eleştiriye açıktır.
- Grubuyla birlikte karar alır, bu kararları uygular.
- Özverili ve centilmence davranış sergiler.
- Gençlerin öz güven kazanmalarına gayret eder.
- Teknolojik gelişmeleri ve alanındaki yenilikleri takip eder (43).

2.4. Spor Taraftarlığı

Çağımızda dünyada en çok ilgi duyulan ve seyredilen sporların başında gelen futbolun, modern hayattaki etkisi ve öneminin bir bütün olarak incelenmesi gerekir. Futbol kurallarının herkesin anlayabileceği şekilde düzenlenerek son derece kolay olması, çok fazla masrafa ve malzemeye ihtiyaç duyulmaması gibi nedenler futbola olan ilgiyi arttırmaktadır (44).

Spor faaliyetleri spor endüstrisinin kalbi, spor seyircileri de bu kalbin atmasını sağlayan kan gibidir. Bu anlamda da spor endüstrisinin varlığının devam etmesinin seyirciler olmadan mümkün olmadığı belirtilmektedir (45; 46).

Futbolda bazı özel durumların haricinde, hiçbir maddi menfaati bulunmayan, gönüllülük esasında bu ekonomiye destek veren tek faktör, taraftarlardır. Taraftar, kendisi için maddî kazanç sağlamamasına karşın, çok ciddi paraların döndüğü bu ekonomik etkinliklerin, en önemli gelir kaynağı ve tüketicisidir (47).

Taraftarların çoğunun yalnızca izleyici olmadığı; bunların eski maçları çok iyi hatırladıkları ve gelecek maçlar için planlar yaparken de; taraftarı oldukları kulübün maçlarını diğer birçok şeyden daha önemli kabul ettikleri ve kulübe gerçek anlamda fazlasıyla bağlı olduklarını belirtilmektedir (48; 49).

Taraftarlığın iki fonksiyonu vardır. Birinci fonksiyonu, bireyde bir yere ve bir gruba mensup olma duygusunu uyandırmasıdır. İkincisi de, başka ortamlarda yapıldığında toplumca hoş karşılayamayacak davranışların, taraftarlık kimliği altında bir çözüm ve anlayış teşkil etmesidir. Bu nedenle, kişilerin taraftar olmasının nedeni, insanlardaki kimlik arayışıdır. Taraftar, tuttuğu takımın başarısı ile yalnız olduğunda kendisini sıradan gören ama taraftar kimliğiyle belki de normal yaşamında sahip olamadığı itibara ve başarıya ulaştığına inanır. Bu da, kişide bir tür güven ve gurur duygusunun kaynağıdır ve tuttuğu takımda o kişi için bir referanstır (50).

Bazı kimselere göre futbol, bir yaşam biçimidir. Taraftarlık ise, taraftarı olduğu şeyle kendilerine has bir şekilde özdeşleşerek, kendilerini buldukları bir yer olarak karşımıza çıkabilmektedir. Taraftar da, bu özdeşleşmeye bağlı olarak bir gruba bağlılık ve bu grup içinde kendini özel hissetme şeklinde kendini göstermektedir (51).

Taraftar olmak ciddi bir iştir. Fanatikleri ve holiganları taraftar tanımının dışında değerlendirsek, normal taraftarlar bile kendisine ve çevresindekilere negatif ve saldırgan tavırlar sergileyebilirler. Babalar, çocuklarına kendi takımını tutması yönünde ikna çabalarında bulunabilir. Bu koşullarda yaşayarak büyüyen çocukların ilk tanıştığı

kavramlardan birisi olan takım kavramının yadırganmaması belki de bu yüzden. Fakat taraftar olmamak ta tuhaf karşılanır. Herhangi bir takım taraftarı olmayan kişilere “Nasıl yani? Sen takım tutmuyor musun ?” diye de hayretle çıkışılır (52).

İnsanlar takım tutarken araştırıp, düşünüp taşınıp karar vermezler. Ama düşünmeden yapılan bir tercih, neredeyse hayatı boyunca bir bağlılığa dönüşmesinin de mantıklı bir yanı var gibidir. Çünkü mantıklı insan davranışının; insanın inandığı, güvendiği kişi ya da kişilerin, kurumun kendisini düş kırıklığına uğratması hâlinde; bu inancı ve güveni yeniden oluşturmasıdır. Oysa taraftarlık kimliği bu davranışlara yol açmaz. Çünkü kötü bir mağlubiyet sonrasında bile, taraftar bir başka takımı desteklemez ve tam tersine, umudunu ve heyecanını bir sonraki haftaya taşır (48; 49).

Taraftar olanlar belli bir noktadan sonra mantıkları ile değil de, hisleri ile davranmaya başlayabilir. Taraftar olan kişi, taraftarı olduğu takım başarısız neticeler de alsa, seçimlerde desteklediği siyasi parti yenilgiye uğrasa veya amacından sapsa da, taraf olduğu şeyleri desteklemeye devam edebilir. Bireylerin ya da taraftarların desteklediği şeylere karşı hisleri bazen aşırıya kaçabilmektedir. Başarılarda sevinçlerin, başarısızlıklarda üzüntülerin uç noktalarda yaşanmasıyla, fanatizm olgusu kendisini bu noktada hissettirmeye başlar (53).

Taraftarlık kültürü geliştikçe, maçların önemi daha da artmıştır. Özellikle kulüplerin yönetimleri ile ilişkisi bulunan taraftarlara ve amigolara bilet vermeden tutunda, deplasmanlara otobüs göndermeye kadar bir sürü kolaylık sağlamasının da taraftarlık kültürüne etkisi büyüktür.

Futbolun ciddi bir çıkar kapısına dönüştüğü bu dönemde, futbolda bir takım güç odaklarının kendi güçlerini korumak ve gösterebilmek için, güçlerini kullanmaktan çekinmemelerinin de büyük etkisi bulunmaktadır. Futbol sahalarında yaşanan şiddeti engellemek için gündeme getirilen ve hızlı bir şekilde yürürlüğü konulan kanunun, sorunu ortadan kaldırmadığı ve geçen zaman içinde yaşanan şiddet dalgasının her geçen gün artmasından bellidir. Bilhassa, Galatasaray ve Fenerbahçe kulüplerinin Türk futbolunun kuruluşundan beri devam eden güç ve üstünlük kavgaları, bu iki kulübün karşılaşmalarındaki gerilimin tribünlerde, saha içinde ve saha dışında devam etmesine neden olmaktadır (23).

Sosyal hayatın düzenlenmesinde adeta gizli bir anayasa olan ve ödül ve yaptırımları olan toplumsal kurallar, insanları bunalımdan, yalnızlıktan ve yanlış davranmaktan koruyan; onların mutlu olmalarını sağlayan ananeler gibi toplumsal değerlerdir. Özellikle erkeklerin baskın olduğu ortamlarda maç izlememek, maç yorumunda bulunmamak veya futboldan habersiz olmak, kişiyi ortam veya toplum dışı kalma riskine; taraftarlık ta, yaptırım gücüyle kişinin toplumdan soyutlanmasına sebep olabilir.

Futbol takımlarının mottoların (sloganların) ve coşkulu desteklerin, zikir ayınındeki kendinden geçen çığlıkları; stadyumların mabet olduğu Şehirlerde taraftarların takımlarının renklerini taşıyan özel kıyafet ve aksesuarları, boyanmış yüzleri; özellikle gol ve galibiyet sonrası futbolcuların kişisel veya toplu dinsel törenlere benzeyen gösterileriyle, büyük bir aşiret törenini andıran futbol maçları, diğer yanıyla da sözel kültür ürünlerinin yaşatıldığı ve dönüştürüldüğü toplumsal mekânlardır.

Eskiden ilkel kabile üyelerinin yüzlerini ve vücutlarını boyaması; kendinden geçerek bağırması ve dans etmesi ile çağdaş futbol fanatiğinin, takımına ait aksesuarları alması ve üzerinde taşıması, yüzünü takımının renklerine boyaması, gol atıldığında coşkulu sevinç gösterisinde bulunması arasındaki farklar, zaman ve coğrafyadır.

İnsanoğlundaki inanma duygusunun mevcudiyeti, fizyolojik ihtiyaçları kadar kendini etkili hissettirmiştir. Futbol ve taraftarı olunan takım; kişiyi din olgusunda kendinden daha üstün varlığa teslim olma, güvenme ve inanma dışında; mensubiyet hissiyle her türlü paylaşımı aktarabileceği; toplumsal hayattaki konumundan sıyrılarak başarısızlık, mutsuzluk ve düş kırıklıklarından yalnızca taraftar rolünü benimsediği, güven duygusunu hayata geçirdiği bir toplumsal araçtır.

Teknolojik gelişmelerin ve modern çağın sonucu olan bireyselleşmeyle, sosyal varlık olarak yabancılaşma ve yalnızlaşma duygusuna karşı koymaya çalışan insan, bir taraftan hayatını kolaylaştıracak teknolojik gelişmeleri benimseyerek kullanmaya çalışırken, kendini güvende ve mutlu hissedebileceği bir topluluk, bir grup, bir dernek, bir kulüp, vb. herhangi bir sosyal gruba mensup olmayı istemektedir.

Kişi için, sosyal aitlik duygusu ve diğer grup üyeleriyle ortak düşüncede birleşme amacı o kadar güçlüdür ki; futbol taraftarı, bir kabile üyesi gibi taraftarı olduğu takımı için ölümü ve öldürmeyi göze alarak, toplumsal içgüdünün esiri olabilmektedir. Futbol, ekonomik ve sosyolojik etkisi ile en üst seviyede bir spor dalı olarak, silah ve ilaç endüstrisini bile arka planda bırakabilecek seviyede küresel etkiye sahip toplumsal ve psikolojik olgu ve bir sanayi dalıdır (54).

2.4.1. Özdeşleşme

Türk Dil Kurumu'na göre bireyin, diğer bireylerle kişilik kaynaşması gerçekleştirecek ölçüde onların yaşantılarına ve hislerine katılması, bu yolla kişinin kendi kimliğini tanıması ve tanımlaması süreci özdeşleşme olarak ifade edilmektedir (55).

Özdeşleşmeyi psikoloji kitapları genelde gelişme döneminde olan çocuğun ve ergenin kendine, benliğine örnek olarak, birinci derecedeki aile üyeleri ve önemli kişileri kendine mal etme süreci şeklinde tanımlanmaktadır (56). Özdeşleşmenin bilişsel, duygusal ve davranışsal unsurlardan oluştuğu genel kabul görmüş bir yorumdur (14; 57).

On iki yaşına kadar çocuk (anne, baba, dede, hala, teyze, komşu vb. gibi) yakınlarını örnek alır. Onlara benzemek ve her bakımdan onların yerine geçmek ister. Genç, bu dönemde “Ben kimim?” sorusunun cevabını aramaktadır. Birey, kendi kimliğini bulabilmek için öncelikle anne ve babanın etkisinden sıyrılmaya çalışmakta ve onlarla doğrudan veya dolaylı olarak karşı karşıya gelmektedir. Kişi, kendi kimliğini bulmak için modeller aramakta başkalarının kimliğine de müracaat etmekte ve çeşitli kişi ve grupları kendisine örnek alarak özdeşim kurmaktadır (58).

Bireyin içinde yaşadığı toplumsal ve kültürel çevre, sağlıklı bir özdeşleşmenin yapılmasında ve kişiliğin gelişmesinde çok önemlidir. Çocuk geliştikçe ve zamanla özdeşleşme nesnesi daha uzaklarda aranır olur (56). Genç, geçici kimlikler yerine bu dönemde kalıcı bir kimlik kazanma çabasıdadır. Kimlik kazanma, bu dönemde çok daha fazla önem kazanmaktadır (59).

2.4.1.1. Özdeşleşme alanları

Genelde pozitif anımsama oluşturan özdeşleşme, bazen negatif sonuçlar da oluşturmakta ve bunun yanında bir problem olarak ortaya çıkarmaktadır. Özdeşleşme, sadece birey boyutunda kalmayıp birçok psiko-kültürel etkileşim alanları vardır. Bu alanlara kısaca değinirsek;

- a) *Kişi-Kişi Özdeşleşmesinde*, gençlik çağındaki sporcuyla özdeşleşme daha kolay olmaktadır. Birey beğendiği sporcuyla samimi bir şekilde kabul ederek ruh, düşünce ve davranış yapısını buna göre organize eder ve özdeşleştiği sporcunun her şeyini değerli bir hale getirmek ister.
- b) *Kişi-Takım Özdeşleşmesinde* kişi, ünlü bir takımla veya sporcuyla özdeşleşebiliyor. Taraftarı olunan kişiler için bir tür güven ve gurur kaynağı oluyor. Bu anlamda amigoları buna güzel bir örnek olarak verebiliriz. İnsanların genelde güçlü bir takımın taraftarı olmaları, güçlü bir kimlik kazanma gayretindedir (56). Kişiler, takımları yenince kendi yeniyormuş gibi, yenilince de kendi yeniliyormuş gibi, takımlarını kendi kişiliğinin bir parçası olarak görebiliyorlar. Taraftarlık duygusu bir tutkudur.

Tuttuğu takım ile özdeşleşen insanlar, takımın başarısı veya başarısızlığını kendi özel yaşamlarına indirgemektedirler (32).

- c) *Küme(Takım) - Küme(Takım) Özdeşleşmesinde*, toplumsal bir grubun veya taraftar grubunun, başka bir takımı ile özdeşleşmesi, bütünleşmesidir. Karadenizlilerin Trabzonlularla özdeşleşmesi örnek olarak verilebilir.
- d) *Kişi-Kültürel/Sportif İmge(İmaj) Özdeşleşmesinde*, herhangi bir yerel, ulusal, evrensel simge ile özdeşleşen bir bireyin, sportif olanını tercih ederek katılımıdır. Birey, bir gruba bağlı olmanın iftiharını ve güvenini taraftarı olduğu kulüp, attığı sloganlar vb. gibi etkenler ile duyar. O grubu özümseyerek kişiliğini hiç olmaktan kurtarır. Kendisini grubun önemli bir üyesi olarak görerek, toplumda önemli bir yeri ve rolü olduğuna inanır. Desteklediği takımın sportif sembolleri ile bütünleşir, özdeşleşir. Tarih boyunca bütün toplumlar, özdeşleşmeyi bir eğitim ve kültür aktarma aracı olarak kullanmışlardır. İnsan ruhunun merasimlere ihtiyacı vardır ve bu şekilde semboller de, bilinçaltlarına etki edebilirler.

Taraftar olan birey, kendi takımı dışındakileri başkası veya diğerleri olarak görek ayırım yapmaktadır. Başarı, galibiyettir. Milli maçlarda farklı takım taraftarı olan gruplar, biz duygusunu farklı bir şekilde yaşayarak milletle özdeşleşirler. Farklı takım taraftarları “biz”lerden yeni bir “biz” oluşturmaya çalışırlar (56).

Spor taraftarları ile ilgili çalışmalarda, Wann tarafından psiko-sosyal model içerisinde belirtilen özdeşleşme kavramı dikkat çekmektedir. Taraftarların özdeşlik seviyesini, bir taraftarın psikolojik olarak tuttuğu takımla ilgi seviyesi olarak tanımlamışlardır. Tuttuğu takımla özdeşleşme seviyesi yüksek olan bireyler, takımlarının başarılarına sevinmekte, kaybetmeleri de ile üzülmeaktedirler. Takımlarını özümseyen ürünlerini veya renklerini; giydikleri, kullandıkları malzemeler üzerinde taşımaları, takımlarının lisanslı spor ürünlerini alıp kullanarak takımlarına olan bağlılıklarını sergilemeleri özdeşleşmenin diğer önemli bir göstergesidir. Wann ve arkadaşları, kendilerine güven duygularının ve sosyalleşme düzeylerindeki artışın, taraftarların takımları ile özdeşleşmeleri sonucunda olduğu belirlemişlerdir (24).

Wann ve Branscombe (1994) takım özdeşleşmesini değerlendiren ve sekizli likert ölçeği maddesi içeren Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ) - (Sport Spectator Identification Scale-SSIS) ölçeği geliştirmişlerdir. Wann ve Branscombe, üniversite basketbol taraftarlarından bir yıl arayla farklı zamanlarda anketi doldurmalarını istemişlerdir. Testin geçerliliğini sağlamak amacıyla diğer bir basketbol takımı taraftarlarına SSIS yaptırılmış ve takımla ilişkilerini, takıma ilgilerini ve takımın taraftarlarının ne derece özel

olduğuna inandıklarını gösteren bazı maddeleri seçmeleri istenmiştir. Konular, SSIS' den aldıkları puanlara göre yüksek, orta ve düşük düzeyde özdeşleşme olarak üç gruba ayrılmıştır. Sonuçta yüksek düzeyde özdeşleşmiş taraftar en üst düzeyde takımla ilişkili ve ilgili grup olduğu ve takımın fanatiklerinin özel olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Düşük düzeyde özdeşleşmiş taraftarlar ise bu maddelerden en düşük puanları almışlardır (14; 15).

Sutton ve arkadaşları taraftarları, takımlarıyla özdeşleşme seviyelerine göre derecelendirerek düşük, orta ve yüksek seviyede olmak üzere üç kısımda incelemiştir. Düşük seviyede özdeşleşen taraftarların bir maçtan daha fazla zevk aldığını ve onlar için maçın eğlence tarafının daha ağır bastığını bulmuştur. Orta düzeyde özdeşleşmiş taraftarlar ise, takımının amblemini ya da rengini taşıyan kıyafetleri giyme eğilimi gösterdiğini; yüksek düzeyde özdeşleşmiş taraftarların ise, zamanları ve maddi imkânları doğrultusunda kendilerini takımlarına adadıklarını tespit etmiştir (46; 53).

2.4.2. Kişilik – kimlik kavramları

İnsanların güçlü bir takım taraftarı olmalarında, genelde güçlü bir kimlik edinme çabaları, kişilik oluşumu ve kimlik arayışı oldukça önemli olmaktadır (56) Çünkü kalıtsal özellikler ve çevresel etkenlerin etkileşimiyle uzun bir büyüme-gelişme sürecinde olan birey, kendine özgü bir kişilik oluşturmaktadır. Gelişim psikolojisi kuramcılarının birçoğu, hayatın ilk yıllarında kişiliğin temel özelliklerinin şekillendiğini belirtmişlerdir (60).

Kimlik, kişisel ve toplumsal kimlik olarak incelenebilir. Özellikle çağdaş toplumlarda bireylerin benim dediği fiziksel, hukuksal vb. kimlikler, kişisel kimliğin zenginliğidir. Bireysel kimlik bağımsızlığı içerir ve ben duygusu vardır. Birey, diğerlerinden farklılaştığı ve bağımsızlaştığı oranda ayrıcalıklı olduğunu anlar (61). Bireysel kimlik, kişinin çok daha özel olmasını ifade ederken sosyal kimlik, daha geniş sosyal kategoriler açısından elde edilen bir kimliktir (62).

Devletler de insanlar gibi bir organizmaya sahiptirler. Kuruluş, gelişme, olgunluk ve gerileme dönemleri; insanda da çocukluk, gençlik, ilk yetişkinlik, olgunluk ve yaşlılık dönemleri gibidir.

Temel ihtiyaçlarını toplumla çatışma haline düşmeden gideren kimseler, psikolojik açıdan sağlıklı kimselerdir. Bireylerin psikolojik gelişim basamaklarında belirli bir yere gelmesi, bir ülkenin gelişmişlik düzeyi göstergelerinden birisidir Bu nedenle, çağdaş psikolojinin ve gelişim psikolojisinin açıklamalarını temel alarak eğitim ve öğretim düzenlenmeli, gelişimin her dönemine göre en üst seviyede gelişim göstermeleri sağlanmalıdır.

Gelişim psikologlarından Erik Erikson'un Kimlik Gelişimine ve Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi kuramlarına göre kimlik duygusunun gelişiminin, kişisel ve toplumsal bir ihtiyaç olduğu, bu ihtiyacın giderilmesinin kişinin ve toplumun gelişimini olumlu etkileyebileceği; yoksunluğunda ise, kişiyi ve toplumu gelişiminin olumsuz etkileyebileceği belirtilmektedir (63).

Gelişimin temel özelliklerinden olan kimlik arayışı, ergenlik döneminde yoğun bir şekilde "Ben kimim?" sorusunun sorulup, cevabının aranmasıyla ortaya çıkar. Bu duygu bedensel yapımızla, anılarımızla, değer yargılarımızla, inançlarımızla, cinsiyetimizle, etnik kökenimizle, yaşımızla, toplumsal konumumuzla, mesleki durumumuzla, başkalarının bizi algılayışı vb. gibi özelliklerle şekillenir (64).

Psikanalitik kişilik gelişim kuramına göre, ergenlik 10,5-12,5 yaşları arasında başlar. Bilişsel gelişimde soyut işlemler dönemine denk gelen bu dönemde kimlik duygusunun kazanımı, bağımsızlık duygusunun gelişimi ile güçlü bir şekilde kendini gösterir. Ergen, bir yetişkin gibi hareket etmek ister. Belli ölçülerde toplumsal beklentilere ve kurallara uyum sağlamaya çalışır.

Gelişim psikolojisi araştırmacılarından Erikson, ergenlikten yetişkinliğe sağlıklı geçişte en önemli koşulun, kimlik kazanma olduğunu ve bunda da çevrenin çok önemli olduğunu belirtmektedir. Kimliğin bu dönemde oluşması ve tamamlanması, kişiliğin diğer basamakları için vazgeçilmez bir özelliktir. Çünkü sonraki dönemler için önceki dönemler temeldir (63).

İnsan kimliğinin sosyo-kültürel, ekonomik, siyasi ve manevi olmak üzere dört temel unsuru vardır. Bu dört unsur, insanın güdülenmesinde ve insan psikolojisinde önemli roller oynamaktadırlar. Bir millet için bunlardan birinin olmayışı önemli bir sorundur. Gelişim sürecindeki her kişinin kendine ait bir kimlikle toplumu içerisinde yetişip büyümesi, varlığını ve potansiyel güçlerini ortaya koyması gerekir. Her toplumun kendi kültürel ve sosyal değerleri ile ilgili bir kimlik hazinesi vardır. Bireyler geliştikçe bu tarafsız kimlikleri kişiselleştirerek özümserler.

Abraham Maslow, bireyin doğumundan itibaren her gelişim döneminde ihtiyaçlarının ortaya çıktığını, bireyin bu ihtiyaçlarını gidermeye yönelik güdülenmeler içerisinde olduğunu belirterek, insan ihtiyaçlarını doğumdan itibaren bedensel, psiko-sosyal ve ruhsal ihtiyaçlar olmak üzere üç ana temelde sınıflandırmaktadır (63).

İnsan, piramit biçiminde temelden yukarıya doğru ihtiyaçlarını temin ettikçe, bir üstteki ihtiyacına güdülenir. İnsan ihtiyaçlarını şöyle sıralayabiliriz.

1. Fizyolojik İhtiyaçlar
2. Güvenlik İhtiyacı
3. Kimlik, Sevgi ve Ait Olma İhtiyacı
4. Özgüven, Özsaygı İhtiyacı
5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı.

Buna göre, ergenlik döneminde kazanılması gereken kimlik ve buna bağlı olarak statü, aidiyet ve kişilik ihtiyaçları, insanın en önemli ihtiyaçlarıdır. Kişi yaşadığı toplumda seçkin, saygın ve statü sahibi biri olmak ister. Topluma uyum da çok büyük oranda bu arzularına bağlıdır (63; 65).

İnsanın ihtiyaçları yeme, içme, giyinme gibi ihtiyaçların karşılanması ile bitmez. Temel ihtiyaçların karşılanması ile sosyal bir varlık olan insan, ekonomik ve sosyal bakımdan güvenlik ihtiyacı hisseder. İnsan tek başına yaşayan bir varlık değildir Bu nedendir ki insan da bir gruba, bir topluluğa mensup olmak ister. İnsanda doğuştan var olan bu mensubiyet ve kimlik duyguları, özellikle ergenlik döneminde kendini daha güçlü bir şekilde gösterir (66).

Pozitif kimlik duygusuyla bir takım ruhsal sorunların giderilmesi, kişinin yaşadığı sosyal ortamın kişiye sunduğu anlamlı desteğine bağlıdır. Bu sebeple bireyin içinde yaşadığı toplumsal biçimlendirme öğeleri bireyin yetişmesinde ve gelişmesinde çok önemlidir(63; 67). Çünkü toplumsal kültürü oluşturan değerler, idealler ve semboller, kuralların belli olmadığı toplumlarda, ergenin neleri kıymetlendireceği konusunda bir karışıklık yaşamasına neden olur (68).

Kişi, kimliğini kazanmada benzemek ve özdeşleşmek istediği kişilerin tüketimlerini gerçekleştirme yoluna gider. Bunlardan biri olan taraftar kimliğini elde eden birey onun etkileyici, hayranlık bırakıcı, köklü, başarılı ve güçlü olma gibi anlamlarını alarak kendi kimliğini zenginleştirme yoluna gider (69). Taraftarlık birçok kişi için kimliğin bir parçası olmaktan çok, tamamen bir kimlik olup; hayatının zorlamadığı, seçerek ve isteyerek kabul ettiği bir tercih ve kimliktir (70).

2.4.3. Saldırganlık ve şiddet

Popüler kültürün bir örneği olan futbol, büyük toplulukları peşinden sürüklemekte ve toplumun önemli bir kesimi için büyük bir anlam ifade etmektedir. Bu kesim için bazı futbol kulüpleri arasındaki rekabet, ülkenin çeşitli ve önemli meselelerinden daha ilgi çekici olabilmektedir (71).

Futbol ile ilgili yazılı kaynaklar incelendiğinde, *seyirci, taraftar, fanatik, holigan* kavramları çokça kullanılmaktadır. Bu kavramaları hiyerarşik olarak kısaca açıklarsak;

Seyirci, bir spor etkinliğini direkt ya da televizyon gibi medya aracılığıyla dolaylı olarak izleyen kişi, izleyici,

Taraftar, tuttuğu takımına sıkı sıkıya bağlı ve takipte olan, onlara pozitif duygular barındıran, onları destekleyen ve futbolla ilgili isteklerini bu şekilde karşılayan kişi,

Fanatik, taraftarı olduğu takıma aşırı derecede tutkuyla bağlanmış olan kişi,

Holigan, genelde takımına ölesiye bağlı olan, aynı zamanda yıkıcı ve şiddet içeren davranışlarda bulunan fanatikler olarak tanımlanmaktadırlar (72).

Sporla şiddet, tüm milletlerin ortak meselesidir. Saldırganlık, şiddet ve unsurlarının içerikleri sporda ve futbol taraftarlığında dikkat çeken önemli konulardandır. Futbol taraftarlarının ve tribünlerdeki izleyicilerin gösterdiği davranışlarda ve şiddet olaylarında, yaşanan ülke ve şehir, rekabet ortamı, taraftarların psiko-sosyal vaziyetleri gibi durumlar önemli faktörlerdir. Futbolda taraftarlık ve fanatizm üzerine yapılan araştırmalar neticesinde, taraftarlık ve fanatizmin sosyo-genetik etkenlere bağlılık gösterdiği, bazı araştırmacılar göre de taraftarların davranışlarında daha çok toplumsal nedenlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir (73).

Uzun yıllardır alışagelen anlayışlı ol(a)mama, uzlaşma eksikliği, ilişki ve iletişim bozukluğu; kavram ve değer çatışmaları, ülkemize kargaşalı toplum görünümünü vermekte ve ülkemiz maalesef saldırı ve şiddet olaylarıyla birlikte hayatını devam ettirmeye çalışmaktadır.

Saldırganlık ile şiddet, aynı anlamda kavramlar değildir. Saldırganlık, başka bir canlıya fiziksel veya duygusal olarak zarar verme davranışını içeren, kasıtlı bir durumdur. Şiddet ise, zarara veya yıkıma sebebiyet veren, açıkça ve aşırı fiziksel güç kullanımınıdır (74).

Sosyal gelişimin en yoğun yaşandığı ergenlik döneminde, çocukların sportif faaliyetlere yönlendirilerek, olumlu davranışlar kazandırılması çok büyük önem taşımaktadır. Bu olumlu davranışlar kazandırılırken, ergenlerdeki şiddet olaylarına tanık olmaları sporun farklı algılanmasına yol açabilmektedir. Baskılanan ve kendini yeterince ifade edemeyen gençler, genelde kendini anlatma yolu olarak saldırganlığa ve şiddete başvurabilmektedir. Bu durum okullarda, sportif alanlarda ya da eğitim verilen diğer alanlarda çok ciddi meselelere yol açabilmektedir (75).

Saldırganlık, hem seyirciler hem de sporcular arasında dairesel etki ile yine saldırganlığa neden olmaktadır. Fanatizm, holiganizm, vandalizm (tahripkârlık) gibi olumsuz davranışlar futbolu, sporu ve toplumsal barışı tehdit etmektedir (74).

2005 yılındaki TFF'nin Futbol Kamuoyu Araştırması'na göre, ülkemizde spor denilince insanların % 52,7'sinin aklına futbol gelmekte, "Türkiye'de futbol" ifadesi ise % 38,5 oranında *şiddet, kavga, şike ve küfür* kavramlarını anımsatmaktadır. Şiddet olaylarının sebepleri bir gol, tezahürat şekli, maç çıkışı bir gerginlik olurken; bunların arkasında milletlerin tarihi mücadeleleri, din ve mezhep farklılıkları, yöresel sorunlar da olmaktadır. Şiddete dayalı olmasa da zaman zaman tribün çökmesi ve panik sonucu meydana gelen kazalarda ölümler de yaşanmaktadır (76).

Sporadaki şiddet olaylarına yol açan kişilerin özelliklerine bakıldığında, saldırganlık dürtüsünü kontrol edemeyen, normal yaşamlarında amaç ve beklentilerine ulaşamayan, yeterince toplumsallaşmamış, kimlik ve kişilik krizi içindeki gençler olduğu görülmektedir. Bu tipteki gençler, taraftarı oldukları takımla ve takımın renkleriyle bütünleşerek özdeşleşirler. Tüm amaçlarını takımın gücüne, üstünlüğüne, galip gelmesine bağlarlar. Taraftarı oldukları takımın koruyuculuğunu yaparak, toplumda bir yer ve rol kazandıklarına inanırlar (77).

2.4.3.1. Sporda şiddeti açıklayan teorilerden bazıları

1. İçgüdüsel Teori: Bu teoride Freud ve Lorenz, saldırganlığı bir içgüdü olarak gören kuramcılardır. Freud'a göre saldırganlık dürtüsü, organizmada doğuştan var olan temel ve doğal bir insan davranışıdır. Saldırganlığı, ölüm içgüdüleri olarak kişinin kendine yönelik yıkıcı eğilimlerinin dış dünyadaki objelere çevrilmesi olarak belirtmiştir. Lorenz'de, saldırganlığın kişinin diğer insanlarla olan mücadele içgüdülerinden kaynaklandığını ve sporun bunu engellemede güvenlik bariyeri olduğunu belirtmektedir.

2. Biyolojik Teori: Saldırganlığı genetik faktör ile açıklayan bu teori, beyin ve merkezi sinir sisteminin biyolojik metabolizmadaki kimyasal, hormonal ve genetik faktörlerle, saldırganlık ve şiddet içeren davranışlara yol açtığını savunmaktadır. Spor sahalarında genç erkeklerin erkeklik hormonu olan testosteron miktarının yüksek düzeylerde olması sonucu, genelde saldırgan olmalarını ve şiddete karışmalarını bu kuram ile açıklayabiliriz.

3. Davranışçı Teori: Bu kuram da dürtü; her zaman var olan ve artan bir enerji kaynağı değil; organizmanın hayati bir ihtiyacı doyurulmadığında ortaya çıkan ve ihtiyacı gidermeye çalışan bir güç olarak tanımlanarak, saldırganlığı diğer içgüdü teorilerine göre değişik bir şekilde ifade etmiştir. Hakemin tartışmalı kararları, seyircilerin oyunu engellemesi, yaralanma gibi nedenlerle hayal kırıklığı yaşayan kişi, şiddet ve saldırganlık davranışları gösterebilmektedir.

4. Bilgiyi İşleme Modeli'ne Göre Şiddet Teorisi: Kişinin hayatı süresince öğrenilen sosyal davranışlar, davranış programları tarafından bir zamana kadar kontrol edilebilmektedir. Bellekte depolanan bilişsel yapılar olarak tanımlanan davranış programları, sosyal sorunları çözmek için kullanılmaktadır.

5. Sosyal Öğrenme Modeli Göre Şiddet Teorisi: Saldırgan davranış(lar)ın örnek alınarak öğrenildiğini, öğrenilen bu davranışların da ödüller ve cezalar ile pekiştirildiğini belirtmektedir. Bu anlamda televizyon ve görsel medya ile genç sporcular, spor yıldızlarını örnek alarak onların davranışlarına benzemeye çalışmaktadırlar. Saldırgan oyun tarzını benimseyenler, genç sporcunun kötü rol örnekleri olabilir.

6. Sosyal Kimlik Modeli'ne Göre Şiddet Teorisi: Yine davranışçı bir kuram olan bu modelde, bireyler kalabalıkta farklı davranışlar gösterebilirler. Diğer grup üyelerinin psikolojik ve davranışsal özelliklerine uyum gösterebilirler. Toplumdaki gruplardan biri olan spordaki bu kalabalığın, ortak noktaları vardır ve ortak bir hedefi paylaşırlar. Kalabalık içinde kimliksizleşen kişiler, kimliklerinin belirli olduğu durumlara göre sorunlu davranışlarını daha kolay gösterebilmekte ve daha fazla saldırgan davranışlar sergileyebildiği yapılan çalışmalar ile ortaya koyulmuştur. Şiddete saygı gösterilmesi, bunun da gençler tarafından sosyal öğrenme ile izlenerek edinilmesi, davranışların benimsenmesine, içselleştirilmesine neden olabilir (74).

Sporda saldırganlığa yol açabileceği tahmin edilen ve dışsal faktörlerden olan hormon ve steroidlerdir. Spor türüne ve düzeyine göre kullanılan maddenin dozu ve türü farklılık gösterse de, bunların saldırganlığa neden olduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Anabolik steroidler ile saldırgan davranışlar arasındaki açık ilişki, yapılan farmakolojik çalışmalarda gösterilmiştir. Bunların kötüye kullanımı, sporcuların androjen hormon düzeylerinde farklılık oluşmasına ve buna bağlı olarak testosteron seviyesinin artmasına neden olur. Testosteron hormonu, kadın sporculara oranla erkek sporcularda saldırgan davranışların ortaya çıkmasına neden olan çok önemli bir faktör olarak belirlenmiştir. Fizyolojik değişikliklere beraber, durumsal faktörlerin bireyi saldırgan davranışlara itebileceği unutulmamalıdır (48).

Bu teoriler bize, sporda yaşanan şiddet davranışlarını anlamamızda ve önlemler geliştirmemizde yol göstermesi açısından önemlidir.

Ülkemizde, 14 Nisan 2011 Perşembe günü 27905 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanan 6222 sayılı kanun ile Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun ile görev ve sorumluluklar belirtilmiştir. Şiddetin önlenmesinde ülkemizdeki Gençlik ve Spor Bakanlığı ve yapısı içerisinde yer alan ilgili genel müdürlüklerin, federasyonlarının, spor kulüplerinin ve idarecilerinin, taraftar, antrenör, hakem ve beden eğitimi öğretmenleri derneklerinin, Milli

Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve basın yayın kuruluşlarıyla işbirliği yapılması; ayrıca kısa, orta ve uzun süreli tavsiyelerin oluşturularak hayata geçmesi ile mümkün olacaktır (78).

2.4.4. Fair play

İngilizce bir kavram olan fair play “dürüst oyun-dürüst davranış” anlamına gelir. Etik üstü bir davranıştır. Kısa bir tanımla da, tanrının sesini duymaktır (79).

Uluslararası Fair Play Komitesine göre fair playin tanımı şöyledir. Sporcuların yarışmalar sırasında, zorlaşan koşullarda bile, kurallara sabırlı, tutarlı ve bilinçli olarak uymaları, fırsat eşitliğini bozmamak amacıyla kendilerine sağlanan haksız avantajları kabullenmemeleri, rakibin haksız dezavantajlarından faydalanmamayı; rakibin düşman olmadığı, aksine oyunun gerçekleşmesini sağlayan, eşdeğer haklara sahip birey ve arkadaş olarak görülmeleri ve rakibe değer vermeleri çabalarında kendini göstermektir (80).

Fair play ilk olarak genel bir kullanımla fırsat eşitliliğini korumak ve şövalyece düşünüş tarzını göstermek anlamında, 16. Yüzyıl sonlarında William Shakespeare tarafından kullanılmıştır (79).

Spor endüstrisi, bacasız fabrikadır. Ahlaki sorunların en çok görüldüğü alan profesyonel sporlardır. Spor denilince akla ilk gelen de futboldur. Sporcular, futbolcular spor ahlak ilkelerine uygun tutum içinde olmadıkları zaman, sonuçları toplumsal olaylara dönüşebilen bir faaliyet içinde olabilirler. Ticari düşüncelerle ve bilim dışı çalıştırılan sporcular-futbolcular topluma birer gladyatör olarak yetişmektedir. Ticari ilişkiler ve spor iç içe girince, spor ahlakında yaşanan bu olumsuzluklar ülkeden ülkeye değişebileceği gibi, ülke içinde bölgeden bölgeye de değişebilmektedir. Değişmeyen tek şey ise, sporda yapılan ahlaksızlıkların yapılış gerekçesinde, paranın araç değil; amaç oluşudur. Başta futbol olmak üzere her türlü spor faaliyetlerinde fair-play gündemde tutuldukça ve geliştikçe spor ahlakı da gelişecektir. Yapılan çalışmalar, fair play ile sporda oluşan anlayışsızlık, kavga, şiddet gibi olumsuzlukların önüne geçilmesinde vazgeçilmez bir gerekliliktir. Bu yüzden, spor endüstrisinde ve de futbolda meydana gelen ahlaki çöküntülerin ilacı, fair playdir (32).

Normal şartlarda herkes sportmendir, ahlaklıdır ve hoşgörülüdür. Ahlak, sınır durumlarında görüldüğü zaman değeri anlaşılan bir değerler topluluğudur. Çünkü sınır durumları, ilkel hazzımızın bizi ele geçirmesi için en elverişli olan yerlerdir. Orada uygar olduğumuz zaman uygarız. Uygar olmak, ahlaklı olmak, hoş görülü olmak, sportmen olmak insanların işidir. Sporun özüne göre yaşayabilmek, yani fair play burada ortaya çıkar. Asil davranışlar burada sergilenir (77).

Atatürk'ün fair-play ile simgeleşen “ Ben sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim.” sözü sadece Türk sporunda değil, dünya sporunda da sporcu idealine rehber olacak şekildedir.

Yine Atatürk'ümüzün “Her boy ölçüşmede, arkalarında Türk milletinin bulunduğunu ve millet şerefini düşünmelerini Türk sporcularına meslek düsturu olarak kaydediyorum.” sözü de fair play ile özdeşleştirebileceğimiz diğer bir sözüdür.

İstanbul Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu Direktörü Sn. Yalçın Paksoy'un arşivinden Türkiye'nin ilk fair play yazısı çıkmıştır. 17 Ekim 1929 yılında ünlü gazeteci Abidin Daver'in Türk Spor Dergisinin 3 nolu sayısında “Sporda Civan mertlik” yazısının içinde geçen “ Kırmızı bayrağın, bakır madalyanın kıymetsizliği, fakat manevi şerefi, sporcu gence feragat ve fedakârlık hislerini telkin içindir. İnsanlığın yüksek faziletlerini öğretmek içindir. Türk sporunu yükseltmeyi düşünenler, yalnız beden şampiyonları değil, vicdan şampiyonları da yetiştirmeyi gaye edinmelidirler.” sözleri fair play için çok anlamlıdır.

CIFP (Uluslararası Fair Play Konseyi) tarafından her yıl fair play ödülleri verilmektedir. Bu ödüller Sportif ve Toplumsal olarak iki kategoride, her iki kategoride de Davranış, Kariyer ve Tanıtım dallarında ödüller verilmektedir. Ödüller, modern olimpiyatların kurucusu olan Baron Pierre De Coubertin adına verilen ve en önemlisi olan Büyük Ödül, Şeref Diploması ve Kutlama Mektubu olarak verilmektedir. Ayrıca, FIFA tarafından her yıl 3-7 Eylül tarihleri Fair Play Günleri olarak kutlanmaktadır.

Bu araştırmamızdaki ankette beden eğitimi öğretmenlerine sorulmuş olan iki örnek olayda fair play için gerçekten çok güzel örneklerdir. Bunlardan birincisi, 1983 yılında takımının küme düşme pahasına hakemin tereddütte kaldığı bir golü doğrularak CIFP tarafından Türkiye'de ilk defa Büyük Ödülü alan İsmet Karababa'nın örneğidir.

İkincisi ise, 2 Kasım 1969 yılında İspanya'da Madrid'te Barnebeu Stadyumunda oynanan Real Madrid- Sabadell şampiyonluk maçında yaşanan olaydır. Olay şöyledir. Maçın 50. Dakikasında skor berabere iken Sabadell forveti Pedro Zaballa, çok net bir gol pozisyonu yakalayıp tam golü atacakken, Real Madrid kalecisi ve savunma oyuncusunun çarpıştığını ve kalecinin bayıldığını görmüş ve topu eliyle tutup oyunu durdurmuştur. Maçı Real Madrid 1-0 kazanmış ve maç sonunda şampiyon olmuştur. Maç sonrası Sabadell kulübü Zaballa'ya ceza vermek için toplanırken, İspanyol basını mükemmel bir sporcu ilan etti. Sonrasında da Uluslararası Olimpiyat Komitesi Zaballa'yı Zafer Kupası ile ödüllendirdi (79).

2.4.4.1. Fair play konusunda kişi, kurum ve kuruluşların sorumlulukları ve öneriler

Sporcuların ve de özellikle de futbolcuların uyanıklık ve/veya profesyonellik adı altında hakemi ve rakibi aldatmaya yönelik hareketleri, sporcuların neredeyse her pozisyonda hakeme itiraz bulunması ve kendi lehine karar verilmesini istemesi kendini, kulübünü, rakip takım oyuncusunu ve hakem(ler)i zor durumda bırakmakta ve seyircilerin hakem üzerinde olumsuz bir baskı oluşturmaktadır. Sporcular kendilerini izleyen çocuklara ve gençlere karşı dürüst ve iyi örnek olmalıdırlar (82). Saha içerisinde sporcuların centilmence davranışları, seyircilerin saldırganlığa ve şiddete yönelmesini engelleyebilir (74).

Takım kaptanlığı örnek kişi olmayı, saha içinde ve dışında fair play felsefesine uygun davranışlarda bulunmayı, hakem ve oyuncularla düzgün ve seviyeli bir iletişim kurmayı ve bunların takım arkadaşları tarafından da yapılmasını sağlamayı gerektiren önemli ve sorumluluğu oldukça fazla olan bir görevdir. Bu nedenle antrenörler ve yöneticiler bu önemli görevi verirken iş olsun diye değil, hak eden örnek oyunculara verilmesine dikkat etmelidirler.

Antrenörler, fair play ruhunu ve felsefesini ön plana çıkartarak, sporcularına iyi huy ve doğru davranışları kazandırmalıdırlar. Spor kurallarını iyi bilmeli ve hakem kararlarına saygılı olmalı; çok fazla ve abartılı tartışmaya girmemeli, seyirciyi ve oyuncularını kışkırtıcı davranışlarda bulunmamalıdırlar.

Kulüp yöneticilerinin, maç sonrasında hakem kararlarını eleştirirken, buldukları pozisyona uygun bir davranış ve konuşmayla eleştiri yapmalıdırlar. Ayrıca, kendi taraftarını şiddet ve benzeri olaylardan uzak tutmalı, taraftarı kışkırtacak, onları şiddet olaylarına yöneltecek konuşmalarda ve davranışlarda bulunmamalı aksine, onlara fair play'i öne çıkaran konuşmalar yapmalı; hak aramada onları bir silah olarak görüp, kullanmamalıdırlar.

Medya mensupları, geniş kitleleri etkileyebilecek güce sahiptirler. Türkiye Futbol Federasyonu Doping Mücadele Kurulu Başkanı ve Türkiye Basketbol Federasyonu Sağlık Kurulu Başkanı Prof. Dr. Turgay Atasü, medya mensuplarının fair play içerisindeki rolünü açıklamak ve kendilerine fair play konusunda ne denli önemli görevler düştüğünü “kalem satmak birinci sınıf fair play düşmanlığıdır.” şeklindeki ifadesiyle açık bir şekilde ortaya koymuştur (79). Ayrıca, medya üyeleri fanatizmi satış olarak kullanmamalı, yazılı ve görsel spor basın fair play anlayışını ve örneklerini öne çıkartmalı, maç sırasında her insanın hata yapabileceğini yorumlarında ve yazılarında taraftarlara iletmeli, yapılan övgüler ve tenkitler yalnızca maç sonucu ile ilgili olmamalı, sistemle ilgili, mücadele ve gayret ölçüsünde de

yapılmalı, özellikle de fanatik taraftarlarla beraber saygı, sevgi ve hoşgörüyeye dayalı bir iletişim kurmaya çalışmalıdır. (83).

Taraftarlar, futbolda her zaman 12. Adam olarak isimlendirilirler ve spor müsabakalarının rengi ve en önemli değeridir. Takımlarını harekete geçirmede, ateşlemede çok önemli bir güçtürler (79). Taraftarlık duygusu bir davranıştır. Takımı ile özdeşleşen insanlar, takımın başarısı veya başarısızlığını kendi özel yaşamlarına indirgemektedirler (32). Buna bağlı olarak ta taraftarların çok önemli sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukların başında maç öncesi, sırası ve sonrasında hakeme, oyunculara, yöneticilere, basına ve antrenörlere hakaret ve küfür içeren sözler söylememek. Tepkilerini demokratik haklar çerçevesinde göstermek, sahaya hiçbir yabancı madde atmamak, fair play'e yakışmayan hakemi baskı altına almaya yönelik ısıklar, küfürler ve protestolar yapmamak, sevinçlerini ve üzüntülerini yaşarken başkalarına zarar verecek davranışlarda bulunmamak gibi sorumlulukları da yerine getirmesi gerekir. Taraftarlar aynı zamanda kulüplerini ve ülkelerini temsil ettikleri için, yapacakları her türlü olumsuz davranış ve şiddet olayları takımının ve ülkesinin uluslararası imajına zarar verebilir. Bu konuda taraftar gruplarını yöneten amigo ve tribün liderlerine de büyük sorumluluklar düşmektedir (79).

Hakemlerin sorumlulukları, bedensel ve psikolojik açıdan sağlıklı olmaları, doğru karar vermelerini olumsuz etkileyen yorgunluğun kesinlikle olmaması, fizik kondisyon açısından yeterli düzeyde olmaları, sporcuların psikolojik ve sosyal yönlerini bilmeleri gerekir (84). Her koşulda maçları adil, tarafsız, dürüst bir şekilde yönetmelidirler. Hakemler, oyun kurallarını çok iyi bilmeli, pozisyonları çok iyi takip etmeli, oyunculara kızgın bir şekilde yaklaşmamalı, saygı çerçevesinde otorite kurabilmeli; bir sporcu veya takımı kayırmamalı, kendini mesleki olarak güncelleyebilmeli ve elit sporcuların korunmasına, kurallar çerçevesinde özen göstermelidirler (85).

Öğretmenler kendilerini örnek bir model olarak görürse ve bu bağlamda davranış gösterirlerse, çocukların ve gençlerin sosyal davranışlarına ve kişiliklerine etki edebilirler. Buradan hareketlerle ders dışında öğretmenlerin örnek olumlu davranışları ve buna bağlı olarak hazırlanan sınıf ortamı, çocukların ve gençlerin fair playi anlamalarında, kabul etmelerinde ve bu yönde davranış değişikliği göstermelerinde oldukça faydalı olacaktır. Öğretmenlerin yalnızca galip gelmeyi amaç edinmeleri ve öğrencileri bu yönde şartlandırmaları, öğrencilerin sportif ve toplumsal yaşamda negatif davranışlar göstermelerine sebep olmaktadır. Çünkü gençler tek yönlü olarak kazanmaya koşullandırılınca, kaybetme bir başarısızlık olarak algılanıyor.

Öğretmenler, ilköğretim dönemindeki çocuk ve gençlerin psiko sosyal yapılarında etkili bir yöntem olan ödüllendirme sistemini de kullanmalıdırlar. Başarılı olan kişiler ödüllendirilirken, sportmence ve fair play anlayışı içerisinde hareket edenleri de ödüllendirmek, öne çıkarmak ve bu davranışların devamını sağlayacak çalışmalar da yapmak gerekir. Okul çağındaki çocuklara ve gençlere, centilmenlik ödülünün de yarış kazanma kadar önemli ve değerli olduğunun bütün öğretmenler, idareciler ve özellikle de beden eğitimi öğretmenleri tarafından her fırsatta vurgulanması önemlidir (86).

Aile, çocuğun toplumsallaşmasında başlıca rolü olan ve sosyal bir kurumdur. Toplumsallaşmanın temeli, aile içinde gerçekleşir ve bireyin daha sonra ki öğrenmelerine temel oluşturur. Benlik saygısı, başkalarına saygı gösterme, değer verme duyguları, sevmeye, reddedilme duyguları da aile içinde gelişir. Çocuğun ahlaki gelişimi ve eğitimle ilgili gelişimi ailenin birinci amacı ve sorumluluğudur (84). Aileler, okul çağından önce veya ilköğretim yaşlarında çocuklarının değişik branşlarda spor yapmalarına imkân sağlamalıdırlar. Bu yaşlarda kendi yaşlıları ile oyun özelliklerinde alacakları eğitimlerle kurallara uyma, yardımlaşma, işbirliği, paylaşma, keşfetme, rakibe saygı duyma, uyumlu olma ve sporun kendine özgü disiplini ile hem derslerinde başarılı olacak, hem de spor yaşamlarında fair play ruhu içerisinde hareket etmeyi öğreneceklerdir.

Sponsorlar, fair play ve sportmenliğe uygun davranışlarda bulunan sporcuları ödüllendirmeli, bu tarz davranışların gelişmesi ve çoğalması için gayretler gösterilmeli, çeşitli spor organizasyonlarının yapılması sağlayarak veya destekte bulunarak ülkeler, kültürler arası dostluğun ve kardeşliğin pekişmesine yardımcı olmalıdırlar. Ayrıca sponsor firmalar, bilim insanlarından yararlanarak ferdi ve takım sporlarında sponsor oldukları kişi ve takımlara eğitici ve bilinçlendirici seminerler düzenlemelidirler (79).

Çocuğun sporla ilk tanışması ilkokul yıllarına denk geldiği için, bu dönemde çocuğun sporla tanışmasını sağlayan kişinin muhakkak spor eğitimcisi olması gerekir. Okul sporu ile çocuk ve gençlerde bedensel, düşünsel ve toplumsal bilinç oluşur (32). Ancak, okul sporlarının amacı performansa yönelik olmamalıdır. Fakat okullar arası müsabakalarda çoğu zaman fair play düşüncesini zedeleyici örnekler (öğrencinin yaşını küçük göstermek, devamlı başarıdan bahsetmek ve bunu ön plana çıkartmak gibi) örnekler görülmektedir (86).

Fair Play eğitimi en güzel şekilde spor yoluyla verilir. Grup halindeki çalışmalar, yardımlaşma, dayanışma ve işbirliği ahlakını geliştirir. Genç yaşlarda alınan bu terbiye ile kişi, yaşamlarında bu ahlak disiplinini başka etkinliklerle de uygulamaya çalışacaklardır (87).

2.4.5. Slogan

Sloganlar (mottolar), taraftar kimliği etrafında, sosyal ilişki modelleri oluşturmaları sebebiyle folklorun (halk bilimi) bir malzemesi olarak görülmelidir.

Sloganlar, karşı grubun motivasyonunu bozma, takım ruhunu oluşturma, gruptaki üyelerin motivasyonunu sağlamak ve arttırmak gibi nedenlerle bilinçli olarak söylenen sözlerdir. Hafızada kalması için ezgili ve kafiyeli olmasına dikkat edilen, taraftarın takımının oyununa mensubiyetini sembolleştiren en önemli katılım aracı ve etkenidir.

Sloganlar, taraftarların takımına bağlılığının, güveninin ve beklentilerinin ifadesidir. Aynı zamanda oyuncular, hakemler ve kulüp yöneticileri üzerinde de baskı mekanizmasıdır. Çoğu zaman cinsiyet kültürüne yüklenen anlamlar nedeniyle, futbolun doğasıyla i içe olan önemli bir sorun olan sloganlardaki argo ve küfür ise, taraftarların eğitim ve sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılık göstermektedir.

Slogan (metin), taraftar gruplarının bulunduğu yerler (metnin oluşturulduğu yerler), taraftar (metni sunan), futbolcu/ yönetici/teknik kadro ve rakip taraftar (dinleyen), takımın başarısı (dinlenilme nedenleri) şeklinde formülize edilerek değerlendirilebilir (54).

Sloganlar ve içerisinde kullanılan kelimeler, taraftarın takımına bağlılığını ölçmede ve kültürel doku analizinde kullanılabilecek çok önemli bilgilerdir. Bundan dolayı dil, toplumsal kimliği belirten önemli bir araçtır. Kişi, konuşma eylemiyle ve gruba özgü dil kullanımıyla toplumsal, etnik ya da cinsel kimliğini ortaya koyar.

Kurumların ve içindeki eylemlerin kültürel ihtiyaçlarla ilişki içinde bulunduğu ve söylenen her szn belli bir amaç ve teknikle kullanıldığı belirtilmektedir. İşlevsel Kuram, kültürün bütünü içinde aldığı rolü, daima bir ihtiyacın doyrulmasını ifade eder (88).

Temel fizyolojik ihtiyaçlar, sosyal bir varlık olan insanın kültürel değerleri ve ihtiyaçlarıyla paralellik taşıyan bir sistem oluşturur. Bu görüşler analiz edildiğinde, sloganların kendisi sembolik bir dürtü; taraftar, oyuncu ve teknik kadro, işbirliği yapılanlar grup; sloganların yazılı olduğu pankartlar ve sanal ortamdaki slogan ve tezahürat metinleri el ürünleri; maça kadar olan zaman aralığı, süreç ve takımın başarısıyla elde edilen zafer de doyum olarak ortaya çıkmaktadır (54).

2.4.6. Taraftar tipleri

Bir takımın taraftarı olmak ile takımdaşlarıyla aynı benzerliklerin gösterilmesi, insanın doğası itibarıyla zordur. Bu olgudan yola çıkarak taraftar grupları ve tipleri üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların sonucunda taraftar türleri üzerinde birbirine benzeyen çeşitli sınıflandırmalar ortaya konmuştur. Bu çalışmaların en geçerli olanlarından biri Hunt, Bristol ve Bashow'a aittir (89; 90).

2.4.6.1. Geçici taraftar

Burada en temel kriter zamandır. Belirli bir zaman da ve belirli bir etkinlikte taraftarlık özelliği gösteren ve daha sonra bunu devam ettirmeyen taraftar tipidir. Zaman yönünden sınırları olması ve aynı zamanda kendi kimliklerini tanımlarken taraftarlık olgusunu kullanmamaları belirgin özellikleridir. Genelde futbola çok fazla ilgisi olmayan ancak Avrupa veya Dünya Kupası gibi büyük organizasyonlarda, kendi milli takımını destekleyip, alınan başarılı sonuçlarda ortaya çıkarak coşkuya ortak olan, ancak turnuva sonrasında futbola ilgisizliği devam eden kişilerdir (23).

2.4.6.2. Yerel taraftar

Burada kriter, coğrafyadır. Kişi, kendini bağlı hissettiği coğrafyanın bir takımı ile özdeşleştirir ve o takımı destekler. Kısa bir süreliğine başka bir ülkeye veya kente giden kişinin gittiği yerdeki takımın taraftarı haline gelmesi buna iyi bir örnektir. Yeni bir coğrafi değişiklik sonrasında bu tip taraftarların terk ettikleri yerin takımını desteklemekten vazgeçmesi yüksek bir ihtimaldir (23).

2.4.6.3. Adanmış taraftar

Zaman ve mekân kaygısı olmayan, takımını düzenli olarak takip eden, o takıma ait sahiplenme duyguları yaşayan; kendini o takıma, oyuncularına ve değerlerine bağlı hisseden taraftar biçimidir. Bu bağlılık nedeniyle birey, kendini tanımlama ve toplum içerisinde konumlandırmada taraftar kimliğini sıkça kullanmaktadır (23).

2.4.6.4. Fanatik taraftar

Fanatik, desteklediği takımına koşulsuz bağlı olan ve takımının kazanması için her yolu meşru gören kişidir (23; 72).

Adanmış taraftar gibi kendini tuttuğu takım üzerinden tanımlama ve sahiplenme duygularını çok fazla yaşar. Bazen daha da ileriye gidip, bu kimliği sürekli olarak toplumsal alanda gösteren ve bu özellikleri ile kabul görmüş taraftar tipidir. Adanmış taraftar gibi sürekli maça gitmektedir ama maçlara giderken yüzünü boyamakta, özel törenleri bulunmakta ve bu törenler yakın çevresi tarafından normal olarak kabul görmektedir (89).

Fanatiklerin tribünde sergileyebilecekleri belli başlı davranışlar,

- Kazanmak için her yolu mübah görürler.
- Kalpleri, yalnız kulübünün rengi ve ismi için atar.
- Sonuç odaklıdır, oynanan oyunla çok ilgilenmezler.
- Gol attıklarında, sevincinden aşırı bağırarak kendinden geçer.
- Gol yedikleri zaman da yukarıdaki ruh halinin tam tersidir. Önce tereddüt, inanmak istemeyiş, sonra gerçek önünde teslim olma ve sağa sola sataşmalar (23; 91).

Taraftarlık, aynı mahallenin veya aynı caddenin çocuğu olma, futbol takımı, arkadaş grubu gibi farklı yapıların birinde ya da hepsinde kendini gösterebilir (23; 92).

2.4.6.5. Disfonksiyonel taraftar

Taraftarlık, kimliğinin en önemli bileşenidir. Fanatik, taraftarlığını kimliğinin ciddi bir parçası olarak görürken; disfonksiyonel taraftar, taraftarlığını kimliğinin en önemli parçası olarak görmektedir. Bu tip taraftarlar, toplumsal olarak kabul görmeyen olumsuz davranışlar gösterebilmektedir (89).

2.4.6.6. Mekâncı taraftar

Buldukları yer görüş açısından çok uygun olmasa bile, başka yerde maç izlemekten hoşlanmaz ve statta hep aynı yerde maç izlerler. Genelde açık ve kapalı tribünlerin orta sahaya yakın bölümlerinde maçı izlemeyi tercih ederler. Stattaki yerleri dolu ise, oturanların en arkasında maçı ayakta izler (23; 91).

2.4.6.7. Doyumsuz taraftar

Tuttukları takım o yıl bütün kupaları kazansa bile, hiçbir başarılı gelişmeden ve sonuçtan memnun olmazlar. Sezonun son maçındaki bir mağlubiyetten dolayı teknik direktörü, yönetimi ve futbolcuları eleştirebilirler. Maç sırasında sürekli topun kendi takımları

tarafından oynanmasını, kendi takımlarının rakipten daha iyi olmasını ve galip gelmelerini isterler. Takımlarının 1-0 lık veya 2-1 lik galibiyetlerine bile sevinmezler. “Daha fazla gol atabilirdik, farklı galip gelebilirdik” gibi ifadelerle takımı eleştirirler (23;91).

2.4.6.8. Sabırsız taraftar

Bu tür seyirciler çoğu zaman maç saatinden önce stada gelirler. Bir yandan maç başlayana kadar sıkıntıdan ne yapacaklarını şaşırırlar, bir yandan da her şeyin bir an önce başlayıp bitmesini isterler. Maçta ilk dakikalardan başlayarak, takımlarının öne geçmelerini beklerler ve bunun için coşkulu tezahüratlarıyla mesaj vermeye çalışırlar (23; 93).

2.4.6.9. Uğura inanan taraftar

Maçın her ayrıntısının, taraftarı oldukları takımın avantajına veya dezavantajına olabileceğini düşünürler. Maça giderken dua almak için otobüste, dolmuşta ve trende ayakta bulunanlara yer verenler, yanında oturanla yer değiştirenler, takımları penaltı atarken gözlerini kapatanlar ve sırtlarını sahaya dönenler bunlara örnektirler (23; 92).

2.4.6.10. Deplasmancı taraftar

Deplasmanlara gitmek, en büyük sevinçleridir. Takımlarının kendi sahasındaki maçlarını kesinlikle kaçırmazlar, deplasman maçlarını kaçırmamak için de ellerinden geleni yaparlar. Bu tür taraftarlar içerisinde, maddi olarak sıkıntıya girdiklerinde kolundaki saatini satarak takımının deplasmandaki maçına gidebilecek hastalar vardır. Takımlarını, kendi kişiliklerinin bir parçası olarak görürler. Takımları galip gelince, kendileri galip geliyormuş gibi olurlar. Başarısızlıklarda da bunun tersi tepkilere dönüşebilmektedirler (23; 91).

2.4.6.11. Rasyonel (gerçekçi) taraftar

Bu tip seyirciler sporun güzelliklerini sahada uygulayarak değil, izleyerek görmeye çalışırlar ve bundan zevk alırlar. Maçları tarafsız bir şekilde seyrederek. Duygusal tepki göstermezler. Gerekliğinde her iki takımında ortaya koyduğu güzellikleri ve olumlu hareketleri alkışlayarak, sporcuları onore edebilecek yapıdadırlar. Genelde oyunun kuralları hakkında bilgi sahibidirler. Sporun içindeki saldırganlık ve şiddete yönelik hiçbir hareketin içinde yer almazlar ve hoş ta karşılamazlar (23; 92).

2.4.7. Fanatizm ve holiganizm

Futbola ilgili taraftar kavramlarını sırasıyla seyirci, taraftarlık, fanatiklik ve holiganlık görmekteyiz. Futbol taraftarlığının ve fanatikliğin temelinde sevgi, holiganizminin temelinde ise şiddet yatmaktadır.

Fanatikleşme, taraf tutma ve kutuplaşma günümüzde insanların mecbur bırakıldıkları önemli bir sorundur. Günümüzde insanlar tuttuğu takımdan, oy verdiği siyasi partiye; giydiği kıyafetten, dinlediği müzik ve yediği yemeğe kadar her konuda taraf olmaya bir şekilde mecbur bırakılmakta ve taraf olmayan dışlanmakta, hor görülmektedir. Küçüklükten beri insanlara ilk sorulan sorulardan biri de “Hangi takımı tutuyorsun?” olur. Bu nedenle toplum, bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde taraf olmaya ve zamanla fanatikleşmeye itilmektedir (94).

Fanatizmin ruhsal ve fiziksel bütünlüğüne zarar verici şiddete dönüşmesinde var olan veya arkasından koşulan değişik amaçlı görüşlere, fikirlere ve ideolojilere aşırı şekilde bağlılık ve onun içinde yaşadığı ortama ilişkin sebepler belirleyici olmaktadır.

Fanatik, takımına adeta ilahi inanış derecesinde bağlıdır. Kaybettiğinde tahammülsüzleşmekte, galip geldiğinde de savaş kazanmış gibi sevinmektedir. Fanatik için desteklediği kulübün stadı, renkleri, forması, sembolleri, arması gibi şeylerde diğer kutsallaştırdıklarıdır (94).

Kişi, aradığı iletişim kurma ihtiyacını ve desteğini, bazen dinde ve fikirlerde, bazen hayranı olduğu sanatçının başarısında; bazen de tuttuğu takımda bulur. Kendi kimliğinden ayrılan ve taraftar kimliğine kavuşan fanatik taraftar, bireyselleşmenin aksine futbolla toplumsallaşır. Kişisel başarısızlıklar, mutsuzluklar, hayal kırıklıkları, futbol ile ümide dönüşür (54).

Herhangi bir siyasi partinin yandaşı, bir dinin mensubu veya bir takımın taraftarı olmak durumlarında bir takım benzerlikler vardır. Taraftar olan kişi belli bir aşamadan sonra mantığı ile değil, hisleriyle hareket edebilir. Tuttuğu spor kulübü başarısız neticeler alsa da, desteklediği siyasi bir parti seçimlerde hezimetlere uğrasa veya amacından sapsa da, taraftar bunları desteklemekten vazgeçmeyebilir. Bireylerin veya taraftarların bu sempatisi bazen aşırıya da kaçabilmektedir. Başarı ya da başarısızlıklarda sevinçlerin ve üzüntülerin yoğun olarak yaşanması ile fanatizm ortaya çıkabilir.

Bu bağımlılığın temel sebebi, bireyin hayatta istediğini şeyleri elde edememesidir. Bu bağlılık ailevi, çevresel, ekonomik ya da toplumsal sorunları olan; sahibi olduğu kimliklerden mutlu ol(a)mayan kişilerin bir anlamda sığınağı olmuştur. Birey, kendisiyle eşit koşullardaki diğer kişilerle bir araya geldiğinde, davranışlarında grupta bulunmanın ve aitliğin vermiş

olduğu güvenle, çok fazla sapmalar gösterebilir. Bu nedenle birey, artık taraftardan çok fanatik olmuştur. Kendisi için değil ama fanatiği olduğu kurum adına başkalarına zarar verebilir, hatta öldürebilir (53).

Türkiye'deki fanatikler genelde; 16-25 yaş arasında, sosyoekonomik açıdan siyasetle ilgisi olmayan, eğitimsiz, sosyal olmayan, işsiz, maddi-manevi olanaksızlıklar sebebiyle, bir gruba ya da topluluğa ait olup; ayrıcalık hissetme ve yalnızlıktan kurtulmayı futbol taraftarlığında bulmaya çalışan kişilerdir. Maç sırasında tribündeki isyan dolu tezahüratlar, haykırışlar, hakeme ve rakip oyuncuya bir şeyler atıp, edilen küfürler aslında bunun göstergesidir (94).

Holigan teriminin ilk kez, sokak çetelerinin hareketlerini tarif etmek için Londra polislerince 1880' lerde kullanıldığı söylenir. Kelimenin kökenine ilişkin de farklı teorilerden biri Southwark'lı bir İrlandalı kabadayı olan Patrick Hooligan'ın isminden geldiğidir. Diğer varsayım ise, kelimenin Islington'da Hooley adlı bir sokak çetesinden türetildiğidir. Üçüncü varsayım ise, İrce (İrlanda Dili) vahşi, canlı parti anlamına gelen "hooley" kelimesinden geldiği yönündedir (23).

Toplumun her kesiminden insanın, kendini kanıtlamaya ihtiyacı vardır. Yaşamlarını şekillendirmede gerekli donanıma sahip olamayan insanlar, şiddet uygulayarak önemsenme duygusunun doyumuna yönelir. Böylece kişi, tuttuğu takımla birlikte aidiyet duygusunu pekiştirerek, kendini önemliymiş gibi hisseder.

Holiganizmin üç derecesi vardır. Birinci derece, seyrek olan ve hakemler ile oyuncular arasında yaşanan şiddettir. İkinci derece, taraftarlar ile polis ve diğer güvenlik görevlileri arasında olan ve stadyum içindeki şiddet evresidir. Üçüncü derece ise, stadyum dışına taşan ve şiddetin iyice tırmandığı en üst seviyedir. Uzmanlar, bu şiddet olaylarına yol açan holiganizm davranışlarında en çok medya, milliyetçilik ve alkol gibi etkenleri belirtmektedirler (94).

Holiganların, anti sosyal bir kişilik yapısına sahip oldukları, yapılan araştırmalarla kesin olarak ortaya konmuştur. Psikopat veya anti sosyal bozukluğa sahip bu kişilerin en belirgin özelliği, çevreye uyum sağlayamamalarıdır. Diğer özelliklerini de şöyle sıralayabiliriz. Yaptıklarının sonuçlarından utanmaz ve pişman olmazlar, sorumluluk duygusu taşımazlar ve başkasını düşünmezler, çok rahat yalan söylerler ve hırsızlık yaparlar, kuralları tanımaz ve çok rahat kavga çıkartırlar. Birçoğu da aşırı alkol kullanırlar.

Son zamanlarda bir takım eğitim çalışmalarının gerekliliği holiganizme bağlı tribün olaylarının artmasıyla ortaya çıkmıştır. Sporda bu tip olayları ve kişileri engellemek için bazı bireysel ve toplumsal önlemler almak gerekir. Özellikle okullardaki şiddete eğilim gösteren

çocuklar için eğitim sürecinin başlatılması şarttır. Futbol olgusu içerisinde yönetim, antrenör, sporcu, taraftar, güvenlik, statların fiziksel ve çevresel yeterliliği gibi ihtiyaçlar tespit edilip, önlemler bir an önce alınmalıdır. Yoksa statlar, bireylerin öfke patlamasının sonucu olarak, birçok toplumsal olaylara sebep olacaktır (23).

3. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu bölümde, araştırmanın amacı, yöntemi, evren ve örnekleme, sınırlılıkları, kullanılan veri toplama araçları ve verilerin analizi açıklanmıştır.

3.1.Araştırmanın Amacı

Beden eğitimi öğretmenleri birçok davranışları ile öğrencilerine rol-model olabilmektedirler. Öğrencileri spor konusunda ilkokula kadar olan dönemde ailesi, ilkokuldan liseye kadar olan dönemde de beden eğitimi ve spor öğretmenleri birinci derecede etkileyip yönlendirebilmektedirler. Öğrenciler, beden eğitimi öğretmenlerinin düşünce ve davranışlarını çoğu zaman fazla sorgulamadan rol-model olarak kabul etmekte ve bu davranışları zaman zaman da sergilemektedirler. Bu anlamda beden eğitimi öğretmenlerimizin seyirci olma, taraftar olma, fanatizm ve holiganizm, şiddet ve fair play gibi kavramlardaki düşünce ve davranışları öğrencilerimizi etkileyebilmektedir.

Son zamanlarda sporda ve özellikle de futbolda artan fanatizm, saldırganlık, şiddet gibi olayların durdurulması ve/veya azaltılması gibi çalışmalarda beden eğitimi öğretmenlerinin sporda ve dolayısıyla futboldaki davranışlarının incelenmesi önem arz etmektedir.

Bu temelden hareketle bu çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerinin futbol taraftarlığı davranışlarının incelenerek futboldaki şiddete ve fair-playe bakış açıları ve taraftarı olunan takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

3.2.Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte veya şurada var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tasvir etmeyi amaçlayan çalışmalara uygun bir modeldir. Genel tarama modelleri, çok sayıda öğeden oluşan ve evren hakkında genel bir karara varmak amacı ile evrenin hepsi veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (95).

İlgili literatür taranarak beden eğitimi, spor, öğretmenlik ve beden eğitimi öğretmenliği, taraftarlık, şiddet, fair play, taraftar tipleri, slogan, kişilik-kimlik, özdeşleşme fanatizm ve holiganizm gibi kavramlarla ilgili genel bilgiler verilip, bu bilgiler diğer çalışmalarla ve bazı sayısal verilerle desteklenmiştir.

Araştırma için ayrıca beden eğitimi öğretmenlerine STÖÖ (Spor Taraftarlığı Özdeşleşme Ölçeği) içeren bir anket uygulanarak taraftarlığa, fair-playe ve şiddete bakış açıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmada evrenimizi, Kahramanmaraş'ta Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokul ve liselerde görev yapan 514 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, Kahramanmaraş merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokul ve liselerde görev yapan ve gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 271 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Toplanan anketler ön değerlendirmeye tabi tutulmuş ve 16 beden eğitimi öğretmeni herhangi bir takım taraftarı olmadığı için çalışmadan çıkartılmış; 10 öğretmene de çeşitli nedenlerden dolayı (istifa, görevlendirme sonucu görev yerinin değişmesi, anketi doldurmak istememe ve kişiye ulaşamama gibi nedenler) ulaşılamamıştır. Sonuç olarak toplamda 271 beden eğitimi öğretmenine anket uygulama çalışması yapılmıştır.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Hali hazırdaki bu çalışma, Kahramanmaraş ilinde görev yapan, çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve futbol taraftarı olan 271 beden eğitimi öğretmeni ile sınırlıdır.

3.5. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada kullanılan veri toplama aracı, 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kişisel bilgiler yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir seviyesi, öğrenim durumu, spor yaşantısı, mesleki ve taraftarlık bilgilerini içeren 20 soru. İkinci bölümde, taraftar olmasına etki eden unsurları içeren 14 soru ve şiddet ve fair-play ifadelerine yaklaşımları hakkındaki görüşlerine dair 4 soru olmak üzere 18 soru. Üçüncü bölümde ise, "Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği"nde bulunan 7 soru olmak üzere, toplamda 45 soru sorulmuştur.

Çalışmada kullanılan, Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (Sport Spectator Identification Scale) (STÖÖ), Wann ve Branscombe (1993) tarafından geliştirilmiştir. Günay ve Tiryaki (2003) tarafından da Türkçe'ye çevrilerek geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek, 1 ve 8 formatında puanlanan likert tipi maddelerden oluşmaktadır. Yüksek puanlar özdeşleşmenin fazla olduğunu göstermektedir.

1- Önemli değil, çok düşük, hiç, nefret etmem gibi ifadelerden,

8- Çok önemli, çok iyi, neredeyse her gün, çok nefret ederim, her zaman gibi ifadelerden oluşmaktadır.

Çalışmamızda kullanılan spor taraftarı özdeşleşme ölçeğinin *Cronbach Alfa değeri* 0,89 olarak bulunmuş ve bu değerin yeterli olduğu kabul edilmiştir.

3.6. Araştırma Verilerinin Analizi

Elde edilen verilerin analizi SPSS 16.0 programında yapılmıştır. Yüzde frekansları alınmış, verilerin normal dağılıma sahip olup olmadıkları Kolmogorov Simirnov testi ile sınanmış ve parametrik test koşullarını sağladığı görülmüştür. Buradan hareketle, bağımsız değişkenlere göre farklılığı test etmek için t-test, One Way ANOVA ve farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemede ise Tukey HSD testi uygulanmıştır. 0,01 ve 0,05 düzeyinde anlamlılık aranmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmamıza Kahramanmaraş il merkezinde görev yapan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 271 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır.

Tablo 4.1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Sınıflandırması

		f	%
Cinsiyet	Bayan	36	13,3
	Erkek	235	86,7
	Toplam	271	100
Medeni Durum	Evli	236	87,1
	Bekâr	35	12,9
	Toplam	271	100
Eğitim Düzeyi	Lisans	254	93,7
	Yüksek Lisans	17	6,3
	Toplam	271	100
Hangi Öğretim Kademesinde Görev Alıyorsunuz?	Ortaokul	147	54,2
	Lise	124	45,8
	Toplam	271	100
Yaş	19-24	6	2,2
	25-30	36	13,3
	31-36	99	36,5
	37-42	93	34,3
	43 ve üzeri	37	13,7
	Toplam	271	100
Gelir Seviyesi	Kötü	1	0,4
	Az	9	3,3
	Orta	166	61,3
	İyi	89	32,8
	Çok iyi	6	2,2
	Toplam	271	100
Mesleki Kıdem(Yıl)	1-5	52	19,2
	6-10	71	26,2
	11-15	70	25,8
	16-20	63	23,2
	20 üzeri	15	5,5
	Toplam	271	100

Tablo 4.1. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin, 36 kişinin (% 13,3) bayan, 235 kişinin (% 86,7) erkek olduğu, 236 kişinin (% 87,1) evli, 35 kişinin (% 12,9) bekâr olduğu, 254 kişinin (% 93,7) lisans, 17 kişinin (% 6,3) yüksek lisans mezunu olduğu, 147

kişinin(% 54,2) ortaokulda, 124 kişinin (% 45,8) lisede çalıştığı, 19-24 yaş aralığında olanların 6 kişi (% 2,2), 25-30 yaş aralığında olanların 36 kişi (% 13,3), 31-36 yaş aralığında olanların 99 kişi (% 36,5), 37-42 yaş aralığında olanların 93 kişi (% 34,3), 43 yaş ve üzeri olanların 37 kişi (% 13,7) olduğu, 1 kişinin (% 0,4) kötü, 9 kişinin (% 3,3) az, 166 kişinin (% 61,3) orta, 89 kişinin (% 32,8) iyi, 6 kişinin de (% 2,2) çok iyi gelir düzeyine sahip olduğu, mesleki kıdemi 1-5 yıl olanlar 52 kişi (% 19,2), 6-10 yıl olanlar 71 kişi (% 26,2), 11-15 yıl olanlar 70 kişi (% 25,8), 16-20 yıl olanlar 63 kişi (% 23,2), 21 yıl ve üzeri olanların 15 kişi (% 5,5) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.Beden Eğitimi Öğretmenlerin Uzmanlık Alanları

	f	%
Futbol	75	27,7
Voleybol	46	17,0
Basketbol	24	8,9
Hentbol	15	5,5
Atletizm	12	4,4
Güreş	24	8,9
Diğer	75	27,7
Toplam	271	100

Tablo 4.2.'de beden eğitimi öğretmenlerinin uzmanlık alanları incelendiğinde, 75 kişinin (% 27,7) futbol, 46 kişinin (% 17) voleybol, 24 kişinin (% 8,9) basketbol, 15 kişinin (% 5,5) hentbol, 12 kişinin (% 4,4) atletizm, 24 kişinin (% 8,9) güreş, 75 kişinin de (% 27,7) diğer uzmanlık alanlarına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3.Beden Eğitimi Öğretmenlerin Öğretmenlik Öncesi Aktif olarak Spor Yapma Durumu

	f	%
Uğraşmadım	29	10,7
Bireysel spor ile uğraşanlar	101	37,3
Takım sporu ile uğraşanlar	141	52,0
Toplam	271	100

Tablo 4.3.'te beden eğitimi öğretmenlerinin öğretmenlik öncesi aktif olarak spor yapma durumları incelendiğinde, 29 kişinin (% 10,7) aktif olarak spor yapmadığı, 101 kişinin (% 37,3) bireysel sporlar yaptığı, 141 kişinin de (% 52) takım sporları yaptığı görülmektedir.

Tablo 4.4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Gündelik Yaşamlarında Düzenli Olarak Spor Yapma Durumu?

	f	%
Yapmıyorum	53	19,6
Haftada1	64	23,6
Haftada2-3	115	42,4
Haftada 3 ten fazla	39	14,4
Toplam	271	100

Tablo 4.4.'te beden eğitimi öğretmenlerinin gündelik yaşamlarında düzenli olarak spor yapma durumu incelendiğinde, 53 kişinin (% 19,6) düzenli olarak spor yapmadığı, 64 kişinin (% 23,6) haftada 1 kez düzenli olarak spor yaptığı, 115 kişinin (% 42,4) haftada 2-3 kez düzenli olarak spor yaptığı, 39 kişinin de (% 14,4) haftada 3 ten fazla düzenli olarak spor yaptığı görülmektedir.

Tablo 4.5. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Takım Taraftarı Oldukları?

	f	%
Galatasaray	107	39,5
Fenerbahçe	107	39,5
Beşiktaş	45	16,6
Trabzonspor	8	3,0
Diğer	4	1,5
Toplam	271	100

Tablo 4.5.'te beden eğitimi öğretmenlerinin *hangi takım taraftarı* olduğu incelendiğinde, 107 kişinin (% 39,5) Galatasaray, 107 kişinin (% 39,5) Fenerbahçe, 45 kişinin (% 16,6) Beşiktaş, 8 kişinin (% 3) Trabzonspor, 4 kişinin de (% 1,5) diğer takımları tuttuğu görülmektedir.

Tablo 4.6. Tahminen Kaç Yaşında Taraftar Oldunuz?

	f	%
1-5 Yaş	34	12,5
6-10 Yaş Arası	185	68,3
11-15 Yaş Arası	39	14,4
16-20 Yaş Arası	7	2,6
21 Yaş ve Üzeri	6	2,2
Toplam	271	100

Tablo 4.6.'da tahminen kaç yaşında taraftar oldunuz? Sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, *1-5 yaş arasında* 34 kişi (% 12,5), *6-10 yaş arasında* 185 kişi (% 68,3), *11-15 yaş arasında* 39 kişi (% 14,4), *16-20 yaş arasında* 7 kişi (% 2,6), *21 yaş ve üzerinde* de 6 kişi (% 2,2) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.7. Futboldan Başka Hangi Spor Branşının Taraftarısınız?

	f	%
Hayır, sadece futbol taraftarıyım	89	32,8
Basketbol	86	31,7
Voleybol	72	26,6
Diğer	24	8,9
Toplam	271	100

Tablo 4.7.'de futboldan başka hangi spor branşının taraftarısınız sorusuna verilen cevaplara bakıldığında; *hayır sadece futbol taraftarıyım* diyenler 89 kişi (% 32,8), *basketbol taraftarıyım* diyenler 86 kişi (% 31,7), *voleybol taraftarıyım* diyenler 72 kişi (% 26,6), diğer spor branşlarının taraftarıyım diyenlerin ise 24 kişi (% 8,9) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.8. Taraftarı Olduğunuz Takımdan Başka Yabancı Ülkenin Ulusal Takımı ve/veya Kulüp Takımı Taraftarı mısınız?

	f	%
Hayır değilim.	196	72,3
Yabancı milli takım taraftarıyım.	9	3,3
Yabancı kulüp taraftarıyım.	66	24,4
Toplam	271	100

Tablo 4.8.'de taraftarı olduğunuz takımdan başka, bir yabancı ülkenin ulusal takımı ve/veya kulübünün taraftarı mısınız sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, *hayır değilim diyenler* 196 kişi (% 72,3), *yabancı milli takım taraftarıyım* diyenler 9 kişi (% 3,3), *yabancı kulüp taraftarıyım* diyenlerin de 66 kişi (% 24,4) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.9. Taraftarı Olduğunuz Takımın Rakibi Olan Bir Takım, Yabancı Ülke Takımıyla Maç Yaptığında; Ülke Takımına Destek Durumunuz Nedir?

	f	%
Her zaman desteklerim	200	73,8
Desteklerim	44	16,2
Kararsızım	5	1,8
Zaman zaman desteklerim	11	4,1
Desteklemem	11	4,1
Toplam	271	100

Tablo 4.9.'da taraftarı olduğunuz takımın rakibi olan bir takım, yabancı ülke takımıyla maç yaptığında; ülkemiz takımına destek durumunuz nedir? (Örnek: Galatasaraylı iseniz, Fenerbahçe'ye Avrupa'daki bir maçta destek durumunuz nedir?) sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, *her zaman desteklerim* diyenler 200 kişi (% 73,8), *desteklerim* diyenler 44 kişi (% 16,2), *kararsızım* diyenler 5 kişi (% 1,8), *zaman zaman desteklerim* diyenler 11 kişi (% 4,1), *desteklemem* diyenlerin de 11 kişi (% 4,1) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.10. Herhangi Bir Takım Taraftarı Olmayan Öğrencilerinizin Kendi Tuttuğunuz Takımın Taraftarı Olmasını İster misiniz?

	f	%
İsterim	101	37,2
İstemem	170	62,8
Toplam	271	100

Tablo 4.10.'da herhangi bir takım taraftarı olmayan öğrencilerinizin tuttuğunuz takımın taraftarı olmasını ister misiniz sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, *isterim* diyenlerin 101 kişi (% 37,2), *istemem* diyenlerin 170 kişi (% 62,8) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.11.Öğrencilerinize Not Verirken, Öğrencinizin Tuttuğunuz Takımınızın Taraftarı Olması Öğrenciye Vereceğiniz Notu Etkiler mi?

	f	%
Hiçbir zaman etkilemez	233	86,0
Etkilemez	30	11,1
Fark etmez-Kararsızım	2	0,7
Arasıra etkiler	6	2,2
Toplam	271	100

Tablo 4.11.'de öğrencilerinize not verirken, öğrencinizin tuttuğunuz takımınızın taraftarı olması öğrenciye vereceğiniz notu etkiler mi, sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, *Hiçbir zaman etkilemez* diyenler 233 kişi (% 86), *Etkilemez* diyenler 30 kişi (% 11,1), *farketmez/kararsızım* diyenler 2 kişi (% 0,7), *ara sıra etkiler* diyenlerin de 6 kişi (% 2,2) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.12. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Taraftar Olmalarında Etken Olan Unsurlar

Etken Olan Unsurlar		Hiç Etkisi Olmadı	Çok Az Etkisi Oldu	Orta Düzeyde Etkisi Oldu	Çok Etkisi Oldu	Oldukça Fazla Etkisi Oldu	N
1. Okul ve iş çevrem	f	195	33	26	10	7	271
	%	72	12,2	9,6	3,7	2,5	100
2. Yazılı ve Görsel Medya	f	116	57	57	32	9	271
	%	42,8	21	21	11,8	3,3	100
3. Arkadaşlarım	f	98	52	52	46	23	271
	%	36,2	19,2	19,2	17	8,5	100
4. Antrenörüm, öğretmenim	f	194	36	18	16	7	271
	%	71,6	13,3	6,6	5,9	2,6	100
5. Annem	f	239	18	5	3	6	271
	%	88,2	6,6	1,8	1,1	2,2	100
6. Babam	f	200	22	15	9	25	271
	%	73,8	8,1	5,5	3,3	9,2	100
7. Kız/ erkek kardeşim	f	177	23	15	17	39	271
	%	65,3	8,5	5,5	6,3	14,4	100
8. Akrabalarım(amcam, dayım vb)	f	156	24	23	34	34	271
	%	57,6	8,9	8,5	12,5	12,5	100
9. Taraftarı olduğum kulübün popülerliği	f	72	28	48	68	55	271
	%	26,6	10,3	17,7	25,1	20,3	100
10. Kulübün renkleri ve sembolleri	f	91	41	49	37	53	271
	%	33,6	15,1	18,1	13,7	19,6	100
11. Çok etkilendiğim bir sporcu	f	83	35	50	51	52	271
	%	30,6	12,9	18,5	18,8	19,2	100
12. Kulübün tarihi ve başarıları	f	85	40	38	65	43	271
	%	31,4	14,8	14	24	15,9	100
13. Kulübün ekonomik bakımdan güçlü olması, yıldız oyuncularını transfer edebilmesi	f	129	42	45	29	26	271
	%	47,6	15,5	16,6	10,7	9,6	100
14. Etnik yapımın takımın yapısına uyması	f	191	25	26	16	13	271
	%	70,5	9,2	9,6	5,9	4,8	100

Tablo 4.12.'de öğretmenlerin taraftar olmalarında etken olan unsurlara bakıldığında, “çok etkisi oldu” ve “oldukça fazla etkisi oldu” seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde, beden eğitimi öğretmenlerine en çok % 45,4 oranında *taraftarı olduğum kulübün popülerliği* etki etmiştir. Bunu sırasıyla, % 39,9 ile *kulübün tarihi ve başarıları*, % 38 ile *çok etkilendiğim bir sporcu* ve % 33,3 oran ile de *kulübün renkleri ve sembolleri* etki ettiği görülmektedir. “Hiç etkisi olmadı” ve “çok az etkisi oldu” seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde ise, anne faktörünün % 94,8 ile taraftar olunmasında en düşük etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4.13. Takım Değiştirdiğiniz Oldu mu?

	f	%
Evet	23	8,5
Hayır	248	91,5
Toplam	271	100

Tablo 4.13.'te beden eğitimi öğretmenlerinin takım değiştirme durumları incelendiğinde, 23 kişinin (% 8,5) *geçmişte taraftar oldukları takımı değiştirdiği*, 248 kişinin de (% 91,5) *taraftarı oldukları takımını değiştirmedeği* görülmektedir.

Tablo 4.14. Daha Çok Hangi Tür Müzik Dinlersiniz?

	f	%
Arabesk-Fantezi	18	6,6
Türk halk müziği	146	53,9
Türk sanat müziği	33	12,2
Yerli pop	54	19,9
Yabancı pop	4	1,5
Rock müzik	4	1,5
Diğer	12	4,4
Toplam	271	100

Tablo 4.14.'te beden eğitimi öğretmenlerine daha çok hangi tür müzik dinlersiniz? Sorusu sorulmuştur. Buna göre, *Türk Halk Müziğinin* 146 kişi (% 53,9) ile en çok dinlenen müzik türü olduğu bulunmuştur. Daha sonra sırasıyla 54 kişinin (% 19,9) *Yerli Pop*, 33 kişinin (% 12,2) *Türk sanat Müziği*, 18 kişinin (% 6,6) *Arabesk-Fantezi* müziği, 4 kişinin (% 1,5) *Yabancı Pop*, 4 kişinin (% 1,5) *Rock Müzik* ve 12 kişinin de (% 4,4) *diğer müzik* türlerini dinlediği görülmektedir.

Tablo 4.15. Yenilgi Durumunda Takımın Küme Düşeceğini Bildiği Halde, Bir Kaleci Hakemin Gol Vermediği Bir Pozisyonda Topun Gol Çizgisini Geçtiğini Söyleyerek Takımın Yenilmesine ve Küme Düşmesine Neden Oluyor. Bu Oyuncunun Davranışını Nasıl Karşılıyorsunuz?

	f	%
Kesinlikle Onaylıyorum	135	49,8
Onaylıyorum	29	10,7
Kararsızım	42	15,5
Onaylamıyorum	39	14,4
Kesinlikle onaylamıyorum	26	9,6
Toplam	271	100

Tablo 4.15.'te sporla ilgili bir örnek olaya verdikleri cevaplar incelendiğinde, oyuncunun bu davranışını *kesinlikle onaylıyorum* diyenlerin 135 kişi (% 49,8), *onaylıyorum* diyenlerin 29 kişi (% 10,7), *Kararsızım* diyenlerin 42 kişi (% 15,5), *Onaylamıyorum* diyenlerin 39 kişi (% 14,4), *kesinlikle onaylamıyorum* diyenlerin de 26 kişi (% 9,6) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.16. Maçın Son Anlarında Net Bir Gol Pozisyonuna Giren Bir Oyuncu, Kalecinin Ciddi Şekilde Sakatlandığını Görerek Derhal Ona Yardım Etmiş ve Böylece, Takımı 1-0 Yenilmiştir. Oyuncunun Bu Davranışını Nasıl Karşılıyorsunuz?

	f	%
Kesinlikle Onaylıyorum	165	60,9
Onaylıyorum	66	24,4
Kararsızım	23	8,5
Onaylamıyorum	8	3,0
Kesinlikle onaylamıyorum	9	3,3
Toplam	271	100

Tablo 4.16.'da sporla ilgili örnek olaya verilen cevaplar incelendiğinde, *Kesinlikle onaylıyorum* diyenler 165 kişi (% 60,9), *onaylıyorum* diyenler 66 kişi (% 24,4), *kararsızım* diyenler 23 kişi (% 8,5), *onaylamıyorum* diyenler 8 kişi (% 3) ve *kesinlikle onaylamıyorum* diyenlerinde 9 kişi (% 3,3) oldukları görülmektedir.

Tablo 4.17. 2005 Yılında Türkiye İle İsviçre Arasında Oynanan Milli Maç Sonrası Türk ve İsviçreli Futbolcular Arasında Yaşanan Kavga Olaylarını Nasıl Değerlendirdiniz?

	f	%
Kesinlikle Onaylıyorum	15	5,5
Onaylıyorum	6	2,2
Kararsızım	19	7,0
Onaylamıyorum	86	31,7
Kesinlikle onaylamıyorum	145	53,5
Toplam	271	100

Tablo 4.17.'de beden eğitimi öğretmenlerinin, 2005 yılında İsviçre ile yapılan milli maç sonrasında futbolcular arasında yaşanan kavga olaylarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, olayları *kesinlikle onaylıyorum* diyen 15 kişi (% 5,5), *onaylamıyorum* diyen 6 kişi (% 2,2), *kararsızım* diyenler 19 kişi (% 7), *onaylamıyorum* diyenler 86 kişi (% 31,7), kesinlikle onaylamıyorum diyenlerin de 145 kişi (% 53,7) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.18. Öğretmenlerin Sporda Şiddetle İlgili Örnek Olaylara Bakışları

(a) 2004 yılında İngiltere ve Hırvatistan arasında oynanan Avrupa Futbol Şampiyonası karşılaşması sonunda Hırvat bir taraftarın bir İngiliz taraftarı bıçaklayarak öldürmesini,

(b) 2000 yılında İstanbul'daki, Galatasaray –Leeds futbol maçı öncesi 2 İngiliz taraftarın Galatasaraylı taraftarlar tarafından bıçaklanarak öldürülmesini nasıl karşıladınız?

	f	%
Kınadım; ancak haklı bir neden varsa yapılabilir.	4	1,5
Onaylamadım; ancak takımına haksızlık yapıldığında can kaybına yol açmayacak şekilde saldırı olabilir.	5	1,8
Onaylamadım; ancak haksızlık olduğunda sözlü saldırı olabilir.	23	8,5
Hiçbir nedenle şiddeti uygun bulmuyorum.	239	88,2
Toplam	271	100

Tablo 4.18.'de sporda şiddetle ilgili yaşanmış iki örnek olayla ilgili sorulara beden eğitimi öğretmenlerinin verdikleri cevapları incelendiğinde, *kınadım; ancak haklı bir neden varsa yapılabilir* diyenlerin 4 kişi (% 1,5), *Onaylamadım; ancak takımına haksızlık yapıldığında can kaybına yol açmayacak şekilde saldırı olabilir* diyenlerin 5 kişi (% 1,8), *onaylamadım; ancak haksızlık olduğunda sözlü saldırı olabilir* diyenler 23 kişi (% 8,5) ve son olarak ta *hiçbir nedenle şiddeti uygun bulmuyorum* diyenlerin ise 239 kişi (% 88,2) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.19. Tuttuğunuz Takımın Lisanslı Ürünlerini Satın Alır Mısınız?

	f	%
Evet, satın alırım.	24	8,9
Bazen satın alırım.	163	60,1
Hayır, satın almam.	84	31
Toplam	271	100

Tablo 4.19.'da tuttuğunuz takımın lisanslı ürünlerini satın alma ile ilgili görüşleri incelendiğinde, *evet, satın alırım* diyenlerin 24 kişi (% 8,9), *bazen satın alırım* diyenlerin 163 kişi (% 60,1), *hayır, satın almam* diyenlerin de 84 kişi (% 31) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.20. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.

Değişken	N	Aritmetik Ortalama $\bar{x}$	Standart Sapma (S.D.)	S.d	t-değeri	Anlamlılık Düzeyi *(p değeri)
Bayan	36	4,0833	1,36699	269	2,292	,023
Erkek	235	4,7416	1,63706			

*(p<0,05)

Tablo 4.20.'de beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyet açısından özdeşleşme düzeyleri incelendiğinde, erkeklerdeki takımlarıyla olan özdeşleşmenin, bayanlardaki özdeşleşmeye göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.21. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.

Değişken	N	Aritmetik Ortalama $\bar{x}$	Standart Sapma (S.D.)	s.d	t-değeri	Anlamlılık Düzeyi *(p değeri)
Evli	236	4,5817	1,60172	269	1,925	0,55
Bekâr	33	5,1429	1,65876			

*(p>0,05)

Tablo 4.21.'de beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre özdeşleşme düzeylerinde, anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 4.22. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Taraftarı Oldukları Takımdan Başka Yabancı Kulüp ve/veya Milli Takımı Tutmalarına Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.

Değişken	N	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Standart Sapma (S.D.)	s.d	t-değeri	Anamlılık Düzeyi *(p değeri)
Hayır, değilim	196	4,4278	1,56943	269	-3,817	,001
Yabancı milli takım/Kulüp taraftarıyım.	75	5,2457	1,60005			

*(p<0,05)

Tablo 4.22.'de beden eğitimi öğretmenlerinin taraftarı oldukları takımdan başka, yabancı bir kulüp ve/veya milli takımı tutmalarına göre takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinde, anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 4.23. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Her Hangi Bir Takım Taraftarı Olmayan Öğrencilerinin, Kendi Tuttuğu Takımın Taraftarı Olmasını İstemelerine Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.

Değişken	N	Aritmetik Ortalama $\bar{X}$	Standart Sapma (S.D.)	s.d	t-değeri	Anamlılık Düzeyi *(p değeri)
Evet İsterim	101	5,2956	1,47914	269	5,277	,001
Hayır İstemem	170	4,2731	1,57836			

*(p<0.05)

Tablo 4.23.'te beden eğitimi öğretmenlerinin herhangi bir takım taraftarı olmayan öğrencilerinin de kendi tuttuğu takımın taraftarı olmasını istemelerine göre, isteyenler ile istemeyenler arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 4.24. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Gelir Durumlarına Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri One Way ANOVA Sonuçları.

Gelir seviyesi	N	$\bar{x}$	s.s.	Varyansın Kaynağı	KT	KO	Sd	F	*p
Az	10	5,3571	1,74607	Gruplar arası	5,496	2,748	2	1,051	,351
Orta	166	4,5990	1,64182	Gruplar içi	700,546	2,614	268		
İyi	95	4,6767	1,55856	Genel Toplam	706,042		270		
Toplam	271	4,6542	1,61709						

*($p>0,05$)

Tablo 4.24.'te beden eğitimi öğretmenlerinin gelir durumlarına göre takımlarıyla özdeşleşme durumları incelendiğinde, anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.25. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre, Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri One Way ANOVA Sonuçları.

Mesleki Kıdem	N	$\bar{x}$	s.s.	Varyansın Kaynağı	KT	KO	Sd	F	*p
1-5	52	4,8324	1,28142	Gruplar arası	20,869	5,217	4	2,025	,091
6-10	71	4,8773	1,62762	Gruplar içi	685,172	2,576	266		
11-15	70	4,4796	1,88348	Genel Toplam	706,042		270		
16-20	63	4,6757	1,54741						
20 ve üzeri	15	3,7048	1,27486						
Toplam	271	4,6542	1,61709						

*($p>0,05$)

Tablo 4.25.'te beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri incelendiğinde, anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 4.26. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Taraftar Olma Yaşları One Way ANOVA Sonuçları.

Taraftar olma yaşları		N	$\bar{x}$	s.s.	Varyansın Kaynağı	KT	KO	Sd	F	*p	**Anlamlı fark
1	1-5	34	5,0756	1,73160	Gruplar arası	32,76	10,959	3	4,347	,005	1-4
2	6-10	185	4,7575	1,59632	Gruplar içi	673,165	2,21	267			
3	11-15	39	4,1575	1,47474	Genel Toplam	706,042		270			
4	16-20	13	3,5714	1,37519							
Toplam		271	4,6542	1,61709							

*($p < 0,05$)

**1) 1-5 yaş arası, 2) 6-10 yaş arası, 3) 11-15 yaş arası, 4) 16-20 yaş arası.

Tablo 4.26.'da beden eğitimi öğretmenlerinin taraftar olma yaşları incelendiğinde, (1-5) yaş arası taraftar olanların (16-20) yaş arası taraftar olanlara göre, özdeşleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.27. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Düzenli Olarak Spor Yapma Durumu İle Özdeşleşmeleri Arasındaki One Way ANOVA Sonuçları.

Spor Yapma Durumları		N	$\bar{x}$	s.s.	Varyansın Kaynağı	KT	KO	Sd	F	*p	**Anlamlı fark
1	Yapmıyorum	53	4,1078	1,67864	Gruplar arası	21,682	7,227	3	2,820	,039	1-3
2	Haftada 1	64	4,6473	1,67161	Gruplar içi	684,360	2,563	267			
3	Haftada 2-3	115	4,8683	1,54988	Genel Toplam	706,042		270			
4	Haftada 3 ten fazla	39	4,7766	1,52135							
TOPLAM		271	4,6542	1,61709							

*($p < 0,05$)

**1) Yapmıyorum, 2) Haftada 1, 3) Haftada 2-3, 4) Haftada 3 ten fazla

Tablo 4.27.'de beden eğitimi öğretmenlerinin düzenli olarak spor yapma durumu ile özdeşleşmeleri arasındaki ilişki incelendiğinde, hiç spor yapmayanların, haftada 2-3 kez spor yapanlara göre taraftarı olduğu takımla özdeşleşme düzeylerinin, daha düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 4.28. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Taraftarı Olduğu Futbol Takımlarına Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri One Way ANOVA Sonuçları.

Takım	N	$\bar{x}$	s.s.	Varyansın Kaynağı	KT	KO	Sd	F	*p
Galatasaray	107	4,7263	1,56432	Gruplar arası	6,953	2,318	3		
Fenerbahçe	107	4,6876	1,59322	Gruplar içi	699,088	2,618	267		
Beşiktaş	45	4,5937	1,68755	Genel Toplam	706,042		270	,885	,449
Trabzonspor	12	3,9405	2,02989						
Toplam	271	4,6542	1,61709						

*($p > 0,05$)

Tablo 4.28.'de beden eğitimi öğretmenlerinin taraftarı olduğu futbol takımlarına göre takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinde, anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerinin futbol taraftarlığı davranışlarının incelenerek futboldaki şiddete, fair play'e bakış açıları ve taraftarı olunan takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinin değerlendirilmesi amacı ile anket uygulanmış, toplanan bilgilerin analizi yapıp yorumlanarak, sonuçlara ulaşılmış ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Tablo 4.1.'deki demografik bilgiler incelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin 36'sının (% 13,3) bayan, 235'inin (% 86,7) erkek olduğu; 236'sının (% 87,1) evli, 35'inin (% 12,9) bekâr olduğu; 254 kişinin (% 93,7) lisans, 17 kişinin (% 6,3) yüksek lisans mezunu olduğu; 147 kişinin (% 54,2) ortaokulda, 124 kişinin (% 45,8) lisede çalıştığı; 19-24 yaş aralığında olanların 6 kişi (% 2,2), 25-30 yaş aralığında olanların 36 kişi (% 13,3), 31-36 yaş aralığında olanların 99 kişi (% 36,5), 37-42 yaş aralığında olanların 93 kişi (% 34,3), 43 yaş ve üzeri olanların 37 kişi (% 13,7) olduğu; 1 kişinin (% 0,4) kötü, 9 kişinin (% 3,3) az, 166 kişinin (% 61,3) orta, 89 kişinin (% 32,8) iyi, 6 kişinin de (% 2,2) çok iyi gelir düzeyine sahip olduğu; mesleki kıdemi 1-5 yıl olanlar 52 kişi (% 19,2), 6-10 yıl olanlar 71 kişi (% 26,2), 11-15 yıl olanlar 70 kişi (% 25,8), 16-20 yıl olanlar 63 kişi (% 23,2), 21 yıl ve üzeri olanların 15 kişi (% 5,5) olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin 36'sının (% 13,3) bayan, 235'inin (% 86,7) erkek olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinde, erkeklerdeki takımlarıyla olan özdeşleşmenin bayanlardaki özdeşleşmeye göre istatistiksel olarak daha fazla olduğu sonucu bulunmuştur. *Günay ve Tiryaki (2003)* tarafından 202 erkek ve 95 bayan olmak üzere toplam 297 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan, spor taraftarı özdeşleşme ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında, erkeklerdeki özdeşleşmenin bayanlardaki özdeşleşmeye göre istatistiksel olarak daha fazla olduğu görülmüştür (17). *Gençay'ın (2004)* 135 bayan ve 310 erkek olmak üzere toplam 445 üniversite öğrencisinin spor taraftarlığı ile ilgili davranışları üzerine yaptığı çalışmada, spor taraftarlığı açısından bayan ve erkekler birlikte değerlendirildiğinde orta düzeyde, birbirleriyle karşılaştırıldıklarında, erkeklerin özdeşleşmesinin bayanlara göre istatistiksel olarak yüksek olduğunu tespit etmiştir (18). *Demirel ve arkadaşlarının (2007)* 198'i bayan, 402'si erkek olmak üzere farklı üniversitelerde okuyan toplam 600 kişi üzerinde yaptığı "Farklı Üniversitelerdeki Spor Taraftarlarının Takımları İle Özdeşleşme Düzeyleri" isimli çalışmada erkeklerin bayanlara göre özdeşleşme düzeylerinin istatistiksel olarak daha fazla olduğu bulunmuştur. *Güllü ve Güçlü'nün (2007)* 286'sı bayan 481'i erkek olmak üzere toplamda 753

lise öğrencisi üzerinde “Ortaöğretim Öğrencilerinin Taraftarı Oldukları Spor Takımları İle Özdeşleşmelerinin İncelenmesi” isimli çalışmada, erkek öğrencilerdeki takımlarıyla olan özdeşleşmenin bayan öğrencilerdeki özdeşleşmeye göre istatistiksel olarak daha fazla olduğu bulunmuştur (20). Hali hazırdaki çalışmadan elde edilen sonuçların, yapılan diğer çalışmalar ile benzer olduğu görülmektedir. Bu durum erkeklerin spor ile özellikle futbol ile daha fazla ilgilenmeleri, spor yolu ile daha fazla sosyalleşmesi, taraftarlığı kimliğin önemli bir ögesi olarak görmeleri ve fanatik taraftarlığın genelde erkeklere özgü bir davranış olarak algılanması olarak yorumlanabilir. Bu çalışmalara karşın *Baş'ın (2008)* 1042'si erkek 85'i bayan olmak üzere 1127 Trabzonspor taraftarı üzerinde yaptığı çalışmada, taraftarların cinsiyetlerine göre spor taraftarlığı ve takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri açısından herhangi bir fark olmadığı tespitinde bulunmuştur (14).

Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre özdeşleşme sonuçları incelendiğinde, anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Buradan beden eğitimi öğretmenlerinin evli veya bekâr olmasının takımları ile özdeşleşmelerini etkilemediği söylenebilir.

Çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin gelir düzeyleri ile takımlarıyla özdeşleşme durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde *Baş'ın (2008)* 1127 Trabzonspor taraftarı üzerinde yaptığı çalışmada da gelir seviyeleri ile gerek taraftarlık gerekse özdeşleşme açısından anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (14). Buradan hareketle taraftar kimliğinin, kişinin ekonomik durumundan bağımsız olarak tercih edildiği veya kazanıldığı söylenebilir.

Yapılan bu çalışmada tablo 4.25. İncelendiğinde, beden eğitimi öğretmenleri arasında mesleki kıdemleri ile takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri arasında, anlamlı bir fark olmadığı sonucu bulunmuştur.

Yapılan bu çalışmada tablo 4.27. İncelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinde hiç spor yapmayanların haftada 2-3 kez spor yapanlara göre, taraftarı olduğu takımla özdeşleşme düzeylerinin daha düşük olduğu sonucu bulunmuştur. Buna göre haftada 2-3 kez düzenli olarak spor yapanların takımlarına daha sıkı bağlandığını ve takımlarını daha sıkı takip ettiklerini söyleyebiliriz.

Yapılan bu çalışmada tablo 4.28. İncelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin taraftarı olduğu futbol takımlarına göre, takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur. Tablo 4.5.' te beden eğitimi öğretmenlerinin *hangi takım taraftarı* olduğu sorusu incelendiğinde, 107 kişinin (% 39,5) Galatasaray, 107 kişinin (% 39,5) Fenerbahçe, 45 kişinin (% 16,6) Beşiktaş, 8 kişinin (% 3) Trabzonspor, 4 kişinin de

(% 1,5) diğerk takımları tuttuğu görölmektedir. Buradan beden eğitimi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun bölgesel bir takım taraftarı olmadığı, ulusal düzeyde bir takım taraftarı oldukları göze çarpmaktadır. *Gençay'ın (2004)* 445 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada, Galatasaray taraftarı olanlar 158 kişi (% 35,5) ile ilk sırada yer alırken, 122 kişi (% 27,4) ile Fenerbahçe taraftarları ikinci ve 48 kişi (% 10,8) ile de Beşiktaş taraftarları üçüncü sırada yer almaktadır (18). *Öztürk ve arkadaşlarının (1997)* yaptıkları çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur (97). Bulduğumuz sonuç, bu araştırma sonuçlarına benzer sonuçlar içermekte olup yapılan çalışmaları desteklemektedir diyebiliriz.

Yapılan bu çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinde, erken yaşta taraftar (1-5 yaş arası) olanların geç yaşlarda (16-20 yaş arası) taraftar olanlara göre, özdeşleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu bulunmuştur. *Yamen'in (1999)* yaptığı çalışmada taraftar olma yaşlarına bakıldığında % 87,4 oranında 14 yaş ve altı dönemde taraftar olunduğu bulunmuştur (18; 96). *Gençay'ın (2004)* 445 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada, taraftar olma yaşlarına bakıldığında % 86,9 oranında 13 yaş ve altında taraftar oldukları belirlenmiştir (18). Yapılan bu çalışma diğerk çalışmaları benzer özelliktedir. Sonuç olarak yapılan bu çalışmada, taraftar olma yaşının düştükçe özdeşleşmenin arttığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.22. İncelendiğinde, beden eğitimi öğretmenlerinin taraftarı oldukları takımdan ayrı(kendi milli takımları haricinde), başka takımı tutmalarına göre takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. *Gençay'ın (2004)* 445 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada 37 kişinin yabancı kulüp taraftarı, 19 kişinin yabancı milli takım taraftarı toplamda da 56 kişinin (% 12,5) yabancı kulüp ve milli takımı destekledikleri belirtilmiştir (18). Bizim çalışmamızın aksine Turgut'un (2006) yaptığı çalışmada, taraftarların milli takım dışında başka takımları destekleyip desteklemediklerini belirlemek amacıyla yöneltilen soruya, % 62,4'ünün "*hiç desteklemedim*" görüşünü bildirdikleri tespit edilmiştir (19).

Tablo 4.9.'daki beden eğitimi öğretmenlerinin, taraftarı olduğunuz takımın rakibi olan bir takım, yabancı ülke takımıyla maç yaptığında; ülke takımına destek durumunuz nedir? Sorusunun cevaplarına bakıldığında, *her zaman desteklerim* diyenler 200 kişi (% 73,8), *desteklerim* diyenler 44 kişi (% 16,2), *kararsızım* diyenler 5 kişi (% 1,8), *zaman zaman desteklerim* diyenler 11 kişi (% 4,1), *desteklemem* diyenlerin de 11 kişi (% 4,1) olduğu görölmektedir. Buradan, beden eğitimi öğretmenlerinin olumlu bir rekabet duygusu taşıdığını söyleyebiliriz.

Tablo 4.23.' te beden eğitimi öğretmenlerinin herhangi bir takım taraftarı olmayan öğrencilerinizin kendi tuttuğunuz takımın taraftarı olmasını ister misiniz? Sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, isteyenler ile istemeyenler arasında anlamlı bir fark olduğu sonucu bulunmuştur. Buradan, takımlarıyla özdeşleşmesi yüksek olan öğretmenlerin, etkileyebilecekleri öğrencilerin de kendi tuttuğu takımın taraftarı olmalarını istedikleri söylenebilir.

Tablo 4.11.'de beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerinize not verirken, öğrencinizin tuttuğunuz takımınızın taraftarı olması öğrenciye vereceğiniz notu etkiler mi? sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, *Hiçbir zaman etkilemez* diyenler 233 kişi (% 86), *Etkilemez* diyenler 30 kişi (% 11,1), *farketmez/kararsızım* diyenler 2 kişi (% 0,7), *ara sıra etkiler* diyenlerin de 6 kişi (% 2,2) olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre bu soru ve cevabı literatürde ilk defa yer almış olup, yapılan bu araştırmaya göre de beden eğitimi öğretmenlerinin takımları ile fazla özdeşleşseler bile, derslerinde öğrencilere not verirken bundan etkilenmediklerini söyleyebiliriz.

Tablo 4.12.'de, beden eğitimi öğretmenlerinin taraftar olmalarında etken olan unsurlara bakıldığında, “çok etkisi oldu” ve “oldukça fazla etkisi oldu” seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde, beden eğitimi öğretmenlerine en çok % 45,4 oranında taraftar olduğum kulübün popülerliği seçeneği etki etmiştir. Bunu sırasıyla, % 39,9 ile kulübün tarihi ve başarıları, % 38 ile çok etkilendiğim bir sporcu ve % 33,3 oran ile de kulübün renkleri ve sembolleri etki ettiği görülmektedir. “Hiç etkisi olmadı” ve “çok az etkisi oldu” seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde ise, anne faktörünün % 94,8 ile taraftar olunmasında en düşük etkiye sahip olduğu görülmektedir. *Gençay'ın (2004)* 445 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada taraftar olmaya etki eden unsurlar içerisinde kulübün başarıları 222 kişi (% 60,6) ile en çok etkiye sahip unsur, ikinci unsur olarak ta kulübün popülerliği seçeneği bulunmuştur. Annenin etkisi de en düşük etken (% 16,6) olarak bulunmuştur (18). Öztürk ve arkadaşları tarafından (1997) yapılan çalışmada sporcuların başarıları % 22,3 ile ilk sırada yer alırken, takımın popülerliği de % 18,5 ile ikinci sırada yer almıştır (97). Yamen'in (1999) çalışmasında ise, üniversite öğrencilerinin taraftar olmalarındaki en büyük etkenin ise, tuttuğu takımın başarıları % 36,1 ve tuttuğu takımın popüler olması ise % 20 ile sıralanmıştır (96). Bulduğumuz sonuç, geçmiş çalışma ve bulguları destekler niteliktedir.

Taraftar olmaya etken olan unsurlarla ilgili çalışmalar incelendiğinde, taraftar olduğum kulübün popülerliği ve taraftarı olduğum kulübün başarıları seçeneklerinin en yüksek etkiye sahip oldukları görülmektedir. Taraftar kimliği edinmiş popüler bir takım taraftarı olan bir kişi, taraftarlıktaki bazı anlamları kendine aktararak kimliğini

zenginleştirebilmektedir. Taraftar olmaya etki eden bu etkilerin başarı ile özdeşleşme kurulup takıma yakınlaştığı, başarısızlık durumunda da takımdan uzaklaşma görüldüğü dolayısıyla da, bu etkenlerin başarı ve/veya başarısızlık anlayışı ile şekillendiği söylenebilir.

Tablo 4.14.'te, beden eğitimi öğretmenlerine daha çok hangi tür müzik dinlersiniz? sorusu sorulmuştur. Buna göre, *Türk Halk Müziğinin* 146 kişi ile (% 53,9) en çok dinlenen müzik türü olduğu bulunmuştur. Daha sonra sırasıyla 54 kişinin (% 19,9) *Yerli Pop*, 33 kişinin (% 12,2) *Türk sanat Müziği*, 18 kişinin (% 6,6) *Arabesk-Fantezi* müziği, 4 kişinin (% 1,5) *Yabancı Pop*, 4 kişinin (% 1,5) *Rock Müzik* ve 12 kişinin de (% 4,4) diğer müzik türlerini dinlediği görülmektedir. *Gençay'ın (2004)*445 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada da, 112 kişi (% 25,1) ile Türk Halk Müziği, 97 kişi (% 21,9) ile yerli pop ve 85 kişi (% 19,1) ile Türk Sanat Müziği sonucu bulunmuştur (18). Bulunan bu sonuçlar Gençay'ın (2004) çalışmasını desteklemektedir. Buna sonuçlara göre beden eğitimi öğretmenlerinin, sosyal yapıya uygun ve milli öğeler barındıran müzik türlerini dinlemeyi tercih ettiklerini söyleyebiliriz.

Araştırmadaki fair play ile ilgili verilen iki örnek olaya ilişkin görüşler incelendiğinde (tablo 4.15. ve tablo 4.16.), beden eğitimi öğretmenlerinin tablo 4.15.'teki örnek olayı % 60,5 oranında onayladıkları, % 24 oranında onaylamadıkları görülmüştür. Sezen ve Yıldırım'ın (2003) yaptığı çalışmada aynı soru amatör ve profesyonellere sorulmuş ve cevaplar incelendiğinde profesyoneller % 8,5 oranında amatörler ise % 23,3 oranında davranışı onaylamışlardır (80). Gençay'ın (2004) 445 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada, aynı soruya verilen cevaplara bakıldığında, % 33,7 lik kesimin bu davranışı onayladığı tespit edilmiştir (18). Sezen ve Yıldırım'ın (2006) 100 beden eğitimi öğretmeni adayı üzerinde yaptığı çalışmada aynı soru sorulmuş, cevaplar incelendiğinde % 73 oranında davranışın sportmence ama profesyonelce olmadığını belirtmişlerdir (100). Yine Sezen ve Yıldırım'ın (2007) Ankara'da 150 beden eğitimi öğretmeni üzerinde yaptığı fair play çalışmasında aynı soruya verilen yanıtlara bakıldığında, % 38,2 si sportmence ancak profesyonelce olmadığını belirtmiş, % 26 sıda *ben olsaydım aynı şekilde davranmazdım* şeklinde cevaplar vermiştir (99). Bu sonuçlara göre öğrenciler ve beden eğitimi öğretmenleri amatör ve profesyonel sporculara göre daha yüksek oranda fair play davranışını onaylamıştır. Sporda da profesyonelliğin artmasına ve paranın işin içine girmesi bağlı olarak, fair play' in azaldığı söylenebilir.

Beden eğitimi öğretmenleri tablo 4.16.'daki fair play ile ilgili örnek olayı ise % 85,3 oranında onayladıkları, % 6,3 oranında da onaylamadıkları belirlenmiştir. Gençay'ın (2004) 445 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada aynı soruya verilen cevaplara

bakıldığında, % 42,4 lik kesimin bu davranışı onayladığı tespit edilmiştir (18). Sezen ve Yıldırım'ın (2003) yaptığı çalışmada da aynı soru amatör ve profesyonellere sorulmuş ve cevaplar incelendiğinde profesyonellerin % 35,8 oranında amatörlerin ise % 41,3 oranında davranışı onayladığı görülmüştür (80). Ayrıca Kayaoğlu (2000) tarafından yapılan bir çalışmada takımlarıyla yüksek düzeyde özdeşleşmiş taraftarlarda, centilmenliğe ve fair play'e uygun hareketlerin ve duyguların azaldığı tespit edilmiştir (97).

Tablo 4.15. ve 4.16.'yı ve geçmiş çalışmaları birlikte değerlendirilecek olursak, sporcularda profesyonelliğe gidildikçe, taraftarlarda da fanatikliğe doğru gidildikçe fair play duygularının azaldığı söylenebilir.

Araştırmadaki şiddet davranışları ile ilgili verilen örnek olaylara ilişkin görüşler incelendiğinde (tablo 4.17. ve tablo 4.18.), tablo 4.17.'de beden eğitimi öğretmenlerinin, 2005 yılında İsviçre ile yapılan milli maç sonrasında futbolcular arasında yaşanan kavga olaylarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, olayları *kesinlikle onaylıyorum* diyen 15 kişi (% 5,5), *onaylamıyorum* diyen 6 kişi (% 2,2), *kararsızım* diyenler 19 kişi (% 7), *onaylamıyorum* diyenler 86 kişi (% 31,7), kesinlikle onaylamıyorum diyenlerin de 145 kişi (% 53,7) olduğu görülmektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin tablo 4.17.'deki şiddetle ilgili örnek olayı % 85,4 oranında onaylamadıkları görülmüştür. Geriye kalan % 14,6 oranındaki kesim ise kararsız ve şiddeti onaylayan kişilerdir. Gençay'ın (2004) 445 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada, aynı soruya verilen cevaplar incelendiğinde % 80 oranında şiddeti uygun bulmadıkları, % 20 oranında da şiddeti onayladıkları tespit edilmiştir (18). Yamen'in (1999) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada ise % 90,5 oranında şiddeti onaylamadıkları görülmüştür (96).

Tablo 4.18. İncelendiğinde, sporda şiddetle ilgili yaşanmış iki örnek olayla ilgili sorulara beden eğitimi öğretmenlerinin verdikleri cevapları incelendiğinde, *kınadım; ancak haklı bir neden varsa yapılabilir* diyenlerin 4 kişi (% 1,5), *Onaylamadım; ancak takımına haksızlık yapıldığında can kaybına yol açmayacak şekilde saldırı olabilir* diyenlerin 5 kişi (% 1,8), *onaylamadım; ancak haksızlık olduğunda sözlü saldırı olabilir* diyenler 23 kişi (% 8,5) ve son olarak ta *hiçbir nedenle şiddeti uygun bulmuyorum* diyenlerin ise 239 kişi (% 88,2) olduğu görülmektedir. Gençay'ın (2004) ve Yamen' in (1999) yaptığı çalışmalarda üniversite öğrencilerinin şiddeti onaylamadıkları görülmüştür.

Tablo 4.17. ve 4.18.'deki şiddet örnekleri ve geçmiş çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, futboldaki dolayısıyla da spordaki şiddetin üniversite öğrencileri ve beden eğitimi öğretmenleri tarafından çok büyük oranda onaylanmadığı görülmektedir. Bu da olması istenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4.19.'da tuttuğunuz takımın lisanslı ürünlerini satın alma ile ilgili görüşleri incelendiğinde, *evet, satın alırım* diyenlerin 24 kişi (% 8,9), *bazen satın alırım* diyenlerin 163 kişi (% 60,1), *hayır, satın almam* diyenlerin de 84 kişi (% 31) olduğu görölmektedir. Bazen alırım ve evet satın alırım seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde, 189 kişinin (% 69) lisanslı ürün aldığını söyleyebiliriz. Torlak, Özkara ve Doğan (2014), “Taraftarların Takımlarla Özdeşleşme Düzeylerinin, Takımların Lisanslı Ürünlerine Yönelik Kalite Algısı ve Satın Alma Niyetine Etkisi.” isimli bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda, taraftarların takımlarıyla özdeşleşme seviyelerinin, hem tuttıkları takımların lisanslı ürünlerini satın alma niyetleri üzerinde, hem de bu lisanslı ürünlere yönelik kalite algıları üzerinde pozitif yönde anlamlı etkileri olduğu bulunmuştur (24). Bu sonuçlara göre, taraftarların takımlarıyla olan özdeşleşme düzeyleri ile lisanslı ürünlere yönelik satın alma niyetinin pozitif korelasyon içerdiiğini söyleyebiliriz.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yapılan bu çalışma sonunda bulduğumuz sonuçlar şunlardır.

1. Erkeklerin takımlarıyla olan özdeşleşmelerinin, bayanlardaki özdeşleşmeye göre daha fazla olduğu,
2. Medeni durumları açısından özdeşleşme düzeyleri incelendiğinde, anlamlı bir fark bulunmadığı,
3. Gelir düzeyleri ile takımlarıyla özdeşleşme durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı,
4. Taraftarı oldukları takım haricinde, başka takımı tutmalarına göre takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunduğu,
5. Herhangi bir takım taraftarı olmayan öğrencilerinin kendi tuttuğu takımının taraftarı olmasını istemelerine göre, isteyenler ile istemeyenler arasında anlamlı bir fark olduğu,
6. Mesleki kıdem ile takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri arasında, anlamlı bir fark olmadığı,
7. Erken yaşta taraftar (1-5 yaş arası) olanların geç yaşlarda (16-20 yaş arası) taraftar olanlara göre, özdeşleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu,
8. Hiç spor yapmayanların haftada 2-3 kez spor yapanlara göre, taraftarı olduğu takımla özdeşleşme düzeylerinin daha düşük olduğu,
9. Taraftarı olduğu futbol takımlarına göre, takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlara göre taraftarlık, fair play ve şiddet ile ilgili olarak aşağıdaki *öneriler* sunulmuştur.

1. Taraftarlık kavramının kişilik-kimlik gelişiminde önemli olduğu ve taraftarlığın spora aktif katılımı teşvik ettiği gerçeğinden yola çıkılarak, kişinin spor eylemi ile tanışması ilkökul yıllarına denk geldiğinden, bu dönemde çocukların sporla tanışmasını sağlayan öğretmenin mutlaka beden eğitimi ve spor eğitimcisi olması sağlanmalıdır. Böylece iyi bir spor ve taraftar profilinin eğitimi verilerek, sağlıklı bir toplumun gelişmesine katkı sağlayabiliriz.

2. İlk ve orta öğretimdeki beden eğitimi öğretmenleri fair-play, centilmenlik, spor ahlakı, olimpizm gibi konularda rol-model olmalıdır. İlkokuldan başlayarak beden eğitimi müfredatında bu konulara ve çalışmalara daha çok zaman ayrılmalıdır. Bu konudaki bilgilerin uygulanabilmesi için de en uygun ortamlar, okul içi ve okullar arası müsabakalardır. Tüm spor branşlarındaki yapılan müsabakalarda özellikle beden eğitimi öğretmenlerine, bu konuda büyük görev düşmektedir. Okul içindeki ve okullar arası müsabakalarda beden eğitimi öğretmenlerinin, ilgili diğer kişilerin, yetkililerin, turnuvaya katılımda olimpizm ruhu ile spor ahlakı, centilmenlik, fair-play, anti-doping, gibi özelliklere de ödüller verilmesi sağlanmalı ve bu ödüllerin de davranışın devamını ve artmasını sağlayacak şekilde teşvik edici olması sağlanmalıdır.
3. Fair-play ve olimpizm ruhuna uygun olarak, ilgili diğer kurumlar, kuruluşlar ve kişilerle işbirliğinin faaliyete geçirilmesi, etkinlikler düzenlenmesi; katılımı ve özellikle de fair playi teşvik edici ödüller konulması. Ayrıca beden eğitimi öğretmenleri güncel spor olaylarını takip etmeli, güzel örneklerin üzerinde durmalı, konularla ilgili olarak ta öğrencilerle tartışma ortamları oluşturmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
4. Yapılan çalışmalarda, özellikle okul sporlarına katılan öğrencilere sadece ve her şeye rağmen kazanmanın, öğrenci ve sporcuları fair playden uzaklaştırdığı görülmektedir. Bu yüzden öğrencilere kazanmanın önemli olduğu, fakat katılımın bundan daha önemli olduğu vurgusu yapılarak fair play sürekli gündemde tutulmalıdır.
5. Okullardaki beden eğitimi derslerinde verilecek taraftarlık, şiddet ve fair play eğitimleri ile çocuk ve gençlerde taraftarlık için bedensel, düşünsel ve toplumsal bir bilinç oluşturulabilir.
6. 14 Nisan 2011'de Resmi Gazete 'de yürürlüğe giren, 27905 Sayılı ve 6222 Kanun numaralı, *Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun* bilinirliği, güvenilirliği ve uygulanabilirliği artırılmalıdır. Okullarda da beden eğitimi öğretmenleri tarafından öğrencilere bu konuyla ilgili olarak, yeri ve zamanı geldiğinde bilgiler verilmeli.
7. Spor Ahlakı(Etiği) dersinin oluşturularak, üniversitelerdeki BESYO'larda, antrenör eğitim kurslarında ve ilk ve orta dereceli okullarda işlenmesinin, spordaki saldırganlık ve şiddetin önlenmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir.
8. Tribün Lider(ler)ine (amigolara) taraftarlıkla ilgili konuları içeren eğitimler verilmesi, saldırganlığın ve şiddetin önlenmesinde çok etkili olabilir.

9. Taraftarlık, şiddet ve fair play ile ilgili olarak içinde sosyolog, psikolog, pedagog, din adamı, sporcu, kulüp yöneticisi, antrenör, öğretmen, ilgili kurum ve kuruluşlardan yetkililerin bulunduğu geniş tabanlı çalışmalar yapılarak sorunlara ortak çözümler sunulabilir.
10. Konunun çok merkezli ve değişik gruplar üzerinde araştırılmasının ve elde edilen verilere göre daha genel değerlendirmeler yapılmasının da faydalı olacağı düşünülmektedir.

7. KAYNAKLAR

1. Erkal M. Sosyolojik Açıdan Spor. s. 114, Der Yayınevi, İstanbul, 1992.
2. Kılıcıgil E. Sosyal Çevre-Spor İlişkisi. s. 2, Bağırğan Yayınları, Ankara, 1998.
3. Erdoğan İ. Alemdar K. Popüler Kültür ve İletişim. s. 77-78, Ümit Yayınları, Ankara, 1994.
4. Şentürk Ü, Popüler Bir Kültür Örneği Olarak Futbol. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 31, No:1, s. 25-41, Mayıs 2007.
5. Bigsby C.W.E, Popüler Kültür Politikaları. (Çeviren: Serdar Öztürk), Popüler Kültür ve İktidar, s. 100, (Derleyen: Nazife Güngör), Vadi Yayınları, Ankara, 1999.
6. Kaplan Y. Bir Futbol Arkeolojisi ve Felsefesi: Neo-Pagan Popüler Kültür Olarak Futbol. Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını Özel Sayısı, Yıl: 5, Sayı: 57, s. 295-300, Ankara, 2004.
7. Taşdelen V. Futbol Tiyatrosu. Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Özel Sayı, Yıl: 5, Sayı:57, s. 305, Ankara, 2004.
8. Şen E. Top Oynamak. Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Özel Sayısı, Yıl: 5, Sayı: 57, s. 311, Ankara, 2004.
9. Voigt D. Spor Sosyolojisi. (Çeviren: Ayşe Atalay), s. 208, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998.
10. Uluğ Y. Futbol, Sadece Futbol mudur? Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Eğitim Özel Sayısı, Yıl: 5, Sayı: 57, s. 290, Ankara, 2004.
11. Kıvanç Ü. Kesin Ofsayt, Televizyon Futbolu ve Futbol Medyası. s. 111-112, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001.
12. Çakır A. O Bir İmparator. s. 184, 2.Baskı, Altın Kitaplar, İstanbul, 2001.
13. Özdenören R. Futbol Üzerine E-Söyleşi. s. 289-290, Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, Özel Sayısı, Yıl: 5, Sayı: 57, Ankara, 2004.

14. Baş M. Futbolda Taraftar ve Takım Özdeşleşmesi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Tezi, Temmuz 2008.
15. Branscombe N.R., Wann, D. L., Coolective Self-Esteem Consequences Of Outgroup Derogation When A Valued-Social İdentity Is On Trial.European Journal Of Social Psychology, 1994; 24:641-657.
16. Sutton W.A, Mcdonald M.A, Milne G.R. Creating And Fostering Fan Identification In Professional Sports. Sport Marketing Quarterly, 1997; 6:1-22.
17. Günay N, Tiryaki ř, Spor Taraftarı Özdeşleşme (STÖÖ) Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2003; 14-1.
18. Gençay S. Üniversite Öğrencilerinin Spor Taraftarlığıyla İlgili Davranışları Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2004.
19. Turgut M. Fenerbahçe Spor Kulübü Örgütlü Taraftarlarının Taraftarlık ve Anlayışları Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; Ankara, 2006.
20. Güllü M, Güçlü M. Ortaöğretim Öğrencilerinin Taraftarı Oldukları Spor Takımları İle Özdeşleşmelerinin İncelenmesi. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı, s. 686 – 689.Muğla 3- 5 Kasım 2006.
21. Demirel M, Karahan G.B, Ünlü H. Farklı Üniversitelerdeki Spor Taraftarlarının Takımları İle Özdeşleşme Düzeyleri. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt: 1, Sayı: 2, s. 76-86. 2007.
22. Giray C. Özdeşleşme, Marka Tutumu ve Markaya Yönelik Davranışsal Eğilimler: Futbol Takımı Taraftarlığı Açısından Bir İnceleme. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2008.
23. Bayram A. Futbol Seyircilerinin Taraftarlık ve şiddet İfadelerine Yaklaşımlarının İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Spor Yöneticiliği Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ekim 2011.

24. Torlak Ö, Özkara Y.B, Doğan V. Taraftarların Takımlarla Özdeşleşme Düzeylerinin, Takımların Lisanslı Ürünlerine Yönelik Kalite Algısı ve Satın Alma Niyetine Etkisi. Ege Akademik Bakış Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 1, s. 73-81, Ocak 2014.
25. İşler H. Beden Eğitimi ve Spor Bilgileri Rehber Kitabı. Ol Kitap. s. 67, 75, 358, 3. Baskı, İstanbul, 2012.
26. Çoban B, Ünveren A. Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi. s. 1, Nobel Yayınları, 1. Basım, Ankara, Şubat 2007.
27. Öçalan M, Erdoğan M. Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Dersinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 3, s. 280,281, 2009.
28. Yıldırım İ, Yetim A.A, Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1 (3), s. 36-43, Ankara, 1996.
29. Üstdal K.M, Başkol G, Kuş F, Köker A. H. Sporda Performans Bilgileri. Önsöz, Pelikan Yayıncılık, Ankara, 2005.
30. Spornedir, [Http://Www.Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Gts&Arama=Gts&Guid=TDK.GTS.577943f83fc593.58272910](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.577943f83fc593.58272910) (Erişim Tarihi, 03 Temmuz 2016).
31. Biçer T. Sporda Toplam Kalite Yönetimi ve Futbol Uygulamaları. s. 95-102, Beyaz Yayınları, İstanbul, 2014.
32. Şahin M. Spor Ahlakı ve Sorunları. s. 15,17,36,37,101, Evrensel Basım Yayın, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, 2009.
33. İnal R. Küreselleşme ve Spor. s. 28, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2008.
34. Maguire J, (2004), Challenging The Sports Industrial Complex Human Sciences Advocacy And Service. European Physical Education Review, 10(3), pp. 299-322.
35. Biçer T. Spor Yönetimi, Organizasyonu, Ekonomik Birim Olarak Spor İşletmeleri ve Uygulamadan Bir Örnek. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994.

36. Aksu F. Spor İşletmelerinde Marka Oluşturma. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.
37. Kale R, Erşen E. Beden Eğitimi ve Spor Kültürü. s. 93, Nobel Yayınevi, Ankara, 2010.
38. Yetim A.A, Zekeriya Göktaş, Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Yeterlilikleri. Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 12, No: 2, s. 549, Ekim, 2004.
39. Çelikten M, Şanal M, Yeni Y, Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 19, s. 207-237 Yıl: 2005/2.
40. Demirel Ö, Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı. Pegem A Yayıncılık, s.192, Ankara, 1999.
41. Büyükkaragöz S. ve Diğ., Öğretmenlik Mesleğine Giriş (Eğitimin Temelleri), Mikro Yayınları, No.07, s. 16, Konya, 1998.
42. Sandıkçı M, Öncü E. Beden Eğitimi İle Diğer Alanlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Yeterlilik Algıları ve Tutumlarının Belirlenmesi ve Karşılaştırılması. Pamukkale Journal Of Sport Sciences, Vol.4, No.1, pp:135-151. 2013.
43. MEB, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri, Beden Eğitimi Bilimine Giriş Kitabı. ISBN 978-975-11-3323-6, s. 12, 33, 37, 132, 133, Ankara, 2015.
44. Gökulu G, Futbol Haberlerinin Sunumunda Şiddet, Fanatizm ve Milliyetçilik, Toplum ve Demokrasi. Serbest Yazılar, 2 (3), s. 151. Mayıs-Ağustos 2008.
45. Gençer R.T, Aycan A, (2008), Seyircilerin Profesyonel Futbol Müsabakalarına Katılım Kararını Etkileyen Değişkenler Üzerine Bir İnceleme. Ege Akademik Bakış 8 (2), s.773.
46. Shank M.D, Sport Marketing, A Strategic Perspective. Prentice Hall. pp.174, New Jersey, 1999.
47. Özkan Ö.D. Saraybosna'da Futbol Taraftarlığı ve Kimlik Farklılaşması: Sarajevo ve Zeljenicar Taraftarları. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Antropoloji Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul, 2009.

48. TBMM, Spor Kulüplerinin Sorunları İle Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyon Raporu. s. 84,138, Mart, 2011.
49. Sloan P.J, The European Model Of Sport, Wladimir Andreff Ve Stefan Szymanski (Eds), Handbook On The Economics Of Sport, Edward Elgar Publishing, pp. 299-303. 2006.
50. Acet M. Sporda Saldırganlık ve Şiddet, s. 31, Morpa Yayınları, İstanbul, 2006.
51. Okur M. Özdeşleşme ve Bağlılık Çerçevesinde Futbol Taraftarlığı: Bozbaykuşlar Örneği. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.
52. Arslan C, Tüm Yönleriyle Şiddet Çalıştay Raporu. s. 91, Dicle Üniversitesi, 2012.
53. Ayan S, Şiddet ve Fanatizm. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt No:7, Sayı No:2, s. 9, 2006.
54. Eker G.G, Futbolun Dayanılmaz Çekiciliği, Büyülenen Taraftar Portresi, Fanatizm ve Beşiktaş. Milli Folklor Dergisi, Sayı:85, s. 173-182, 2010.
55. Özdeşleşme, [Http://Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Bilimsanat&View=Bilimsanat&Kategori=Terim&Kelimeget=%C3%96ZDE%C5%9ELE%C5%9EME&Hngget=Md](http://Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Bilimsanat&View=Bilimsanat&Kategori=Terim&Kelimeget=%C3%96ZDE%C5%9ELE%C5%9EME&Hngget=Md) (Erişim Tarihi:03 Temmuz 2016).
56. Erkal E.M, Güven Ö, Ayan D. Sosyolojik Açıdan Spor. s. 147-179, Der Yayınları Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul, 1998.
57. Cheney G, Tompkins P K, Coming To Terms With Organizational Identification And Commitment. Central States Speech Journal, 38:1, 1-15, 1987.
58. Freud S. Çev. Şipal K., Kitle Psikolojisi. s. 53-70, Cem Yayınevi, İstanbul, 1996.
59. Selçuk Z. Eğitim Psikolojisi, s. 59-60, Atlas Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 1996.
60. Özdemir O. Özdemir P.G., Kadak M.T., Nasıroğlu S. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. Current Approaches in Psychiatry 2012; 4(4), s. 566-589.

61. Bilgin N. Sosyal Bilimler Kavşagında Kimlik Sorunu. Ege Yayınları; 1. Baskı. s. 20-35, İzmir, 1994.
62. Jacobson B, The Social Psychology Of The Creation Of A Sports Fan Identity. A Theoretical Review Of The Literature, Athletic Insight The Online Journal Of Psychology, 5, 2, June 2003.
63. Kuşat A, Bir Değerler Sistemi Olarak Kimlik Duygusu ve Atatürk. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 15, s. 45-46, Yıl: 2003/2.
64. Budak S. Psikoloji Sözlüğü, Kimlik Maddesi. s. 451, Ankara, 2000.
65. Yavuzer H, Çocuk Psikolojisi. s. 276, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2001.
66. Argyle M, Hallahmi B.B, The Social Psychology Of Religion. Doudlge & Kegan Paul, pp. 202, London 1975.
67. Erikson E, Identity, Youth And Crisis. pp. 45;89, London 1994.
68. Kula N, Kimlik ve Din; Ergenler Üzerine Bir Araştırma. Ayışığı Kitapları, s. 67, İstanbul, 2001.
69. Odabaşı Y. Tüketim Kültürü, Yetinen Toplumun Tüketen Topluma Dönüşmesi. s. 57-77, Sistem Yayımcılık, 1. Baskı, İstanbul, 1999.
70. Kıvanç H, Der: Soley Ş. Futbol, Futbol... Niçin Hep Futbol. Spor Yıllığı, İstanbul: Yenilik Basımevi; 1965.
71. Koçer M, Futbol Derneklerine Üye Olan Taraftarların Şiddet ve Holiganizm Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kayseri Örneği. Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 32 s. 111-135, Yıl: 2012/1.
72. Kuru E, Var L, Futbol Seyircilerinin Spor Alanlarındaki Saldırganlık Davranışları Hakkında Betimsel Bir Çalışma: Kırşehir İli Örneği. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 10 (2), s. 142, 2009.
73. Türkmen M, Yıldız K, Zekioğlu A, Sosyolojik Açıdan Sporda Şiddet ve Çirkin Tezarühatın Nedenlerinin Araştırılması: Manisaspor Taraftarları Örneği. Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi ISSN:1306-4371 Cilt:8, Sayı:2, 2013.

74. Ziyagil M.A, Bilir P, Çekin R, Temur C.S, Türkiye’de Sporda Saldırıcılık, Şiddet ve Çözüm Önerileri. Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, s. 2-7, 2012:7(1).
75. Karataş Z. ve Gökçakan Z. (2009). Psikodrama Teknikleri Kullanılarak Yapılan Grup Uygulamalarının Ergenlerde Saldırıcılığı Azaltmadaki Etkisinin İncelenmesi. Türk Psikiyatri Dergisi, s. 358, 2009, 20 (4).
76. Özsoy S, Tüm Yönleriyle Şiddet Çalıştay Raporu. s. 105, Dicle Üniversitesi, 2013.
77. Yetim A.A. Sosyoloji ve Spor. Berikan Yayınevi, s. 165-166,274, Ankara, 2011.
78. 6222 Sayılı Kanun İle Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun.<http://Www.Resmigazete.Gov.Tr/Eskiler/2011/04/20110414-6.Htm>. (Erişim Tarihi,30 Mart 2015.)
79. Arıpınar E, Donuk B, Spor Yönetim ve Organizasyonlarında Etik Yaklaşımlar ve Fair Play. Ötüken Yayınları, s.17,29,34,39,43,64,94,100,102,105,106,110. İstanbul, Aralık, 2011.
80. Sezen G, Yıldırım İ, Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Fair Play Anlayışı. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı, Sim Matbaacılık, s. 13-20, Ankara, Ekim 2003.
81. Erdemli A. Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi. s. 120, E Yayınları, İstanbul, 2006.
82. Donuk B, Yönetim İstifa. s .34, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2008.
83. Recep C, Yenel F.İ, Spor Gazetecilerinin Şiddet ve Fair Play Sunumuna İlişkin Tutumları Üzerine Bir Araştırma. 10. Avrupa Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, s. 217-228, 2004.
84. Balcıoğlu İ. Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi. Bilge Yayınları, s. 36,56, İstanbul, 2003.
85. Doğan O. Spor Psikolojisi. s. 138, Nobel Yayınevi, Adana, 2005.
86. Pehlivan Z, Fair Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri ve Önemi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: 2, s. 52, 2004.

87. Güngör E. Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak. s. 74, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2000.
88. Malinowski B, Bilimsel Bir Kültür evirisi. (eviren: Saadet zkal), Kabalcı Yayınevi, s. 28-29, İstanbul, 1992.
89. Or E, Taraftar Pazarlaması, 1. Baskı., TFF FGM Futbol Eğitim Yayınları, Sayı 7, s. 17-45, İstanbul, Ağustos 2009.
90. B.J. Mullin, S. Hardy &W. A. Sutton, Sport Marketing, Champaign; Human Kinetics, pp. 66-67, 2000.
91. Acet M. Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Faktörler. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi. Ankara, 2001.
92. Demir B. Görsel Medyanın Spordaki Şiddete Etkisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya, 2009.
93. Kurti N. Futbol Seyircisini Saldırganlığa İten Psiko-Sosyal Nedenler (Sakarya İl rneği). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2006.
94. Hacıyev İ. Futbol Fanatizmi ve Türk Televizyonlarında Futbol Programları İlişkisi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.
95. Karasar N, Bilimsel Araştırma Yöntemleri (12. Baskı), Nobel Yayınevi, s. 77-79. Ankara, 2003.
96. Yamen E. Spor Taraftarlığının Farklı Toplumsal Gruplara Göre KarŐılaŐtırmalı Olarak İncelenmesi (Sivas rnekleme), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Sivas, 1999.
97. Öztürk F, Şahin M, Zlkadiroğlu Z, İnce M, niversite Gençliğinin Futbolda Takım Tutma Durumlarının Araştırılması. 1. Uluslararası Spor Psikolojisi Bildirileri, Bağırğan Yayınevi, s. 48-50, Ankara, 1997.

- 98.** Kayaoğlu A.G, Futbol Fanatizmi, Sosyal Kimlik ve Şiddet: Bir Futbol Takımının Taraftarlarıyla Yapılan alıŐma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara, 2000.
- 99.** Sezen G, Yıldırın İ, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Futbolda Fair Playe İlişkin Olumlu ve Olumsuz Davranışlara Yaklaşımlarının İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi Issn: 1306-4371 Cilt:2, Sayı: 1, s. 14-23, 2007.
- 100.** Sezen G, Yıldırın İ, Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Sportmenlik ve Profesyonellik Arasında İkilem Barındıran Somut Örnek Olaylara Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11 (3), s. 3-14, Temmuz 2006.

8. TABLOLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Sınıflandırması.....	39
Tablo 2: Beden Eğitimi Öğretmenlerin Uzmanlık Alanları.....	40
Tablo 3: Beden Eğitimi Öğretmenlerin Öğretmenlik Öncesi Aktif Spor Yapma Durumu.....	40
Tablo 4: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Düzenli Spor Yapma Durumu?.....	41
Tablo 5: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Hangi Takım Taraftarı Oldukları?.....	41
Tablo 6: Tahminen Kaç Yaşında Taraftar Oldunuz?.....	42
Tablo 7: Futboldan başka Hangi Spor Branşının Taraftarısınız?.....	42
Tablo 8: Taraftarı Olduğunuz Takımdan Başka Yabancı Ülkenin Ulusal Takımı ve/veya Kulüp Takımı Taraftarı mısınız?.....	42
Tablo 9: Taraftarı Olduğunuz Takımın Rakibi Olan Bir Takım, Yabancı Ülke Takımıyla Maç Yaptığında; Ülke Takımına Destek Durumunuz Nedir?.....	43
Tablo 10: Herhangi Bir Takım Taraftarı Olmayan Öğrencilerinizin Tuttuğunuz Takımın Taraftarı Olmasını İster misiniz?.....	43
Tablo 11: Öğrencilerinize Not Verirken, Öğrencinizin Tuttuğunuz Takımınızın Taraftarı Olması Öğrenciye Vereceğiniz Notu Etkiler mi?.....	44
Tablo 12: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Taraftar Olmalarında Etken Olan Unsurlar...	45
Tablo 13: Takım değiştirdiğiniz oldu mu?.....	46
Tablo 14: Daha Çok Hangi Tür Müzik Dinlersiniz?.....	46
Tablo 15: Yenilgi Durumunda Takımının Küme Düşeceğini Bildiği Halde, Bir Kaleci Hakemin Gol Vermediği Bir Pozisyonda Topun Gol Çizgisini Geçtiğini Söyleyerek Takımının Yenilmesine ve Küme Düşmesine Neden Oluyor. Bu Oyuncunun Davranışını Nasıl Karşıyorsunuz?.....	47
Tablo 16: Maçın Son Anlarında Net Bir Gol Pozisyonuna Giren Bir Oyuncu, Kalecinin Ciddi Şekilde Sakatlandığını Görerek Derhal Ona Yardım Etmiş ve Böylece, Takımı 1–0 Yenilmiştir. Oyuncunun Bu Davranışını Nasıl Karşıyorsunuz?.....	47
Tablo 17: 2005 yılında Türkiye ile İsviçre arasında oynanan milli maç sonrası Türk ve İsviçreli futbolcular arasında yaşanan kavga olaylarını nasıl değerlendirdiniz?.....	48
Tablo 18: Öğretmenlerin Sporda Şiddetle İlgili Örnek Olaylara Bakışları.....	48

Tablo 19: Tuttuğunuz takımın lisanslı ürünlerini satın alır mısınız?.....	49
Tablo 20: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.....	49
Tablo 21: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.....	50
Tablo 22: Beden eğitimi öğretmenlerinin taraftarı oldukları takımdan başka takımı tutmalarına göre takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri T-Testi sonuçları.....	50
Tablo 23: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğrencisinin tuttuğunuz takımın taraftarı olmasını istemelerine Göre Takımlarıyla Özdeşleşme Düzeyleri T-Testi Sonuçları.....	50
Tablo 24: Beden eğitimi öğretmenlerinin gelir durumlarına göre takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri One Way ANOVA sonuçları.....	51
Tablo 25: Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki kıdem göre, takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri One Way ANOVA sonuçları.....	51
Tablo 26: Beden eğitimi öğretmenlerinin taraftar olma yaşları.....	52
Tablo 27: Beden eğitimi öğretmenlerinin düzenli olarak spor yapma durumu ile özdeşleşmeleri arasındaki ilişki.....	52
Tablo 28: Beden eğitimi öğretmenlerinin taraftarı olduğu futbol takımlarına göre takımlarıyla özdeşleşme düzeyleri One Way ANOVA sonuçları.....	53

9. EKLER

KİŞİSEL BİLGİLER FORMU

TARİH

AÇIKLAMA

Değerli beden eğitimi öğretmeni arkadaşlarım. Bu anket, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalında yüksek lisansı bitirme tezi için hazırlanmıştır. Araştırmaya katılmada gönüllülük esastır. Araştırmamıza katkı sağlayacağınızı ve sorularımıza içtenlikle cevap vereceğinizi umuyoruz. Bu anketin değeri, anketteki her maddeyi cevaplandırmada göstereceğiniz samimiyet ve dikkate bağlıdır. Verdiğiniz cevaplar çok değerli olup bilime, spora ve dolayısıyla da mesleğimize katkılar sağlayacaktır. Bu araştırmada yardımcı olduğunuz için şimdiden çok teşekkür ederiz.

NOT: Araştırma sonucunu öğrenmek isterseniz mail adresinizi buraya yazabilirsiniz.....

1- Yaşınız.....

2- Cinsiyetiniz: Bayan ( ) Erkek ( )

3- Medeni durumunuz? Evli ( ) Bekâr ( ) Dul ( )

4- Gelir seviyeniz ne düzeydedir(Size göre) ? Kötü ( ) Az ( ) Orta ( ) İyi ( ) Çok iyi ( )

5- Öğrenim durumunuz: Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )

6- Meslekteki kaçınıcı yılınız: 1-5 Yıl( ) 6-10 Yıl( ) 11-15 Yıl ( ) 16-20 Yıl( ) 21 Yıl ve üzeri( )

7- Hangi öğretim kademesinde görev yapıyorsunuz? Ortaokul ( ) Lise ( )

8- Uzmanlık (ihtisas) alanınız?.....

9- Öğretmenlik öncesi aktif olarak uğraştığınız spor dalı var mıydı? Uğraşmadım ( ) Bireysel spor ( ) Takım sporu ( )

10- Düzenli olarak spor yapıyor musunuz? Yapmıyorum( ) Haftada 1 kez ( ) Haftada 2-3 kez ( ) Haftada 3'ten fazla ( )

11- Hangi futbol takımının taraftarısınız?.....

12- Tahminen kaç yaşında taraftar oldunuz?.....

13- Futboldan başka, hangi spor branşının taraftarısınız? (Lütfen tek seçenek işaretleyiniz)
Hayır, sadece futbol taraftarıyım ( ) Basketbol ( ) Voleybol ( ) Başka ise lütfen belirtiniz.....

14- Taraftarı olduğunuz takımdan başka bir yabancı ülkenin ulusal takımı ve/veya kulübünün taraftarı mısınız? Hayır değilim ( ) Yabancı milli takım/kulüp taraftarıyım ( )

15- Taraftarı olduğunuz takımın rakibi olan bir takım, yabancı ülke takımıyla maç yaptığında; ülke takımı olan takımına destek durumunuz. (Örnek: Galatasaraylı iseniz, Fenerbahçe'ye Avrupa'daki bir maçta destek durumunuz.)

Her zaman desteklerim( ) Desteklerim( ) Kararsızım( ) Zaman zaman desteklerim( ) Desteklemem( )

16- Herhangi bir takım taraftarı olmayan öğrencilerinizin tuttuğunuz takımın taraftarı olmasını ister misiniz?

Evet, isterim ( ) Hayır, istemem ( )

17- Öğrencilerinize not verirken, öğrencinizin tuttuğunuz takımınızın taraftarı olması öğrenciye vereceğiniz notu etkiler mi?

Hiçbir zaman etkilemez( ) Etkilemez ( ) Kararsızım ( ) Ara sıra etkiler ( ) Kesinlikle etkiler ( )

18- Taraftar olmanızda etken olan unsurları aşağıda derecelendiriniz (Lütfen boş bırakmayın.)

	Hiç Etkisi Olmadı	Çok Az Etkisi Oldu	Orta Düzeyde Etkili Oldu	Çok Etkisi Oldu	Oldukça Fazla Etkisi Oldu
1. Okul ve iş çevrem					
2. Yazılı ve görsel medya					
3. Arkadaşlarım					
4. Antrenörüm, öğretmenim					
5. Annem					
6. Babam					
7. Kız/erkek kardeşim					
8. Akrabalarım(amcam, dayım vb)					
9. Taraftarı olduğum kulübün popülerliği					
10. Kulübün renkleri ve sembolleri					
11. Çok etkilendiğim bir sporcu					
12. Kulübün tarihi ve başarıları					
13. Kulübün ekonomik bakımdan güçlü olması, yıldız oyuncularını transfer edebilmesi					
14. Etnik yapımın takımın yapısına uyması nedeniyle					

19-Taraftarı olduğunuz takımı değiştirdiğiniz oldu mu? Evet ( ) Hayır ( )

Cevabınız Hayır ise diğer soruya geçebilirsiniz.

Cevabınız Evet ise; değiştirmenize neden olan faktörler nelerdir?

- ( ) Tuttuğum takımın sürekli kötü giden performansı nedeniyle,
( ) Tuttuğum takımın imajının beni temsil edemediğine inandığım için,
( ) Takımdaki çok sevdiğim sporcunun ya da teknik adamın başka bir takıma transfer olması nedeniyle,
( ) Takımın kötü giden ekonomik durumu ve tesis yetersizliği gibi maddi nedenlerden dolayı,
( ) Tuttuğum takım iyi yönetilemediği için,

Başka lütfen belirtiniz.....

20-Daha çok hangi tür müzikleri dinlersiniz? Lütfen sadece bir seçeneği işaretleyiniz.

Arabesk/Fantezi ( ) Türk halk müziği ( ) Türk sanat müziği ( ) Yerli pop ( )

Yabancı pop ( ) Rock müzik ( ) Başka lütfen belirtiniz.....

21- Yenilgi durumunda takımının küme düşeceğini bildiği halde, bir kaleci hakemin gol vermediği bir pozisyonda topun gol çizgisini geçtiğini söyleyerek takımının yenilmesine ve küme düşmesine neden oluyor. Bu oyuncunun davranışını nasıl karşılırsınız?

Kesinlikle Onaylıyorum ( )	Onaylıyorum ( )	Kararsızım( )	Onaylamıyorum( )	Kesinlikle Onaylamıyorum ( )
----------------------------	-----------------	---------------	------------------	------------------------------

22- Maçın son anlarında net bir gol pozisyonuna giren bir oyuncu, kalecinin ciddi şekilde sakatlandığını görerek derhal ona yardım etmiş ve böylece, takımı 1-0 yenilmiştir. Oyuncunun bu davranışını nasıl karşılırsınız?

Kesinlikle Onaylıyorum ( )	Onaylıyorum ( )	Kararsızım( )	Onaylamıyorum( )	Kesinlikle Onaylamıyorum( )
----------------------------	-----------------	---------------	------------------	-----------------------------

23- 2005 yılında Türkiye ile İsviçre arasında oynanan milli maç sonrası Türk ve İsviçreli futbolcular arasında yaşanan kavga olaylarını nasıl değerlendirdiniz?

Kesinlikle Onaylıyorum ( )	Onaylıyorum ( )	Kararsızım ( )	Onaylamıyorum( )	Kesinlikle Onaylamıyorum ( )
----------------------------	-----------------	----------------	------------------	------------------------------

24- (a) 2004 yılında İngiltere ve Hırvatistan arasında oynanan Avrupa Futbol Şampiyonası karşılaşması sonunda Hırvat bir taraftarın bir İngiliz taraftarı bıçaklayarak öldürmesini,

(b) 2000 yılında İstanbul'daki, Galatasaray –Leeds futbol maçı öncesi 2 İngiliz taraftarın Galatasaraylı taraftarlar tarafından bıçaklanarak öldürülmesini nasıl karşılırdınız?

(Lütfen 1 ile 5 arasında değerlendiriniz ve tek seçenek işaretleyiniz)

1 ( ) Normal karşılırdım, taraftar takımı için her şeyi göze alabilmelidir.	2 ( ) Kınadım ancak; haklı bir neden varsa gerekirse yapılabilir.	3 ( ) Taraftarın öldürülmesini onaylamadım; ancak takımına haksızlık yapıldığında can kaybına yol açmayacak şekilde saldırı normal olabilir.	4 ( ) Taraftarın öldürülmesini onaylamadım; ancak takımına haksızlık yapıldığında sözlü saldırı normal olabilir.	5 ( ) Hiçbir nedenle şiddeti uygun bulmuyorum.
--	--	---	---	---

25-Lütfen aşağıdaki soruların karşılığını size göre uygun olan düzeyde (X) işaretleyiniz(Lütfen boş bırakmayınız.)

1. **Tuttuğunuz takımın kazanması sizin için ne kadar önemlidir?**

1 Önemli değil	2	3	4	5	6	7	8 Çok önemli
-------------------	---	---	---	---	---	---	-----------------

2. **Kendinizi tuttuğunuz takımın ne kadar güçlü bir taraftarı olarak görürsünüz?**

1 Çok düşük	2	3	4	5	6	7	8 Çok iyi
----------------	---	---	---	---	---	---	--------------

3. **Arkadaşlarınız sizi tuttuğunuz takımın ne kadar güçlü bir taraftarı olarak görürler?**

1 Çok düşük	2	3	4	5	6	7	8 Çok iyi
----------------	---	---	---	---	---	---	--------------

4. **Sezon boyunca, tuttuğunuz takım maça giderek ya da televizyondan, radyodan, televizyon haberlerinden ya da gazeteden herhangi biri aracılığıyla ne kadar yakından izlersiniz?**

1 Hiç	2	3	4	5	6	7	8 Neredeyse her gün
----------	---	---	---	---	---	---	------------------------

5. Tuttuğunuz takımın taraftarı olmak sizin için ne kadar önemlidir?

1 nemli değil	2	3	4	5	6	7	8 çok önemli
-------------------	---	---	---	---	---	---	-----------------

6. Tuttuğunuz takımın en büyük rakiplerinden ne kadar nefret edersiniz?

1 Nefret Etmem	2	3	4	5	6	7	8 çok nefret ederim
-------------------	---	---	---	---	---	---	------------------------

7. Tuttuğunuz takımın adını ya da armasını işyerinizde, yaşadığınız yerde ya da kıyafetlerinizde ne sıklıkta gösterirsiniz?

1 Hiç	2	3	4	5	6	7	8 Her zaman
----------	---	---	---	---	---	---	----------------

26- Tuttuğunuz takımın lisanslı ürünlerini satın alır mısınız?

Evet, her zaman satın alırım ( ) Bazen satın alırım ( ) Hayır, satın almam ( )

Anket bitmiştir. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

ARAşTIRMACI BİLGİLERİ

1977 Hatay/Antakya doğumluyum. İlk ve orta eğitimimi Antakya'da tamamladım. 1997–2001 yıllarında Marmara Üniversitesi BESYO ğretmenlik bölümünde lisans eğitimimi tamamladım. 2010 yılında Kahramanmaraş Sütü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor ğretmenliği Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimime başladım. Evli ve 2 ocuk sahibiyim. Kahramanmaraş Fatih Anadolu Lisesi'nde beden eğitimi ğretmeni olarak görev yapmaktayım. Katkılarınız için çok teşekkür ederim. Çalışma ile ilgili görüş ve önerileriniz için;

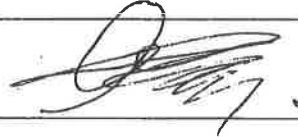
İletişim Bilgilerim

Telefon:0533–2243563.

Mail:mehmetspor1977@mynet.com

KS Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor ğretmenliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans ğrencisi.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARAR FORMU

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	“ Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Futbol Taraftarlığıyla İlgili Davranışlarının İncelenmesi (Kahramanmaraş İli Örneği) ”			
	ARAŞTIRMA PROTOKOL KODU	131			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Doç. Dr. Selçuk GENÇAY 			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Spor Yöneticiliği			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu			
	DESTEKLEYİCİ	Sorumlu Araştırmacı			
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ				
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	Anket çalışmaları			
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☐	ULUSLARARASI ☐

Doç. Dr. Selçuk GENÇAY
Spor Yöneticiliği Bilim Başkanı

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARAR FORMU

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili			
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ	08.11.2013		Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐	
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐	
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐	
ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ			Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐		
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama					
	TÜRKÇE ETİKET ÖRNEĞİ	☐					
	SIGORTA	☐					
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐					
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐					
	HASTA KARTI/GÜNLÜKLERİ	☐					
	İLAN	☐					
	YILLIK BİLDİRİM	☐					
	SONUÇ RAPORU	☐					
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐					
DİĞER:	☐						
KARAR BİLGİLERİ	Karar No: 2013/15-07	Tarih: 21.11.2013					
	Yukarıda bilgileri verilen klinik araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alın incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan Etik Kurul üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.						

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

ÇALIŞMA ESASI	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul Yönergesi
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI	Prof. Dr. Metin KILINÇ

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım *		İmza
			E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Metin KILINÇ Başkan	Tıbbi Biyokimya	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Mustafa GÜL Üye	Tıbbi Mikrobiyoloji	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	KATILMADI
Prof. Dr. Gökhan ÖZDEMİR Üye	Göz Hastalıkları	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Harun ÇIRALIK Üye	Tıbbi Patoloji	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Yusuf ERGÜN Üye	Tıbbi Farmakoloji	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	KATILMADI
Doç. Dr. Tufan MERT Üye	Biyofizik	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	KATILMADI
Doç. Dr. Mehmet DAVUTOĞLU Üye	Çocuk Sağ. ve Hast.	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Nimet ŞENOĞLU Üye	Anest. ve Rea.	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	KATILMADI
Doç. Dr. Gürkan ACAR Üye	Kardiyoloji	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Yrd. Doç. Dr. Ramazan KARANFİL Üye	Adli Tıp	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Mehmet Emin DARENDELİ Üye	Avukat	Serbest	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Mustafa CANSARAN Üye	Ziraat Mühendisi	İl Gıda, Tarım ve Hay. Müd.	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Turan YILDIZ Üye	Öğretmen	Özel Ali KENGER Anadolu Lisesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	

* :Toplantıda Bulunma

T.C.
KAHRAMANMARAŞ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 35776031/605/263454

Konu: Anket Uygulaması (Mehmet BALCI)

20/01/2014

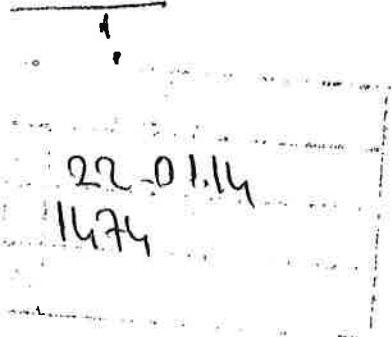
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
KAHRAMANMARAŞ

İlgi: a) 05/09/2013 tarihli ve 5899 sayılı yazı.

b) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0-3616 sayılı Araştırma Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri hakkındaki 2012/13 nolu Genelge.

Üniversiteniz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı öğrencisi Mehmet BALCI'nın "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Futbol Taraftarlığıyla İlgili Davranışlarının İncelenmesi (Kahramanmaraş İli Örneği)" konulu anket çalışması Kahramanmaraş İli Dulkadiroğlu ve Onikişubat İlçelerine bağlı ilkökul, ortaokul ve liselerde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında uygulanması Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından uygun görülmüştür.

Söz konusu anket çalışması sonucunun, Müdürlüğümüze CD ortamında gönderilmesini rica ederim.

0.1.15. b1
22.01.14

Mesut ALKAN
Millî Eğitim Müdürü

29.01.14
S. K. K.

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır. 20.01.2014.

EKLER:

- 1-Anket (2 sayfa)
- 2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 adet)
- 3-Taahhütname Tutanağı (2 adet)

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 12d1-58bd-342e-836c-1322 kodu ile yapılabilir.

Yenişehir Mahallesi Cahit Zarifoğlu Caddesi
46100/ KAHRAMANMARAŞ
e-posta: strateji46@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ramazan KÖSE (Teknisyen)
Tel: 0 344 223 50 17 Dâhili: 119
Faks: 0 344 223 54 63

10. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Mehmet BALCI
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 10 Şubat 1977 - Hatay/Antakya.
Medeni hali : Evli.
Telefon : 0533-2243563.
e-posta : mehmetspor1977@mynet.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	KSÜ/Sağlık Bilimleri Bed. Eğt. ve Spor Öğrt.	2016
Lisans	Marmara BESYO Bed. Eğt. Öğrt.	2001
Lise	Antakya Lisesi	1994

İş Denevimi

Yıl	Yer	Mezuniyet Tarihi
2001	İstanbul Acıbadem Sport Center&Stress Control Fitness Eğitimliği	2003
2005	Muğla Marmaris Blue Bay's Hotel Masörlük ve Fitness Eğitimliği	2006
2007	Hatay Antakya Ücretli Öğretmenlik	2007
2007	Kahramanmaraş Deva Holding İlaç Mümessilliği	2008
2008	Kahramanmaraş Biofarma İlaç Sanayi İlaç Mümessilliği	2011
2011	Diyarbakır Kocaköy Çok Programlı Lisesi	2012
2012	Hatay Hassa Akbez Kız Teknik ve Meslek Lisesi	2013
2013	Kahramanmaraş Dulkadiroğlu Fatih Anadolu Lisesi	.....
2014	Kahramanmaraş Spor Altyapı Antrenörlüğü	2015

Yabancı Diller

İngilizce

Hobiler

Futbol, atletizm, masa tenisi, oryantiring, doğa bilimleri, yüzme, tenis, fitness, masaj